UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Transhumanismus a reflexivní plánování a zvládání

Transhumanism and reflexive planning and managing

Diplomová práce

Vedoucí práce: Autor práce:

Jan Kaňák, Ph. D Bc. Miroslav Macoun, DiS.

Praha 2020

Poděkování

Děkuji panu Janu Kaňákovi, Ph. D. za ochotu, trpělivost a metodické vedení své práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci „Transhumanismus a reflexivní plánování a zvládání“ vypracoval samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 19. 02. 2019 Jméno a příjmení autora:

Anotace

Moje práce se zaměřuje na způsob, jakým česká transhumanistická komunita vnímá potenciál transhumanismu v rámci reflexivního životního plánování s ohledem na teorii Person-in-Enviroment a postmoderní změny ve společnosti. Pro účel operacionalizace byly použity pojmy z konceptuální části. Pro realizaci výzkumu byl použit kvalitativní přístup a data byla sbírána za použití metody polostrukturovaných rozhovoru. Okódovaná a zkontrolována data byla analyzovaná metodou trsů a interpretována s pomocí dílčích výzkumných otázek. Práce obsahuje data zaměřená na potenciál transhumanismu v oblastech identity, osobního růstu, místa v životě, moci, rozhodování, práce s informacemi a nakonec i oblasti životních změn a ztrát.

Klíčová slova

H+ technologie, transhumanismus, lidství, vývoj, reflexivní plánování, sociální práce, reflexivní zvládání, person-in-enviroment, postmoderna

Annotation

My thesis focuses on the way Czech transhumanist community percieves a potential of the transhumanism in a framework of reflexive planning with regard to Person-in-Enviroment Theory and postmodern changes in society. For purpose of operationalization were used terms form conceptual part. For realization of research was used qualitative approach and data was collected using semi-structuralized interview method. Coded and checked-up data were analysed using method of bunches. The thesis contains data focused on potential of transhumanism in areas of identity, personal development, space in life, power, decisionmaking, working with information and in the end even area of life changes and loses.

Keywords

H+ technology, transhumanism, humanity, evolution, reflexive planning, social work, reflexive managing, person-in-enviroment, postmodernity

Obsah

Seznam zkratek....5
Úvod....6
Konceptuální část....7
1. Co je to transhumanismus?....7
1.1. Transhumanismus jako hnutí....7
1.2. H+ technologie:....10
1.3. Oblasti, na které se transhumanismus zaměřuje....11
2. Komunita....18
3. Potenciál....21
4. Reflexivní životní plánování a zvládání....24
Metodologická část....31
5. Předmět zkoumání....31
6. Volba výzkumné metody a přístupu....32
7. Operacionalizace pojmů....37
8. Sběr dat a průběh rozhovoru....43
9. Zhodnocení kvality výzkumu a etika....44
Analytická část....51
1. DVO1: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci reflexivity lidského aktéra?....51
2. DVO2: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci rozhodování?....55
3. DVO3: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci práce s informacemi?....60
4. DVO4: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci moci?....64
5. DVO5: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci existenciálního rozměru života?....71
5.1. Osobní růst....71
5.2. Identita....74
5.3. Místo v životě....77
5.4. Životní změny a ztráty....90
5.5. Existenciální rozměr života – shrnutí odpovědi na DVO5....95
Závěr....97
Seznam literatury:....100
Internetové zdroje....101
Abstrakt v češtině....102
Abstract in English....102

Seznam zkratek

H+ = Transhumanismus,

Úvod

Cílem mojí práce je odpovědět na základní výzkumnou otázku, která zní Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci reflexivního plánování?, na kterou ve své práci odpovídám prostřednictvím pěti dílčích výzkumných otázek stanovených při operacionalizaci. Sběr dat probíhal v rámci kvalitativního výzkumu za použití metody polostrukturovaných rozhovorů. Získaná data byla okódována a byla provedena jejich kontrola rekonstrukcí dat. Analýza dat probíhala metodou vytváření trsů, na základě kterých jsem poté odpovídal na dílčí výzkumné otázky. Moje téma je relevantní zejména proto, že sociální práci činí potíže reflektovat společenské změny, jak uvádí Chytil[1], což na základě jeho tezí reflektuji a proto toto téma považuji za potenciálně zásadní. Zároveň se jedná o téma reálné, z dat vyplývají příklady již dnes dostupných a využívaných technologií, přičemž respondenti reflektují možné společenské dopady transhumanismu a snaží se jim předejít zejména na lidskoprávní rovině, aby volba augmentace byla svobodná, dále na ekonomické rovině, aby volba augmentace byla dostupná všem. Moje práce se zabývá transhumanismem v rámci teorie Person-in-Enviroment, tedy s důrazem na sociální interakce, ale zároveň s ohledem na charakter postmoderní doby.

[1] CHYTIL, Oldřich. Důsledky modernizace pro sociální práci. Sociální práce/sociálná práca, č. 4/2007. Asociace vzdělávatelů v sociální práci, Brno 2007, str. 65-66.

Konceptuální část

1. Co je to transhumanismus?

1.1.Transhumanismus jako hnutí

Transhumanistické hnutí je podle Dumsdaye[2] velmi rozmanité. Někteří by rádi posílili již existující lidské možnosti, zatímco jiní by rádi převzali otěže evoluce a vytvořili někoho zcela jiného.

Max More[3] uvádí, že transhumanisté nepovažují lidskou přirozenost za konečnou, perfektní ani za něco, čemu bychom museli být věrní. Souhlasí s tím, že jde o moment na naší evoluční cestě, kdy můžeme naši přirozenost přetvořit, ale vyzývá k opatrnosti. Výsledná osoba už podle něj člověkem není. Bohužel, Max More ve své publikaci nezdůvodňuje ani nerozvádí, proč podle něj výsledná osoba není člověk.

Max More[4] nám také nabízí svoji dřívější definici, která je z roku 1990 a kde říká, že jde o životní filosofii, která se snaží o pokračování a urychlení vývoje inteligentního života překračující jeho současnou formu a možnosti skrze technologii aplikovanou za pomoci život-prosazujících filosofií.

More[5]nám ve své práci nabízí také další dvě definice, které nalezl v často pokládaných dotazech na serveru Světové transhumanistické asociace. Max More o první definici z nich uvádí, že jde o intelektuální a kulturní hnutí, které potvrzuje možnost a oprávněnost podstatného zlepšení stavu lidstva, pokud je zdůvodněno. To platí zejména, pokud jde o rozvoj a zpřístupnění technologií za účelem možnosti zastavit stárnutí a výrazného posílení lidských intelektuálních, fyzických a duševních schopností.

---

[2] DUMSDAY, Travis. *Transhumanism, theological antropology, and modern biological taxonomy* . Chicago: Wiley-Blackwell, 2017: 602, ISSN:1467974405912385,

[3] MORE, Max. *The Philosophy of Transhumanism. The Transhumanist Reader: Classical and Contemporary Essays on the Science, Technology, and Philosophy of the Human Future* Chichester: John Wiley and sons, Inc., 2013, ISBN 978-1-118-33431-7 (pbk.: alk. paper) – ISBN 978-1-118-33429-4 (cloth: alk. paper), s. 1.kap. 1. podkap. s. 2. (nečíslováno)

[4] MORE, Max*, ref. 3.* s. 1.kap. 1. podkap. s. 1. (nečíslováno),

[5] MORE, Max*, ref. 3.* s. 1.kap. 1. podkap. s. 1. (nečíslováno),

Druhá definice, kterou nám More (2013)[6] nabízí ze stejného zdroje, se raději zaměřuje na aktivitu spíše než na obsah transhumanismu. Zkoumání ramifikací transhumanismu, jeho nadějí a potencionálního nebezpečí technologií, které nám umožní překročit naše základní lidské limity, a související studium etických témat týkajících se vývoje a využívání takových technologií.

Tabulka č. 1: Max More, jeho definice transhumanismu:

Označení definice	Znaky definice	Společné prvky	Rozdílné prvky
Max More	neukončená lidská přirozenost, osoba už není člověk, přetváření člověka	rozvoj člověka	osoba už není člověk, chybí explicitní zmínka o technologiích, rozvoj je o přetváření přirozenosti člověka
Max More 1990	život prosazující filosofie, vývoj inteligentního života, využití technologií	rozvoj člověka	vývoj inteligentního života, More nezmiňuje zda myslí jen člověka nebo i umělou inteligenci
Max More STA 1	intelektuální a kulturní hnutí, rozvoj technologií a lidských mentálních, fyzických a duševních vlastností, zastavení stárnutí	rozvoj člověka	dělení lidských vlastností na mentální, fyzické a duševní, zastavení stárnutí
Max More STA 2	překročení limitů, etika, vývoj technologií	rozvoj člověka	etika, rozvoj je o překonávání limitů

[6] MORE, Max, *ref. 3.* s. 1.kap. 1. podkap. s. 1. (nečíslováno)

Zdroj: autor dle MORE, Max[7]

Tabulka č. 1 obsahuje různé definice poskytnuté autorem Max More, vystihuje jejich znaky a následně tyto definice porovnává mezi sebou, přičemž se zaměřuje jak na to, co mají společné, tak na to, v čem se liší. Jediným znakem, který je společný všem definicím je, že transhumanismus se zaměřuje na rozvoj člověka. Jednotlivé definice jsou však v některých aspektech rozdílné. V první definici, kterou nám Max More nabízí, je uvedeno, že dotyčná osoba už není člověk. Dále Max More rozvádí, že rozvoj spočívá v rozvoji technologií a také v této definici chybí explicitní zmínka o technologiích. Naproti tomu v definici z roku 1990, kterou Max More uvádí, se píše, že jde o vývoj inteligentního života. Už se zde ale nepíše, zda jde jen o člověka nebo i o umělou inteligenci. První definice ze stránek Světové transhumanistické asociace, kterou nám Max More nabízí, se od ostatních definic liší tím, že rozděluje lidské vlastnosti na mentální, fyzické a duševní. Tato definice také obsahuje navíc zmínku o zastavení stárnutí. Druhá definice ze stránek Světové transhumanistické asociace, kterou Max More uvádí, se od ostatních definic liší důrazem na etiku a specifikuje, že rozvoj je o překonávání limitů.

Tabulka č. 2: Shrnutá definice transhumanismu

Shrnutá definice transhumanismu
Transhumanismus je hnutí zaměřené na rozvoj člověka, jeho mentálních, duševních, fyzických schopností a limitů za pomocí technologií, nevyjímající přitom jeho etický aspekt. Rozvíjen je v tomto případě jak člověk, tak technologie, kterými je lidského rozvoje dosahováno.

Zdroj: autor dle Max More[8]

[7] MORE, Max*, ref. 3.* s. 1.kap. 1. podkap. s. 1. (nečíslováno)

[8]MORE, Max*, ref. 3.* s. 1.kap. 1. podkap. s. 1. (nečíslováno)

Souhrnnou definici transhumanismu, která vznikla ze čtyřech různých definic transhumanismu, které sepsal Max More, jsem stanovil takto: Transhumanismus je hnutí zaměřené na rozvoj člověka, jeho mentálních, duševních, fyzických schopností a limitů za pomocí technologií, nevyjímající přitom jeho etický aspekt. Rozvíjen je v tomto případě jak člověk, tak technologie, kterými je lidského rozvoje dosahováno. Tato definice vystihuje společné aspekty jednotlivých definic, ale zároveň v sobě zahrnuje jejich rozdílnosti. Stává se tak více komplexnější definicí.

1.2. H+ technologie:

Při čtení Peterse[9] se dozvíme, že v dnešní době probíhají diskuze nad možnostmi výrazného prodloužení délky života a kybernetickou nesmrtelností. Vizionářští transhumanisté (zkráceně H+) totiž definovali smrt jako „nemoc“, která je připravena k vyléčení. Smrt podle Peterse nemusí být limitována naší biologií, ale namísto toho lze smrt překonat skrze technologie a vědu. Za zmínku také stojí, že zkratka H+ se objevuje také v publikaci Gregoryho Hansella a Williama Grassieho[10], recenzí provedenou Evou Žáčkovou. V publikaci Hansella a Grassieho se H+ jakožto zkratka pro transhumanismus objevuje ve tvaru H+/-. Pro mne to znamená, že zkratku H+ budu používat jako synonymum pro slovo transhumanismus a výrazy od něj odvozené.

V následujícím odstavci uvedu příklady toho, co je možné považovat za H+ technologii. Ali. K. Yetisen [11] ve svém článku uvádí, že implantace těchto technologií je možná především díky „bioodolné“ vrstvě, která redukuje imunní reakci těla, myšleno na toto těleso. Zmiňuje se o čtyřech bázích, na kterých jsou H+ technologie založeny. První z nich jsou neodymové magnety, které umožňují vnímat elektromagnetické síly. Mohou být použity k aktivaci magnetických jazýčkových spínačů nebo Hallových senzorů. Yetisen také dokládá pokus Riche Leeho, který tyto magnety implantoval do vnější části jeho ucha, což mu umožnilo vnímat audio signál z cívky elektromagnetického drátu spojeného s jeho

[9] PETERS, T. *Radical life extension, cybernetic immortality, and techno-salvation: really?Dialog 57(4).* Wiley-Blackwell: 201,8 250-256, ISSN 0012-2033

[10] HANSELL, Gregory R. and William GRASSIE. *H+/-: Transhumanism and Its Critics*. Philadelphia: Metanexus, 2011, 13 IBSN 978-4568-1567-7

[11] YETISEN, Ali. K. *Trends in biotechnology* (Regular ed.). Amsterdam: Elsevier Ltd, 2018: 36 (8) strany 744-745, ISSN: 0167-7799

chytrým telefonem.. Jako druhou skupinu uvádí Yetisen RFID/NFC čipy. Vysvětluje, že RFID čipy potřebují vnější zdroj, který je bude nabíjet, ale také, že existují RFID implantáty, které mají baterii, která je schopná komunikovat se sítí těla, mohou také komunikovat s toT přes Bluetooth. Autor se také zmiňuje, že dnes již jmenující se organizace PositiveID vytvořila v minulosti RFID čip umožňující odhalit biometrické údaje. Jako třetí skupinu zmiňuje Yetisen světelné zdroje, což jsou zejména různé LED diody a implantáty na bázi rozpadu tritia, který vyzařuje beta částice, přičemž tento efekt má reagovat s fosforem. Poslední skupinou, kterou Yetisen zmiňuje, je skupina implantovatelných senzorů. Tato skupina původně sloužila pro veterinární účely, zejména měření teploty. Podle Yetisena je ale možné, že v budoucnu bude možné takto měřit i teplotu či tlak u lidí, přičemž tato data by bylo možné posílat přes Bluetooth na tablet.

1.3. Oblasti, na které se transhumanismus zaměřuje

V následující podkapitole definuji na základě jednotlivých autorů oblasti, na které se transhumanismus zaměřuje. Bohužel v publikaci Grajety ani v publikacích Maxe More ani v publikacích dalších autorů jsem nenalezl jednotlivé oblasti podrobně rozpracované. Uvedení autoři se zjevně definováním oblastí transhumanismu zaměřovali pouze na obecné úrovní. Veškeré podrobnosti, které mi byly k dispozici jsem přidal do následujících odstavců.

Podle Grajety.[12] se transhumanisté snaží eliminovat všechny nedokonalosti člověka, jako je náchylnost k nemocem, nedostatečné ovládání svých impulzů, omezení mentálních schopností nebo třeba smrt. Grajeta[13] v návaznosti na autora Maxe More zmiňuje sedm věcí, které by si člověk zasloužil vylepšit. Mezi těmito věcmi se objevilo vysvobození se ze stáří a smrti, dále vylepšení kognitivních a smyslových schopností díky spojením neuronů a smyslových orgánů s technologickým rozšířením. To by nám také uvolnilo ruce v možnostech evoluce, kde bychom měli na výběr mezi různými tělesnými formami a funkcemi, stejně jako možnostmi rozšíření duševních i tělesných schopností. To by údajně mohlo vést ke stvoření tzv. metamozku, který by byl ve formě sítě senzorů, procesorů a rozšířené inteligence. Tato síť by umožnila větší kontrolu nad vlastními emocemi. Tské tvrdí, že člověk se takto může osvobodit od svojí biologické přirozenosti,

[12] GRAJETA, Paulina; *Ciało wobec technonauki. Perspektywa transhumaistyczna.* Warszawa: Studia Socjologiczne. Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk: 2019, č. 1, 122 ISSN: 00393371

[13] GRAJETA, ref. 12, s. 122

která dává limity jeho duchovních a mentálních schopností. V tomto ohledu je tělo určitým nástrojem, které může a je povinno podléhat vylepšením, aby se stalo efektivnějším a překonalo svůj stav.

Zajímavý náhled na oblasti, na které se transhumanismus zaměřuje, nám nabízí More[14]ve svém článku věnujícímu se Extropii. V něm začal myšlenkou, že sebetransformace je proces, který zvyšuje osobní extropii. More dále rozvádí, že taková extropie je dalším krokem k systémové inteligenci, obsahu informací, dostupné energii, dlouhověkosti, zdraví, ale i rozmanitosti a kapacitě pro růst.

Huxley[15] vnímá oblasti transhumanismu poněkud odlišně. Ve svém článku se zabývá vesmírem, který si skrze existenci lidství dokázal uvědomit sám sebe. Člověka, kterého by chtěl nějakým způsobem pozvednout nebo vylepšit vnímá v kontextu toho, že život na naší planetě a ve vesmíru je podle něj tvořen třemi veličinami – silou, rychlostí a vědomím, přičemž člověk je vyvrcholením takového života. Z kosmického hlediska je tu podle Huxleyho člověk proto, aby shromažďoval vědomou zkušenost.

Ray Kurzweil[16] vnímá věc tak, že se další bod naší evoluční cesty odvíjí od tzv. Singularity, kterou rozumí výrazný technický pokrok, který umožní nezvratně proměnit lidský život. Podle Kurzweila by tento exponenciální pokrok měl ovlivnit všechny složky lidského života – od sexuality ke spiritualitě. Singularita se má podle něj také týkat artificiální inteligence a lidského mozku, který vyhodnocuje několikanásobně pomaleji. Singularita má přinést kulminaci lidského myšlení, pomáhat člověku k překonání jeho mentálních a fyzických vlastnosti. Ray Kurzweil také uvádí, že se vytratí nebude možno rozlišit mezi člověkem a strojem, ale i mezi fyzickou a virtuální realitou.

Hans Moravec[17] spatřuje možné budoucí aplikace transhumanismu do praxe cestou rozhraní spojujícího lidský mozek s elektronikou, různé protézy nahrazující funkci konkrétních orgánů. Takový zásah by podle Moravec umožnil posílání informací z počítače do našeho mozku. Grajeta uvádí, že Moravec by byl rád, kdyby lidé uměli dosáhnout

[14] MORE, T. Technological Self-Transformation: Expanding Personal Extropy. The journal of Transhumanist thought. California: Extropy Institute, 1993: 10(Winter/Spring)

[15] HUXLEY, Julian. Transhumanism: Ethics in Progress. Poland: Adam Mickiewicz University, 2015. 6 (1) 12 -16.

[16] KURZWEIL, Rei; *Singularity is near: When humans transcend biology*. USA: Penguin 2005, kap. 1 Str. 1 (nečíslováno) .ISBN 0-670-03384-7

[17] MORAVEC, Hans in: Grajeta, Paulina, ref. 12, s. 117-132.

nesmrtelnosti.

Peters[18] je také toho názoru, že by se člověk měl snažit čelit nemocem a smrti a ve svém publikaci rozebírá způsobu, jakými je těchto cílů možné dosáhnout. První cesta, kterou je podle Peterse možné se ubírat, je prodloužení délky života. Dodává, že toto už se daří. Druhou možností je boj s nemocemi a stárnutím. Rozepisuje 7 smrtících věcí, kterou jsou překážkami v zastavení stárnutí a smrti. Ty chce překonat s pomocí vědy, většinou se jedná o určitou formu buněčné terapie nebo o opravu nebo zásah do genu. Peters vysvětluje, že takové možnosti by člověka nezachránili například před kulkou ve válce. Třetí možnost, kterou Peters zmiňuje, je kybernetická nesmrtelnost. Jedná se v podstatě o obdobu druhé varianty, tedy zamezení stárnutí a smrti, tentokrát však bez těla. Peters považuje inteligenci za vzor pro informaci, a tudíž by bylo možné inteligenci nahrát do počítače. K tomu by bylo potřeba znát detailně každý kout lidského mozku a informaci o nich nahrát do výkonného počítače, což by umožnilo zachovat vzpomínky, dovednosti, historii nebo osobnost dotyčného.

Bostrom[19] vnímá transhumanismus jako složený z několika oblastí, mezi nimi jmenuje prodlužování délky lidského života, rozvinutí našich intelektuálních a fyzických schopností; také bychom měli získat větší kontrolu nad našimi mentálními stavy a náladami. Podle Bostroma transhumanismus zahrnuje nejen současné technologie, které umožňují například genetické inženýrství nebo informační technologie, ale také budoucí technologie – mezi kterými uvádí jako příklad „plně-pohlcující“ virtuální realitu a „stroj-fázovou“ nanotechnologii. I Bostrom do transhumanismu zahrnuje umělou inteligenci.

Tabulka č. 3: Definování oblastí transhumanismu

Autor	Znaky	Společné prvky	Rozdílné prvky
Grajeta	eliminace nedokonalostí, př. smrt, nemoci, neovládání impulzů, mentální omezení, spojení neuronů s		nesmrtelnost, ochrana zdraví, spojení člověka a stroje, různé tělesné formy, explicitně jmenované ovládání impulzů, explicitně

[18] PETERS, T, ref. 9. s. 250-251

[19] BOSTROM, Nick. *In defense of posthuman dignity.* Bioethics. Wiley-Blackwell: 2005, 19 (3), S. 202-214 ISSN: 0269-9702

	technlogiemi, různé tělesné formy		jmenované spojení neuronů s technologiemi, lepší sebekontrola
More	sebetransformace, systémová inteligence, informace, dostupné energie, zdraví, rozmanitost, kapacita pro růst		ochana zdraví, lepší sebekontrola ; systémová inteligence - není jasné zda jde o umělou inteligenci nebo kolektivní vědomí; informace, energie, rozmanitost
Huxley	pozvednutí člověka, shromažďování vědomé zkušenosti		shromažďování vědomé zkušenosti,
Kurzweil	všeovlivňující technický pokrok, kombinace člověka a stroje, kombinace virtuální a skutečné reality, rozvoj mentálních a fyzických schopností		spojení člověka a stroje, ochrana zdraví, nesmrtelnost, různé tělesné formy , rozvoj technologií, explicitně jmenované mentální a fyzické vlastnosti, explicitně jmenovaná kombinace virtuální a skutečné reality
Moravec	propojení mozku s technikou, náhrady		propojení člověka a stroje, ochrana zdraví,

	orgánů, nahrávání mozku do počítače a nesmrtelnost		různé tělesné formy, nesmrtelnost , explicitně jmenované nahrávání mozku do počítače, explicitně jmenovaná náhrada orgánů, explicitně jmenované propojení mozku s technikou
Peters	boj s nemocí a smrtí, kybernetická nesmrtelnost		ochrana zdraví, nesmrtelnost, různé tělesné formy , upřesněno, že jde o kybernetickou nesmrtelnost;
Bostrom	prodlužování délky života, rozvoj mentalních a fyzických schopností, větší kontrola nad sebou, umělá inteligence		umělá inteligence; ochrana zdraví, rozvoj člověka, lepší sebekontrola

Zdroj: autor dle Grajeta[20]; More, T.[21]; Huxley, Julian[22]; Kurzweil, Rei[23]; Moravec[24]; Peters[25];

[20] GRAJETA, ref. 12, s. 122

[21] MORE, T., ref. 14, s. 10

[22] HUXLEY, Julian, ref. 15, s. 12-16

[23] KURZWEIL, Rei, ref. 16, s. (nečíslováno)

[24] MORAVEC, Hans in: Grajeta, Paulina, ref. 12, s. 117-132

[25] PETERS, T, ref. 9. s. 250-251

Bostrom, Nick[26]

Tabulka č. 3 obsahuje oblasti transhumanismu v pojetí jednotlivých autorů. Mezi uvedenými pojetími neexistuje shoda alespoň v jedné oblasti mezi všemi autory; na jedné oblasti se shodne nanejvýše několik autorů., Zato odlišností je mezi jednotlivými pojetími mnoho. Nesmrtelnost je jmenována v pojetích Grajety, Kurzweila, Moravce a Peterse. Ochranu zdraví jako oblast transhumanismu uvádí Grajeta, Max More, Moravec, Peters a Bostrom. Spojení člověka a stroje výslovně zmiňuje Grajeta, Kurzweil a Moravec. Různé tělesné formy považují za oblast transhumanismu Grajeta, Kurzweil, Moravec a Peters. Lepší sebekontrolu považují za oblast transhumanismu Grajeta a Bostrom. Grajeta se od ostatních liší tím, že mezi oblastmi výslovně jmenuje ovládání impulzů a spojení neuronů s technologiemi. More se od ostatních liší důrazem na systémovou inteligenci, přičemž není jasné zda jde o umělou inteligenci nebo kolektivní vědomí, dále explicitně zmíněné informace, energie a rozmanitost. Huxleyho pojetí je charakteristické shromažďováním vědomé zkušenosti. Kurzweilovo pojetí je odlišné v případě kombinace skutečné a virtuální reality a dále rozlišením mentálních a fyzických vlastností. Moravec se liší od ostatních možností nahrávání mozku do počítače, propojením mozku s technikou a náhradou orgánů. Peters na rozdíl od ostatních autorů rozvádí podobu nesmrtelnosti jakožto kybernetickou nesmrtelnost. A Bostrom se od ostatních autorů liší tím, že výslovně zmiňuje umělou inteligenci.

[26] BOSTROM, Nick, ref. 19, s. 202-214

Tabulka č. 4: Shrnutá definice oblastí transhumanismu

Shrnutá definice oblastí transhumanismu
Transhumanismus se věnuje oblastem jako jsou ochrana zdraví, nesmrtelnost, kombinování člověka a stroje, hledání možnost různých tělesných forem, rozvoj technologií, lepší sebekontrola, umělá inteligence a informace.
Transhumanismus se věnuje oblastem jako jsou ochrana zdraví, nesmrtelnost, kombinování člověka a stroje, hledání možnost různých tělesných forem, rozvoj technologií, lepší sebekontrola, umělá inteligence a informace. Mezi tyto oblastí patří také kombinování virtuální a skutečné reality.

Zdroj: autor dle Grajeta, Paulina[27]; More, T[28].; Huxley, Julian[29]; Kurzweil, Rei[30]; Moravec[31],; Peters, T[32].; Bostrom, Nick[33]

Definice oblastí z tabulky č. 4 zní takto: Transhumanismus se věnuje oblastem jako jsou ochrana zdraví, nesmrtelnost, kombinování člověka a stroje, hledání možnost různých tělesných forem, rozvoj technologií, lepší sebekontrola, umělá inteligence a informace. Mezi tyto oblastí patří také kombinování virtuální a skutečné reality. Tato definice byla vytvořena, aby lépe definovala a shrnovala oblasti, na které se transhumanismus zaměřuje. Jedná se o obecnou definici, při jejíž tvorbě jsem se rozhodl vynechat podrobnosti, které by jinak způsobili formulační obtíže. Mimo to není z uvedených definic vždy jasně vymezený význam všech termínů.

[27] GRAJETA, ref. 12, s. 122

[28] MORE, T., ref. 14, s. 10

[29] HUXLEY, Julian, ref. 15, s. 12-16

[30] KURZWEIL, Rei, ref. 16, s. (nečíslováno)

[31] MORAVEC, Hans in: Grajeta, Paulina, ref. 12, s. 117-132

[32] PETERS, T, ref. 9. s. 250-251

[33] BOSTROM, Nick, ref. 19, s. 202-214

2. Komunita

Pojem komunita je poměrně široký pojem, v závislosti na různých autorech můžeme najít různé definice pojmu komunity. Hilger-Kolb, J., Ganter, C., Albrecht, M. *et al.* v návaznosti na na autora se jménem Ravinder Kumar Sharma[34] chápou komunitu jak v geografickém, tak v sociálním rozměru. V jejich případě jde o politicky organizované obyvatele, kteří se stanou entitou, která se věnuje ochraně zdraví a prevenci nemocí.

Jiná definice, kterou najdeme u Kinkora v návaznosti na Mattessicha, Monseye a Roye[35] vymezují komunitu hranicemi, které dle nich mohou být geografické, politické, ekonomické nebo sociální. Komunita dle nich stojí na pilířích, kterými mohou být sdílené hodnoty, společné kulturní dědictví, společné zájmy nebo společné problémy. Komunita by měla mít také strukturu, ať už formální nebo neformální.

Stejný zdroj[36] nabízí také definici, kdy je komunitou myšleno množství obyvatel žijících na určitém území a mezi kterými existují určité sociální vazby, jako příklad sociálních vazeb uvádí ekonomické směny, nákup nebo práci pro jednoho zaměstnavatele. Tito lidé mají být citově vázáni k místu, kde žijí.

Na stejném místě najdeme ještě jednu definici – od stejných autorů[37], která definuje komunitu jako *„jakékoliv vnímání společného dobra, které může být mezi občany vytvořeno. Komunita je podle této definice něco, čeho se dá dosáhnout úsilím občanů, ne něco daného např. geografickými podmínkami. Komunita není statická, mění se výsledkem zkušeností nebo cíleným úsilím. Může se dokonce změnit na základě problémů, kterými jsou občané oslovení.“*

Hartl[38] nám nabízí také svou definici. Podle něj je komunita místo, kde se lidé vzájemně emocionálně i prakticky podporují v každodenním životě.

Tabulka č. 5: Definice komunity a její znaky

[34] Hilger-Kolb, J., Ganter, C., Albrecht, M. *et al. Identification of starting points to promote health and wellbeing at the community level – a qualitative study. BMC Public Health* 19, 75 (2019). [cit.: 2020-4-8] Dostupné na: https://doi.org/10.1186/s12889-019-6425-x

[35] KINKOR, Milan. Komunitní práce. In: Matoušek, Oldřich; *Metody a řízení sociální práce.* Portál, Praha 2003, s. 253 ISBN 80-7178-548-2

[36] KINKOR, Milan. Komunitní práce. In: Matoušek, Oldřich, ref. 35, s. 253

[37] KINKOR, Milan. Komunitní práce. In: Matoušek, Oldřich, ref. 35, s. 253

[38] KINKOR, Milan. Komunitní práce. In: Matoušek, Oldřich, ref. 35, s. 253

Autor definice	Znaky	Společné prvky	Rozdílné prvky
Sharma	organizovaní obyvatelé, ochrana zdraví a prevence nemocí, geografický i sociální rozměr, jsou entitou		obyvatelé, hranice, podpora; důraz na organizovanost, ochrana zdraví a prevence nemocí), komunita je považován za entitu, zmíněn geografický i sociální rozměr komunity
Mattessich, Monsey a Roy 1	hranice (geografické, politické, sociální, nebo ekonomické), pilíře (hodnoty, kultura, zájmy nebo problémy), struktura (formální x neformální)		Hranice, důraz na odlišnosti (hranice, pilíře, struktura),
Mattessich, Monsey a Roy 2	obyvatelé na určitém území, sociální vazby (př. soc. směny), citová vazba k místu		obyvatelé, hranice, citová vazba,, výslovně zmíněny soc. Vazby, podpora
Mattessich, Monsey a Roy 3	potence vytvoření společného dobra, lze vytvořit (je cílem, není dána), mění se		Podpora, zájmem je společné dobro, mění se

Hartl	emoční a praktická podpora		Podpora, zájmem je společné dobro, mění se jako podpora je zde jmenována emoční a praktická

Zdroj: autor dle Hilger-Kolb et al.[39]; Kinkor, Milan[40]

Ani v tomto případě je jednotliví autoři neshodnou na jednotné definic komunity a nebo alespoň stanovení společného znaku všem definicím. Kinkor v návaznosti na Mattessicha, Monseye a Roye ve své druhé definici a Hilger-kolb v návaznosti na Sharmu mají ve svém vnímání komunity společné to že se jedná o obyvatelé, kteří jsou vymezeni nějakými hranicemi a navzájem se podporují. Kinkor se ve své třetí definici v návaznosti na Mattessicha, Monseye a Roye a čtvrté definici v návaznosti na Hartla se zaměřuje zejména na společné dobro v rámci komunity, kdežto ve své druhé definici se zaměřuje především na hranice, díky kterým komunitu vymezuje. Hilger-kolb v návaznosti na Sharma má ve své definici navíc ochranu zdraví, komunitu považuje za entitu a všímá si geografického i ekonomického aspektu komunity. Kinkor v návaznosti na Mattessicha, Monseye a Roye se ve své první definici odlišuje od ostatních tím, že rozděluje odlišnosti komunity na hranice, pilíře a strukturu. Kinkorova druhá definice, kterou uvádí v návaznosti na Mattessicha, Monseye a Roye se od ostatních zase liší tím, že podle něj by členové komunity měli být citově vázáni k místu. Kinkorova třetí definice, kterou uvádí v návaznosti na Mattessicha, Monseye a Roye obsahuje navíc myšlenku, že se komunita je proměnlivá. V návaznosti na Hartla to Kinkor uvádí i ve své čtvrté definici. V té Kinkor v návaznosti na Hartla rozděluje podporu na emoční a praktickou.

[39] Hilger-Kolb et al., ref. 34

[40] KINKOR, Milan. Komunitní práce. In: Matoušek, Oldřich, ref. 35, s. 253

Tabulka č. 6: Shrnutá definice komunity

Shrnutá definice komunity
Komunita je skupina ohraničená určitými odlišnostmi jako jsou hranice, pilíře nebo struktura. Komunita existuje za účelem společného dobra nebo vzájemné podpory. Komunita je proměnlivá.

Zdroj: autor dle Hilger-Kolb et al.[41]; Kinkor, Milan[42]

Na základě srovnání výše uvedených definic komunity jsem vytvořil definici, která zní: Komunita je skupina ohraničená určitými odlišnostmi jako jsou hranice, pilíře nebo struktura. Komunita existuje za účelem společného dobra nebo vzájemné podpory. Komunita je proměnlivá. Definici komunity jsem postavil takto zejména pro její univerzálnost zahrnující vícero možných podob komunity. Obsahuje odpověď na otázku jak poznáme komunitu a za jakým účelem komunita existuje. Další vlastností komunity je, že je proměnlivá.

3. Potenciál

Zdeněk Paláva[43] jej zaměřuje na člověka – tedy lidský potenciál. Ten definuje jako množství předpokladů a dispozic pro výkon činností. Lidský potenciál poté rozlišuje na zdatnostní, kvalifikační, hodnotový, socializační a tvůrčí. Množství a kvalitu lidského potenciálu považuje za zásadní prvek společenského bohatství.

Ve svém Akademickém slovníku cizích slov uvádějí Věra Petráčková, Jiří Kraus a kol.[44] že jde o množství možností, schopností, schopnost něco udělat nebo být způsobilý něco učinit; v případě že je o potenciál k výkonu – tak hospodářský potenciál; kapacitu, umělecký potenciál, duševní potenciál, ekologický jakožto rozmnožovací potenciál ve smyslu počtu potomků za situace kdy jsou potomci živí až do zplození dalšího potomka;

[41] Hilger-Kolb et al., ref. 34

[42] KINKOR, Milan. Komunitní práce. In: Matoušek, Oldřich, ref. 35, s. 253

[43] PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: výkladový slovník : výchova, vzdělání, péče, řízení*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

[44] PETRÁČKOVÁ, Věra; KRAUS, Jiří. *Akademický slovník cizích slov*. Vydání 1. (dotisk), Praha: Akademia, 1998 ISBN 80-200-0607-9

potenciál krajiny ve smyslu schopnost určitého územního celku vyprodukovat určitou potřebu – tj. vlastí i člověka. Autoři také uvádějí potenciál ve smyslu fyzikálním tj. gravitační, elektrický, ionizační, v tomto fyzikálním významu jej však nevyužiji, protože moje práce není zaměřena na technickou stránku tématu.

Rejzek[45] definuje potenciál resp. potenciální jako schopnost k nějakému výkonu, jako možnost. Nachází souvislost s německým potentiell, francouzským potentiel a latinským potentialis. U tohoto hesla odkazuje na heslo potence, které znamená moc, síla a schopnost, která původně znamenala především schopnost plodit.

Tabulka č. 7: Definice potenciálu

Autor	Znaky definice	Společné prvky	Rozdílné prvky
Paláva	předpoklady a dispozice, p. dělí na zdatnostní, kvalifikační, hodnotový, socializační a tvůrčí. Důležité je množství a kvalita.	možnost, schopnost	podkategorie jsou zaměřeny intrapersonálně, dělení potenciálu
Věra Petráčková, Jiří Kraus a kol.	možnost, schopnost něco učinit. Dělí (v případě výkonového) p. na hospodářský, kapacitu, umělecký, duševní, ekologický (rozmnožovací), potenciál krajiny (místa a lidí), električký a ionizační.	možnost, schopnost	podkategorie jsou zaměreny interpersonálně + obsahuje i významy ryze technického charakteru, dělení potenciálu
Rejzek	možnost, schopnost + etymologický exkurz	možnost, schopnost	definice obsahuje etymologický exkurz

[45] REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Praha: Leda, 2012 (2. Vydání) ISBN 978-80-7335-296-7

Zdroj: autor dle Palán, Zdeněk[46]; Petráčková, Věra, Kraus, Jiří[47]; Rejzek, Jiří[48]

Všechny výše uvedené definice potenciálu mají společný význam ve smyslu možnost a schopnost. Palávova definice však obsahuje podkategorie zaměřené intrapersonálně; zatímco definice Petráčkové, Krause a kol. jsou zaměřeny interpersonálně a navíc obsahuje kategorie i ryze technického charakteru. Rejzkova definice podkategorie neobsahuje, zato nabízí etymologický exkurz.

Tabulka č. 8.: Shrnutá definice potenciálu

Shrnutá definice potenciálu
Potenciál označuje schopnost nebo možnost nebo schopnost k nějaké činnosti nebo využití. Potenciál může existovat na intrapersonální a nebo interpersonální úrovni.

Zdroj: autor dle Palán, Zdeněk[49]; Petráčková, Věra, Kraus, Jiří[50]; Rejzek, Jiří[51]

Na základě výše uvedených srovnání definic potenciálu jsem dospěl k závěru, že potenciál označuje schopnost nebo možnost nebo schopnost k nějaké činnosti nebo využití. Potenciál může existovat na intrapersonální a nebo interpersonální úrovni. Tuto definici jsem vytvořil s ohledem na zaměření práce a z toho důvodu jsem také vynechal významy technického rázu.

[46] PALÁN, Zdeněk, ref. 43
[47] Petráčková, Věra; Kraus, Jiří, ref. 44
[48] REJZEK, Jiří, ref. 45
[49] PALÁN, Zdeněk, ref. 43
[50] Petráčková, Věra; Kraus, Jiří, ref. 44
[51] REJZEK, Jiří, ref. 45

4. Reflexivní životní plánování a zvládání

V předchozích kapitolách jsem čtenáře základním způsobem seznámil s tématem transhumanismu, jeho oblastí a využívaných technologií, stejně jako jsem definoval význam slova potenciál a komunita, což bylo nezbytné pro mou práci. V následující kapitole se budu věnovat pojmům reflexivita, reflexivní životní plánování a reflexivní životní zvládání, které blíže upřesním, vysvětlím a budu v nich hledat vodítka pro tvorbu svého výzkumu.

Navrátil[52] v návaznosti na Bartlettovou píše, že jedinec je neustále v interakcích se společenským prostředím. Dále vysvětluje, že ve funkcionalistickém pojetí bylo sociální fungování posuzováno podle míry naplňování očekávání okolí jedincem; kdy jedinec naplňoval očekávání svého okolí a pak to bylo v pořádku a nebo nenaplňoval očekávání svého okolí a pak to nebylo v pořádku. V důsledku společenských změn pak klesl vliv společenských struktur na život jedince. Navrátil[53]v návaznosti na Giddense rozvádí, že i po těchto změnách je jedinec v interakcích se svým prostředím a to trvale a dokonce s přesahem do globální úrovně, což zároveň ovlivňuje identitu jednotlivců. Giddens[54] píše, že jedinec nejen koná, ale také reflektuje, přehodnocuje své jednání a totéž očekává i od ostatních.

Povaha společenského prostředí v post moderní době se vyznačuje její dynamičností. Změny podle něj probíhají rychle a ve velikém rozsahu ve smyslu geografickém i ve smyslu hloubky dopadu změny. Právě tato dynamičnost je možná díky třem faktorům: a) oddělením času a prostoru; b) vyvázáním sociálních systémů, vznikají pak symbolické znaky a expertní systémy, které pomáhají vytlačovat sociální interakce ven z času a prostoru; c) reflexivita, tzn. přehodnocování a přetváření sociální praxe, existenciální identity i ontologického bezpečí. Podle probíhá rozpojování času a prostoru stejně jako vyvazování sociálních systémů společně s globalizací, s důsledky pro každého. Změny podle něj probíhají od expertů k laikům, experti však bývají laici v jiných oborech

[52] NAVRÁTIL, Pavel a kol. *Reflexivní posouzení v sociální práci s rodinami*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s. 61. ISBN 978-80-210-7504-7.

[53] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 61

[54] GIDDENS, Anthony. The Constitution of Society. *Outline of the Theory of Structuration*. Great Britain: Polity Press, Cambrige 1984. S. 5-6. ISBN 0-7456-0006-9. *r*

také, proto jsou ovlivňováni také, jak celé vysvětluje Navrátil[55]v návaznosti na Giddense.

Jak Navrátil[56] vysvětluje, pro sociální interakce již není klíčové to, zda jedinec naplňuje očekávání, které vůči němu má okolí, jak to probíhalo dříve, ale nutnost rozhodování se jedince a nesení důsledků za své jednání. Toto ve své publikaci označuje jako reflexivní životní plánování a dále vysvětluje, jedinec nemá jen jedno referenční měřítko, ale hned několik, přičemž jejich hodnota není daná ani jednoznačně zřejmá, což vede ke zvýšenému riziku a úzkosti. Tomu rozumím tak, že nejsou daná a jasná vodítka, podle čeho plánovat svůj život, resp. je těchto vodítek mnoho, neexistuje všeobecná shoda o nich ani jejich prioritě. Také se lze v jeho publikaci dočíst, že dynamické napětí může být ohroženo i prostředím, že klesá význam tzv. životních šancí a že je nutné se nově zabývat i tvorbou smysluplného života. Navrátil[57] v návaznosti na Giddense uvádí, že pro reflexivní životní plánování je podstatné, že jde o vlastní projekt daného jedince. Podle něj se reflexivita modernity rozšířila až do jádra identity jedince. Navrátil[58] píše, že postmoderní době změny identity konstruovány reflexivním propojováním sociálních a osobních změn, které se navzájem ovlivňují. Navrátil[59] v návaznosti na Giddense dodává, že tvorbu osobní identity ovlivňují také všeprostupující abstraktní systémy, ve které mají jedinci důvěru.

Garrett[60] píše, že se zapomíná na to, že volby jedince jsou omezovány sociálním a ekonomickým kontextem. Navrátil[61] také píše, že někteří lidé mají z důvodů vlastních nebo strukturálních problém se svým reflexivním životním plánováním, tuto schopnost by měl sociální pracovník podporovat. Stejného názoru je i D´Cruzová, Gillingham a Melendez[62], kteří varují před přílišnou individualizaci problémů. Podle nich by se měl sociální pracovník při podpoře schopnosti reflexivního životního plánování zaměřit na

[55] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 63-67

[56] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 73-75

[57] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 75

[58] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 76

[59] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 76

[60] GARETT, Paul Michael. The Trouble with Harry*: Why the „New Agenda of Life Politics" Fails to Convince. The British Journal of Social Work,* OXFORD UNIVERSITY PRESS, 2003.. 33(3):389-390 ISSN: 004531021468263X

[61] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 77-78

[62] D'CRUZ, Heather, Philip GILLINGHAM a Sebastian MELENDEZ. Reflexivity, its Meanings and Relevance for Social Work: A Critical Review of the Literature. The British Journal of Social Work. Great Britain: Oxford University Press 2007, 37(1), 76-77. ISSN 00453102

schopnost rozhodování se, práci s informacemi, dostatek zdrojů a dovedností. Kondrat[63] rozlišuje zdroje, které jsou přerozdělitelné (např. majetek, peníze nebo technika) a které sám nazývá autoritativními (např. získaný akademický titul); v potaz bere také pravidla kterými se společnost řídí; ta podle něj patří pod kategorii moc, ale mimo zdroje. Navrátil[64] v návaznosti Giddense uvádí, že dnes již společnost a jedinci nemusejí vykládat svou situaci pomocí osudu, ale že jde o určitá rizika, která jsou sociálně konstruovaná, celou věc vysvětluje tím přirovnáním změn ve společnosti k pohyblivému molochovi, který se sice pohybuje rychle, ale někdy klopýtne. Klienti sociální práce, tedy ti, který ve svém životě pozorují nebo pociťují potíže při reflexivním životním plánování nebo zvládání, by se podle něj měli dočkat emancipační politiky a politiky pro život vedoucí ke zmocnění jednotlivců a spokojenému životu.

Navrátil[65]v návaznosti na Thompsona píše, že je potřeba zvládnout i existenciální rozměr života, podle něj jde o růst, vlastní identitu, nalezení svého místa v životě, vyrovnávání se s vlastním smutkem a úzkostí. Za zmínku stojí, že podle Navrátila[66] není důležitý důraz na problém, ale mělo by se vycházet z potřeb. To, co Navrátil připisuje potřebám, Garrett[67] připisuje konzumu a kapitalismu. Schopnost žít podle svého reflexivního životního projektu nazývá Navrátil[68]reflexivním životním zvládáním, kterému musí předcházet reflexivní životní plánování.

Sociální pracovník se potřebuje důkladně seznámit s životní situací klienta, poté se zabývat jakým způsobem ovlivňují schopnost klienta realizovat konkrétní životní projekty a měl by být osvobozen od apriorních předpokladů ohledně významů jednotlivých faktorů. Takovéto posuzování zdůrazňuje interpretativní úlohu sociálního pracovníka, jak celé vysvětluje Navrátil[69].

Navrátil[70]považuje za důležitý faktor při tvorbě životních projektu i identitu osoby

[63] KONDRAT, Mary Ellen. Author-centered social work: Re-visioning „Person-in-Enviroment“ through a Critical Theory Lens. Social Work; Oct 2002; 47, 4; ProQuest Central, s. 441

[64] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52, s. 78-79

[65] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52, s. 79-80

[66] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52, s. 80

[67] GARETT, Paul Michael, ref. 60, s. 390

[68] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52, s. 83

[69] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52, s. 86

[70] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52, s. 86-87

tvořící životní projekty. Dodává, že tyto projekty vycházejí z potřeb. Navrátil[71] v návaznosti na Frankla píše, že z hlediska identity je důležité zachovávat holistický přístup. Dále uvádí, že jednotlivé potřeby člověka lze rozdělit do čtyř skupin: fyziologická (zde uvádí stravu, přístřeší, bezpečí, ochranu a zdravotní péči) psychologická (zde jmenuje sebedůvěru, sebeúctu a identitu), sociální (zde jmenuje pocit sounáležitosti a společenství) a noetická/noogenní (zde uvádí hodnoty, přesvědčení, náboženskou víru, smysluplnost života, národní a kulturní identitu). Podle něj je noogenní kategorie klíčová a slouží i k uchopení štěstí.

Navrátil[72] v návaznosti na Ericksona ve své publikaci uvádí tabulku s názvem *Obrázek 5: Etapizace života podle Eriksona (1950)*. Dle Navrátila[73] tato je tato tabulka použitelná jako životní model v individualizované společnosti i přes svou etapizovanou povahu. Proto se domnívám že je možné tuto tabulku využít při hledání oblastí životního plánu.

Tabulka č. 8: Etapizace života podle Eriksona (1950)

Období	Vývojový úkol	Vývojová krize
Kojenec 1. rok	Utváření vztahu Diferenciace emocí Rozvoj nerových a motorických systémů Pojetí trvalosti objektů Začíná chápat příčinnosti	Základní důvěra versus nedůvěra v druhé
Batole 2-3 roky	Fantazie a hra Jazyk Sebekontrola Lokomoce V myšlení začíná užívat symboly	Základní pocit hodnoty a autonomie versus nedůvěra v sebe
Předškolní věk 3-6 let	Hra ve skupině Raná identifikace s rodem Vznikají morální standardy Rozvoj základních intelektuálních dovedností	Iniciativa vs rezignace (imitace druhých)

[71] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52, s. 86-87

[72] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52, s. 89

[73] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52, s. 88-90.

	(klasifikace, kombinace)	
Školní věk 6-15 let	Kooperace s druhými Hry v týmu Identifikace s příslušníky téhož pohlaví Introspekce	Pracovitost versus méněcennost
Adolescence 15-20 let	Tělesné a sexuální dozrávání Členství ve vrstevnických skupinách Navazování heterosexuálních kontaktů Abstraktní myšlení Bouřlivé prožívání	Individuální identita versus rolové zmatení
Raná dospělost 20-35 let	Trvalé partnerské závazky Rodičovství Zaměstnání Rozvoj vlastního životního stylu (bez rodičů)	Intimita versus izolace
Střední dospělost 35-55 let	Výchova dětí Zaměstnání Uspořádání domácnosti a finančních zdrojů	Rozšiřování životní zkušenosti a zájmu o společnost versus stagnace a orientace na sebe
Pozdní dospělost 55 a více	Zvládání tělesných změn a zdravotních problémů Akceptace životních voleb Přesměrování energie do přechodu do důchodu Utváření postoje ke smrti	Integrita versus beznaděj

Zdroj: NAVRÁTIL, Pavel a kol.[74]

Na základě výše uvedené tabulky je možné vyčíst základní otázky při tvorbě životního plánu. Jsou to otázky: Kým budu? Jakým způsobem se uživím + čím se budu zabývat? S kým budu žít + budu mít potomky? Kde budu žít + jak bude vypadat moje domácnost? Jakým způsobem se vyrovnám se stářím a za jakých podmínek odejdu ze světa? Mezi tyto otázky jsem nezahrnoval ty, které se týkají spíše reflexivního životního zvládání.

Na základě výše uvedených informací jsem se rozhodl vymezit předpoklady dobrého životního zvládání. Jsou to přiměřené nároky prostředí na jedince, přirozené nároky

[74] *NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52, s. 89*

jedince na prostředí, vhodné interpretace nároků prostředí a jedince, schopnost obnovit dynamiku vztahu prostředí a jedince, schopnost jednat.

V předchozí kapitole jsem na základě díla Pavla Navrátila[75] nastínil základní povahu a mechanizmy postmoderny, dále jsem se zabýval pojmy reflexivita, reflexivní životní plánování a životní zvládání. Postmoderna se vyznačuje především ziskem větší svobody jednotlivce a jeho nutností se rozhodovat, dynamickým vztahem mezi jednotlivcem a okolím a společností na globální úrovni. Podmínkami pro fungování postmoderní společnosti jsou rozpojování času a prostoru, vyvazování sociálních systémů a reflexivita. Reflexivitu jsem definoval jako soustavné přehodnocování a přetváření sociální praxe. Reflexivní životní plánování je vlastní projekt – životní plán jedince, průběžně přehodnocovaný a přetvářený. Reflexivní životní zvládání je schopnost uskutečňovat svůj životní projekt, daří se vždy v nějaké míře, důvody pro neúspěch mohou být s individuálního i strukturálního důvodu. Interpretaci jednotlivých vlivů ale provádí klient a to podle vlastních měřítek, sociální pracovník mu v tom pouze dopomáhá. Reflexivní životní plánování vychází z potřeb jedince, kterého je přitom třeba vnímat holisticky. V jedinci je možné rozpoznat fyziologickou, psychologickou, sociální a noetickou složku, přitom noetická je klíčová a slouží i k uchopení štěstí. Na základě tabulky, kterou ve své publikaci Navrátil[76] v návaznosti na Eriksona uvádí, jsem vyvodil několik základních otázek, které si jedinec pokládá během svého reflexivního životního plánování. Jedná se o otázky: Jsou to otázky: Kým budu? Jakým způsobem se uživím + čím se budu zabývat? S kým budu žít + budu mít potomky? Kde budu žít + jak bude vypadat moje domácnost? Jakým způsobem se vyrovnám se stářím a za jakých podmínek odejdu ze světa? Na základě tezí Navrátila[77] vyvozuji, že předpoklady pro dobré životní zvládání jsou podle mě přiměřené nároky prostředí na jedince, přirozené nároky jedince na prostředí, vhodné interpretace nároků prostředí a jedince, schopnost obnovit dynamiku vztahu prostředí a jedince; schopnost jednat. Podle D´Cruzové, Gillinghama a Melendeze[78] by měl sociální pracovník podporovat klientovu schopnost rozhodování, pracovat s informacemi, dopomoci mu k dostatečnému množství zdrojů a dovedností. Kondrat[79] rozděluje zdroje na

[75] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. *52*, s. 61-87

[76] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. *52*, s. 89

[77] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. *52*, s. 61-87

[78] D'CRUZ, Heather, Philip GILLINGHAM a Sebastian MELENDEZ, ref. 62, s. 76-77

[79] KONDRAT, Mary Ellen, ref. 63, s. 441

přerozdělitelné a autoritativní; zvlášť od zdrojů odlišuje pravidla, kterými se společnost řídí. Výše zmíněné kategorie kategorie je možné zařadit pod z předpokladů dobrého životní zvládání – schopnost obnovit dynamiku vztahu prostředí a jedince.

Metodologická část

V této části své diplomové práce se budu zabývat zněním základní výzkumné otázky, stanovení dalších cílů, také se budu věnovat zdůvodění volby svého tématu, dále zde představím a zdůvodním způsob a formu sběru dat a provedu operacionalizaci pojmů ze základní výzkumné otázky.

5. Předmět zkoumání

Při volbě tématu jsem vycházel z tezí Chytila[80], podle kterého je potřeba, aby sociální práce reflektovala sociální změny, což se jí dle jeho slov příliš nedaří. Základní výzkumná otázka také vznikla v souladu s postmoderními změnami u individuální sociální práce dle tezí Navrátila[81] a teorie Person in Enviroment a proto zní: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci reflexivního plánování?

Dílčí výzkumné otázky:

DVO1: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci reflexivity lidského aktéra?

DVO2: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci rozhodování?

DVO3: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci práce s informacemi?

DVO4: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci moci?

DVO5: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci existenciálního rozměru života?

[80] CHYTIL, Oldřich, ref. 1, s. 65-66.

[81] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. *52*, s. 62-80

Další cíle:

- poukázáním na fakt, že i v sociální práci jsou témata, na které může mít transhumanismus vliv
- využít získané znalosti a data o transhumanismu v rámci budoucích prací a bádání

6. Volba výzkumné metody a přístupu

Pro výzkum, jeho přípravu, jakožto i volbu strategie a metody jsem použil zejména publikaci Miovského. Volbu mi usnadní a zpřehlední její zdůvodnění tabulka, kterou je možné nalézt v publikaci Miovského[82].

Tab. č. 9.: Srovnání kvalitativního a kvantitativního přístupu v psychologickém výzkumu

Úroveň srovnání	Kvalitativní výzkum	Relevance pro zde prezentovaný výzkum		Kvantitativní výzkum
Základní epistemologický postoj výzkumníka	Člověk (spolu s výzkumníkem) tvoří realitu, hlavní je interpretace	*		Realita existuje objektivně
Základní principy poznání	Holismus	*		Dedukce - indukce
Perspektiva nazírání lidských projevů	Člověk má svou svobodu a může volit alternativy	*		Důsledek biologických, psychologic-kých, sociálních, kulturních a jiných faktorů
Strukturace plánu výzkumu	Nízká strukturace, možnost změn znění a pořadí otázek	*		Vysoká strukturace, neměnnost znění a pořadí otázek
Zacházení s výzkumnými	Neomezující se na zvolené proměnné,	*		Maximální snaha o manipuolaci s roměnnými

[82] MIOVSKÝ, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu (vyd. 1). Grada Publishing, Praha 2006, str. 25-27, ISBN 80-247-1362-4.

proměnnými	otevřený přístup, pozdější interpretace vztahu mezi proměnnými			a jejich redukci
Postoj výzkumníka k výzkumu	Výzkumník je účastníkem, není možné, aby výzkum neovlivňoval	*		Nezávislý výzkumník, měl by ovlivňovat výzkum co nejméně
Vztah s účastníky výzkumu	Výzkumník navazuje vztah s účastníky, je autentický	*		Snaha minimalizovat vazby a vliv výzkumníka
Povaha dat	Hluboká, bohatá	*		Tvrdá, reliabilní
Požadavek na výsledky	Neopakovatel-nost, kontext, vliv okolností	*		Opakovatelnost, nezávislost na místě, čase a osobě výzkumníka
Etická východiska	Zvýšená opatrnost, věda respektuje ostatní	*		Zájem vědy je nad zájem ostatních

Zdroj: Autor dle MIOVSKÝ[83], Michal

Tabulka č. 9. ukazuje v čem se liší kvantitativní výzkum od kvalitativního, což Miovský[84] zohledňuje v deseti kategoriích. Při zvažování a volbě přístupu výzkumu vycházím z výše uvedené tabulky. *V prvním bodě* mě konstruktivistická povaha teorie Person in Enviroment[85] vede ke kvalitativnímu přístupu. Při zvažování *uplatňování základních poznávacích principů* mě inspiroval obor Sociální práce, ve kterém se holistický přístup často vyskytuje a také poměrná obecnost a šíře zvoleného tématu, což je také důvod pro kvalitativní přístup. Transhumanismus je totiž široký zejména v tom, že zahrnuje jak filosofický rozměr, tak také techonologický rozměr[86], přičemž obojí má své stoupence a autory, kteří se ne vždy shodnou na konkrétních pojemch. Konstruktivismus v teorii Person in Enviroment i individualismus transhumanismu mě vede k tomu, abych se

[83] MIOVSKÝ, Michal, ref. 82, s. 25-27

[84] MIOVSKÝ, Michal, ref. 82, s. 25-27

[85] KONDRAT, Mary Ellen, ref. 63, s. 438

[86] MORE, Max*, ref. 3.* s. 1.kap. 1. podkap. s. 1. (nečíslováno)

přiklonil ke kvalitativnímu přistupu, protože *perspektiva nazírání* zde má povahu individuálního, svobodného rozhodnutí, jak v konceptuální části píšu na základě tezí Navrátila[87]. Vzhledem k indidualitě přístupů a vlastností jednolivých lidí, jejich zkušeností a svobodě považují za lepší, aby rozhovory byly *méně strukturované a méně direktivní* a dal se respondentům prostor pro spontánní výpovědi. Nedirektivní povaha výzkumu vede k otevřenosti možnostem různých vztahů mezi proměnnými, což považuji za vhodné vzhledem k tomu, že je to poměrně nové a nepříliš probádané téma. Při zvažování *svého vztahu k výzkumu* si uvědomuji důvody, proč jsem si téma vybral, mám na něj názor a jsem si vědom, že moje spontánní doptávání se, současné vzdělání, náboženské přesvědčení i prostředí ve kterém se pohybuji, bude mít vliv na sběr dat v podobě rozovoru. Snažit se v tomto případě. o opak je podle mého názoru nerealistické. *S některými účastníky se znám osobně*, setkal jsem se s nimi v Paralelní Polis a dokonce si s některými i tykám, s některými se neznám vůbec a proto mohu jen stěží nečinit rozdíl ve svých jazykových sděleních, navíc v kontextu nedirektivnosti. *Povaha sbíraných dat* pochopitelně není tvrdá, půjde o rozhovory do hloubky problému, příklady a osobní vhled respondentů. *Výzkum určitě není možný opakovat za stejných podmínek* znovu, protože i kdybych pokládal stejné otázky znovu stejným lidem, byli by ovlivněni již svým předchozím rozhovorem, o vnějších faktorech nemluvě. Při *zvažování etického hlediska* musím vzít v potaz, že hloubková a osobní povaha výzkumu činí mé respondenty zranitelnější než by tomu bylo v opačném případě. Mimo jiné i proto potřebuji jejich infomovaný souhlas s účastí na výzkumu s možností jej odvolat, stejně jako jim musím dát možnost výzkum kdykoliv opustit. Při shrnutí všech výše uvedených argumentů z textu jasně vyplývá, že pro nalezení odpovědi na základní výzkumnou otázku mého výzkumu je výrazně vhodnější *kvalitativní přístup*.

Při seznámení se se základními metodami sociologického výzkumu dle Miovského jsem usoudil, že optimální zvolenou metodou pro provedení mého výzkumu bude interview, které nejvíce odpovídá povaze problému zkoumanému v rámci základní výzkumné otázky. Miovský[88] uvádí, že rozhovor je nejnáročnější a zároveň nejvýhodnější metoda pro sběr kvalitativních dat. Podle něj je zde především klíčová kombinace potřebných sociálních dovedností a schpností a také kultivace vlastních schopností pozorování. Miovský dále uvádí, že rozhovor by měl být veden vždy s jednou osobou,

[87] NAVRÁTIL, Pavel a kol.., ref. *52*, s. 63-67

[88] MIOVSKÝ, Michal, ref. 82, s. 155-156

jinak jde o skupinový rozhovor mající určitou dynamiku.

Miovský[89] ve své publikaci rozlišuje tři druhy rozhovorů a to podle míry nutné přípravy a stylu vedení rozhovoru tazatelem. Orientovat mezi nimi se lze díky následující tabulce:

Tabulka č. 10: Dělení rozhovorů podle míry strukturovanosti

Skupina rozhovorů	Výhody	Nevýhody
Nestrukturovaný	Nedirektivnost, nízké nároky na úpravu prostředí, žádné zvláštní požadavky na vizáž tazatele, spontánnost, možnost měnit otázky a jejich pořadí, možnost přizpůsobit rozhovor	Náročnější dozor nad validitou dat; náročnější na stimulaci respondenta, náročnější zpracovávání dat, data mohou být nesourodá
Polostrukturovaný	Příprava v podobě schématu, možnost měnit otázky a jejich pořadí, možnost diferenciace částí rozhovoru a způsob jeho vedení v nich, možnost doptávat se a vysvětlovat, částečná jistota validity dat, určitá spontánnost, výhody zbylých dvou způsobů rozhovorů a absence nevýhod zbylých dvou způsobů rozhovorů	Úpravou prostředí a chováním tazatele je možné snížit autentičnost rozhovoru, dodatečné dotazy mohou roztříštit konzistenci výpovědí respondenta
Plně strukturovaný	Pevně dané časové schéma i způsob pokládání otázek, srovnatelné podmínky pro všechny účastníky, umožňuje snažší kvantifikaci, uniformní data	Velké nároky na tazatele a eliminaci jeho zvláštností, příprava rozhovoru je technicky náročná, omezený prostor pro rozvoj zajímavého tématu, možnost úzkého vymezení otázek, ryziko různého porozumění otázek, možné nenaladění se na komunikační styl respondenta

Zdroj: Autor dle MIOVSKÝ[90], Michal

[89] MIOVSKÝ, Michal, ref. 82, s. 157-163

[90] MIOVSKÝ, Michal, ref. 82, s. 157-163

Tabulka č. 10 nabízí srovnání výhod a nevýhod mezi jednotlivými způsoby vedení rozhovoru. Na základě informací obsažených v tabulce a povaze základní výzkumné otázky je možné rovnou vyloučit vhodnost plně strukturovaného rozhovoru, protože jeho direktivita, nároky na prostředí i respondenta, nepřizpůsobivost komunikační situaci a prostor pro rozvoj zajímavých otázek neodpovídá vyplývajícím požadavkům. Zatímco nestrukturovaný i polostrukturovaný rozhovor se vyznačují svou nedirektivní povahou, prostorem pro spontánnost a možnost měnit otázky nebo jejich pořadí, nestrukturovaný rohovor má slabiny v náročnosti hlídání si validity dat, riziko nesourodosti dat nebo možných obtížích stimulovat respondenta, polostrukturovaný rozhovor naopak tyto slabiny nemá, protože je v rámci něj vypracován rámec, který drží rozhovor v určitých mantinelech. Zároveň je zde dostatek prostoru na vysvětlování a doptávání se. Na místo rizika nesourodosti získaných dat je zde nekonzistence výpovědí respondenta. Vzhledem k tomu, jaký prostor polostrukturovaný rozhovor nabízí pro přizpůsobení komunikace a zároveň poskytuje mantinely, ve kterých je snažší hlídat si validitu dat, vnímám polostrukturovaný rozhovor jako nejvhodnější medotu sběru dat pro výzkum v mé diplomové práci.

7. Operacionalizace pojmů

V následující kapitole se budu věnovat pojmům spojeným s reflexivním životním plánováním pocházejícím z teorie Person in Enviroment. Pojmy pro účely výzkumu jsem operacionalizoval na základě teoretické části textu s ohledem na teze Mary Ellen Kondrat[91] a Pavla Navrátila[92]. Ty jsem si zvolil proto, že jejich teze patří do teorie Person in Enviroment a poskutují přehledné, schématické náhlady na využité termíny, oblasti a body. Provedenou operacionalizaci shrnuje následující tabulka:

Tabulka 9: Operacionalizace pojmů

Termín/pojem	Konceptuální definice	Operacionalizovaná definice	Otázky do rozhovoru
Reflexivita lidského aktéra	„*Lidské bytosti rutině (byť ne vždy vědomě) monitorují jejich sociální performance předvádění / interakce) a jsou tedy schopni do nějaké míry nahlédnout na tyto performance a případně také volit alternativní chování*“ (Kondrat, 2002: 438) z toho plyne, že je potřeba se ptát na:		
	1) způsoby nahlížení na to, co dělám (monitoring)	Lidé mluví o tom, jakým způsobem hodnotí svoje vlastní chování, jakým způsobem si všímají toho co dělají s ohledem na to, co vlastně dělat chtějí, co je v jejich plánu	• Jak by mohl H+ ovlivnit to, jak si lidé všímají toho, co dělají ve svém životě? • Jak by mohl H+ ovlivnit to, jak si všímají toho, jestli to co dělají je to, co si

[91] KONDRAT, Mary Ellen, ref. 63, s. 438-441

[92] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. *52*, s. 87

			plánovali, že by v životě chtěli dosáhnout?
	2) zvažování možností alternativního jednání	Lidé mluví o tom, jak uvažují nad volbami vlastního jednání, aby to odpovídalo tomu co chtějí (jejich reflexivnímu životnímu plánu)	• Jak, podle Vás, může H+ ovlivnit volbu alternativ v jejich jednání tak, aby to více odpovídalo jejich plánu do života?
rozhodování	Reflexivní schopnost monitorovat důsledky lidských činů může být nezbytné pro svobodu, ale ne dostačující. Jsou zde omezení odvíjející se od omezení ve vědění a rozdílech v moci (Kondrat, 2002: 442-443). Z toho plyne, že je potřeba se ptát na:		
	1) omezení ve vědění	Lidé mluví o tom, jak jim nedostatek informací způsobuje obtíže při volbě svých záměrů.	● Jak by H+ mohl zprostředkovat informace, které by lidé využili při volbě svého záměru??
	2) rozdíly v moci;	Lidé mluví o tom, že se pro některé kroky nemohou rozhodnout, protože by jej nedokázali realizovat.	● Jak by H+ mohl zpřístupnit více možností lidem tím, že je učiní realizovatelnými?

Práce s informacemi	Znalost slouží k monitorování, hodnocení a změnu vlastního chování(Kondrat 2002, 438), harmonizaci vztahu jedince a jeho prostředí prostřednictvím znalosti požadavků prostředí (Kondrat 2002, 439) a případnému zpochybnění těchto požadavků (Kondrat 2002, 440).	Lidé mluví o tom, jak jim informace pomáhají sledovat, hodnotit nebo měnit vlastní jednání. Lidé mluví o tom, jak informace pomáhají udělat něco, co se od nich očekává. Lidé mluví o tom, jak jim informace pomáhá splnit něco, co si sami přejí. Lidé mluví o tom, jak jim informace pomáhají, aby jim nebylo přikazováno nebo zakazováno něco, co být vůbec nemusí.	● Jak by H+ mohl ovlivnit to, jakým způsobem lidé využívají informace ke sledování, hodnocení a změně vlastního jednání? ● Jak by H+ mohl to, jakým způsobem lidé využívají informace k plnění svých povinnosti? ● Jak by H+ mohl ovlivnit to, jakým způsobem lidé využívají informace k tomu, aby si splnili to co si přejí? ● Jak by mohl H+ ovlivnit to, jakým způsobem lidé využívají informace ke změně toho, jak mohou nebo nemohou jednat ve společnosti? ● Jakým způsobem by mohl H+ ovlivnit to, jakým způsobem lidé získávají a chápou informace

			o tom, co od nich okolí očekává? ● Jakým způsobem by mohl H+ ovlivnit reakci okolí na nedodržení toho, co od nich okolí očekává?
Moc	Jakákoliv nerovnost na úrovni sociálních interakcí (Kondrat 2002, 441 na základě Blau). Dělí se na dvě skupiny. První z nich jsou zdroje, které mohou být přerozdělitelné (finance, technika, jiné výsledky lidské činnosti) a autoritativní (dávají nám moc, př. Titul v akademické instituci); (Kondrat 2002, 441(. Druhou skupinou jsou pravidla, kterými se společnost řídí Kondrat 2002, 441 v závislosti na Cohenovi).	Lidé mluví o tom, že některé nápady nemohou realizovat, protože tomu neodpovídají jejich majetkové poměry, společenské postavení nebo to neumožňuje nastavení společnosti, ve které žijí.	● V čem by mohl H+ pomoci lidem v tom, aby získali dostatek prostředků na realizaci svých záměrů? ● Jak by mohl H+ pomoci lidem získat takové postavení ve společnosti, které nebude bránit realizaci jejich plánů? ● Jak by mohl H+ pomoci v odstraňování nerovností ve společnosti tak, aby lidé nebyli omezováni při svém rozhodování?
Existenciální rozměr života	Aspekt lidského života, který je v potřeba zvládnout. Skládá se z osobního růstu, identity, nalezení místa v životě, zvládání		

	smutku a úzkosti souvisejících s životními změnami a ztrátami.(Navrátil 2014, 79-80 v návaznosti na Thomsona). Noetická složka je podle Navrátila (2014, 87) klíčová k uchopení štěstí.		
	Osobní růst	Lidé mluví o překonávání překážek, které je v životě čekají, díky čemuž něco získají nebo se naučí zvládat.	• Jak by mohl H+ ovlivnit to, jakým způsobem lidé překonávají překážky ve svém životě? • Jak by mohl H+ ovlivnit to, co lidé během překonávání svých překážek získají?
	Identita - „Já“ resp. Reflexivní já je biograficky vytvářeným projektem, který je neustále přetvářen pod neustálým příjmem nových informací a nových rozhodnutí (Navrátil 2014, 30).	Lidé mluví o tom, jak nové pod vlivem nových informací a událostí přehodnocují odpovědi týkající se jich samých. Lidé mluví o tom, jak jejich rozhodnutí mají vliv na to, kým jsou nebo za jaké se sami považují.	• Jak by H+ mohl ovlivnit to, jakým způsobem nové informace ovlivňují lidi v tom za koho nebo za jaké se považují? • Jak by H+ mohl ovlivnit to, jakým způsobem nová rozhodnutí ovlivňují lidi v tom za koho nebo za jaké se považují?
	Nalezení místa v životě, hluboké otázky.	Lidé mluví o snaze nalézt smysl a řád svého života, který mohou naplnit.	• Jak by mohl H+ ovlivnit to, jak si lidé odpovídají na otázku ohledně smyslu života? • Jak by mohl H+ ovlivnit to, jakou činností lidé naplní svůj život? • Jak by mohl H+

			ovlivnit to, jakým způsobem lidé formulují a strukturují to, čeho chtějí lidé v životě dosáhnout? • Jak by H+ mohl ovlivnit to, jak lidé hledají odpovědi na otázku co je morálně správné? • Jak by H+ mohl ovlivnit víru lidí? • Jak by H+ mohl ovlivnit to, zda jsou lidé šťastní?
	Smutek a úzkost související s životními změnami a ztrátami	Lidé mluví o úzkosti spojené se změnami v jejich životě.	• Jak by H+ mohl ovlivnit prožívání úzkosti, kterou lidé prožívají v případech změn v životě?

Tabulka č. 10 ukazuje postup operacionalizace pojmů důležitých pro můj výzkum. Nejprve bylo potřeba identifikovat pojmy související s reflexivním životním plánováním rozpracovaným ve stejnojmenné kapitole v mojí práci. Všechny tyto pojmy pocházejí z jedné teorie – Person in Enviroment. Operacionalizace, tedy definování jednotlivých pojmů a jejich následné převedení do otázek pro rozhovor, proběhla na základě děl Mary Ellen Kondrat a Pavla Navrátila. Tyto pojmy jsou: Reflexivita lidského aktéra, rozhodování, práce s informacemi, moc a existenciální rozměr života. Na základě publikací Kondrat a Navrátila pak vznily konceptuální definice, které vymezují nebo ohraničují pojmy v kontextu teorie Person in Enviroment. U těchto definic a ohraničení jsem poté hledal odpovědi na otázku: Jak mám s respondenty mluvit, na co se jich ptát, aby zjišťoval to, co zjišťovat mám? Z odpovědí na tuto otázku vznily otázky, které tvoří jádro rozhovoru. Vzhledem k povaze některých definic bylo vhodné ji rozepsat do více otázek. Poté jsem si se vždy podíval na operacionalizovanou definici a soubor otázek do rozhovoru k ní a položil jsem si otázku: Jak poznám, že respondent mluví o tom, o čem chci, aby mluvil? Účelem tohoto bylo snížení jak náročnosti pro respondenta tak časové náročnosti při zvážení pravděpodobnosti vysvětlování, delšího přemýšlení a jiných nezamýšlených

průtahů.

V této kapitole jsem operacionalizoval pojmy související s reflexivním životním plánovnáním a to v kontextu teorie Person in Enviroment. Na základě konceptuálních definic vznikly operacionalizované definice a na základě jich vznikly otázky do rozhovoru. Dílčí výzkumné otázky však vznikly před samotnou operacionalizací.

8. Sběr dat a průběh rozhovoru

V následující kapitole popisuji informace týkající se sběru dat a průběhu rozhovoru. Jedná se o informace navazující na přecházející kapitoly metodologické části. Také zde uvádím různé důvody pro tyto úpravy a opatření.

Výzkum bude probíhat v české transhumanistické komunitě, respondenty budu hledat ve facebookové skupině Paralelní polis, což je nezisková organizace – zapsaný spolek, který se zabývá uměním, společenskou vědou a moderními technologiemi[93], a facebookové skupině Neuralink CZ/SK, což je česká odnož organizace pařící Elonu Muskovi, která se zabývá propojováním mozku a počítače[94]. Jsou to nejfunkčnější a nejvhodnější skupiny, ke kterém jsem se zatím dostal. Pokusil jsem se nalézt více skupin, ale buď se jednalo o spíše fanouškovskou skupinu věnující se více tématům nebo o skupinu nějakého čistě kyborgického spolku. Skupinu velmi obecného tématu jsem nepovažoval za vhodnou, protože její záběr byl příliš široký vzhledem k základní výzkumé otázce a skupinu kyborgického spolku jsem nezahrnul zejména kvůli časovému rámci a také proto, že jsme se o její existenci dozvěděl velmi pozdě s ohledem na již zmíněný časový rámec.. Vynechal jsem také politické strany v zárodku, které s tématem souvisejí nebo cizostátní skupiny. Pro účast ve výzkumu nevyžaduji žádné formální členství (pouze to skupinové) ani minimální penzum znalostí, pouze informovaný souhlas z etických důvodů. Získávání respondentů ve skupinách Neuralink and Transhumanismus Paralelní Polis probíhal tak, že jsem jsem se svolením správnce skupiny sdílel inzerát/status s nejzákladnějšími informacemi o své diplomové práci s žádností, že sháním respondenty pro výzkum a přiblížné informace o délce, povaze a nutnosti záznamu. Nejdříve jsem kontaktoval členy, kteří rovnou potvrdili, že se mohou a chtějí výzkumu zůčastnit. Téměř polovina z celkového počtu těch, kteří souhlasili s účastí ve výzkumu, odpadla kvůli osobním nebo jiným problémům či důvodům. Poté jsem se rozhodl kontaktovat členy, kteří

[93] Paralelnipolis.cz Dostupné 27. 11. 2020 na https://www.paralelnipolis.cz/o-nas/

[94] Elonx.cz Dostupné 27. 11. 2020 https://www.elonx.cz/elonovinky-5-neuralink-a-openai/

nějakým způsobem zareagovali na můj inzerát, buď komentářem nebo nějakou reakcí. Při porovnání obou skupin reagujících členů jsem zjisitl, že skupinky jsou téměř identické až na dva lidi. Jeden z těch dvou lidí souhlasil s účastí ve výzkumu a byly mu poslány otázky, aby se mohl připravit i formulář pro informovaný souhlas, ale nezískal jsem od něj reakci a druhou osobu jsem nekontaktoval z důvodu omezení daného časovým rámcem.

Jak jsem uvedl a zdůvodnil v dřívějších kapitolách, výzkum bude kvalitativní a bude probíhat formou polostrukturovaného rozhovoru. Před prvním rozhovorem jsem změnil pořadí otázek, vytvořil jsem si strukturu rozovoru v návaznosti na operacionalizaci. Ty, které se týkají existenčního rozměru života a místa v životě jsem dal na začátek, zatímco ty abstraktnější a obtížnější na konec rozhovoru, aby respondent neztrácel elán hned ze začátku rozhovoru. Zároveň si připravil obecné otázky, nadřazené otázkam do rohovoru, které se podle mého názoru kryjí s dílčími výzkumnými otázkami. Respondenti měli možnost si nechat otázku vysvětlit jinak nebo zopakovat, případně se k ní vrátit později. Respondenti také měli otázky k dispozici dopředu, protože se ukázalo, že bez přípravy je to pro ně poněkud obtížné. Vzhledem ke koronavirové epidemii a různým vládním opatřením hovory probíhaly distanční formou tj. Hovorem přes facebook a jeho záznamen vytvořeném v programu OBS Studio. Při sběru dat jsem měl několik strategií. Nejprve jsem se vždy zeptal na obecnou otázku z daného pojmu s tím, že jsem i jmenoval kategorii ze které je, aby respondent pochopil otázku v tom významu a za tím účelem, jak jsem zamýšlel. Poté jsem si hlídal o kterých otázkách do rozhovoru klient mluvil a na které je třeba se doptat. Tím jsem ponechal prostor pro spontánnost respondenta. Pokud klient nerozuměl otázce nebo nevěděl co si pod ní představit, pokusil jsem se různými způsoby podat otázku tak, aby mu byla srozumitelnější a něco ho k ní napadlo. V případě, že selhala i tato strategie, tak jsem v rozhovoru pokračoval dál a na konci rozhovoru jsem vždy pokládal velmi obecnou otázku ohledně vlivu transhumanismu na lidský život v případě jeho značného rozšíření s nadějí, že se klient rozpovídá a já budu moci ještě nějaké odpovědi přiřadit k otázkám, se kterými měl potíže.

9. Zhodnocení kvality výzkumu a etika

V následující kapitole se budu zabývat zhodnocením kvality výzkumu, vlivu některých mých vlastností, charakteristik a dovedností na výzkum celkově, silné i slabší

stránky výzkumu, které popíšu a zhodnotím na základě tezí Hendla[95].

Hendl[96] uvádí čtyři kritéria, podle kterých je možné posuzovat validitu výzkumu, tyto kritéria pro hodnocení validity jsou *důvěryhodnost, přenositelnost, hodnověrnost* a *potvrditelnost*.

Podle Hendla[97] důvěryhodnost souvisí s interní validitou, jde podle něj o to, zda byl předmět výzkumu dostatečně zkoumán a popsán. Ve své publikaci uvádí čtyři kritéria, podle kterých je možné posuzovat, zda je výzkum dostatečně důvěryhodný Privním kritériem pro posuzování důvěryhodnosti je *dostatečně trvání studie*, kde jde o to věnovat dostatek času jak výzkumu, tak skupině, ve které se výzkum má odehrávat. Druhým kritériem jsou *konzultace*, při kterých by podle něj měla probíhat diskuze s někým, kdo není účastníkem výzkumu, aby se odhalovali bílá místa výzkumu a přezkušovala se pracovní hypotéza. Třetím kritériem pro hodnocení důvěryhodnosti je podle něj *analýza negativních případů*, kde jde o vybrat nejméně vhodného respondenta a jeho odpovědi a buď jej vyřadit nebo přepracovat výzkumnou hypotézu. Takto je podle něj potřeba postupovat dokud není nalezen žádný negativní případ. Čtvrtým kritériem je *kontrola subjektem nebo členy skupiny*, kde se získává zpětná vazba od respondentů, která je poté využita při validizaci dat i výsledků. Pátým kritériem je podle Hendla[98] *triangulace*, což znamená, že se při přípravě a zpracování výzkumu použije více zdrojů, více metod sběru a ptát se budou různí tazatelé, v ideálním případě. Při *posuzování dostatečnosti trvání studie* u své práce je potřeba vzít v potaz, že jde o kvalifikační práci a můj časový harmonogram je proto omezený datem vypsání, což je 11. 2. 2019 a doby studia oboru, který je standardně na dva roky. Proto nebylo možné českou transhumanistickou komunitu poznávat několik let, nicméně jedno setkání v Paralelní polis ještě před epidemií koronaviru se mi podařilo, také jsem nějakou dobu ve facebookových skupinách Neuralinku a Paralelní polis, kde mohu s členy skupin diskutovat, sledovat novinky o transhumanismu nebo poznávat do určité míry její členy. Při *posuzování kritéria konzultace* je třeba vzít v potaz, že jde o kvalifikační práci a není možné si proto přizvat experta, nicméně je mi k dispozici vedoucí práce, se kterým jsem poctivě konzultuji a posílám ke kontrole prakticky všechno, od konceptuální části, přes kapitoly

[95] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace* (1. vyd.). Praha, Portál 2005, s. 338-340 ISBN 80-7367-040-2

[96] HENDL, Jan, ref. 95, s. 339-340
[97] HENDL, Jan, ref. 95, s. 339
[98] HENDL, Jan, ref. 95, s. 339

v metodologické části, operacionalizaci, tvorbu dat i jejich zpracovávání a pochopitelně s ním budu konzultovat i výstupy z práce a závěr s úvodem, aby práce byla co nejkvalitnější. Při *posuzování analýzy negativních případů* docházím k tomu, že výpovědi žádného z respondentů nebyly negativním případem, kvůli kterému bych musel respondenta vyřazovat ze vzorku. Pojem životní zvládání byl na základě tezí Navrátila[99] zařazen pod pojem reflexivní životní plánování. Dalším opatřením, které bylo potřeba udělat, bylo to poskytnutí otázek respondentům dopředu, aby se mohli připravit, protože se ukázalo, že otázky jsou pro ně natolik obtížné, že by mnohé rozhovory jinak nebyly vůbec uskutečnitelné. Naštěstí, vzhledem k tomu, že se ve svém výzkumu ptám na budoucnost, tak nepotřebuji, aby respondenti byli zastižení bez přípravy. Při *posuzování kontroly subjektem nebo členy skupiny* je třeba vzít v potaz časové omezení, které by komplikovalo zpětnou kontrolu nasbíraných dat respondenty, nicméně by nebylo možné si je přizvat k analýze dat, protože jde o kvalifikační práci. Naplňování kontroly subjektem nebo členy skupiny bylo komplikováno také časovým harmonogramem některých respondentů, kteří měli například své rodiny nebo odjeli do Tanzánie atp. Při *posuzování triangulace* docházím k závěru, že při tvorbě konceptuální části i metodologické části jsem využil poměrně dost zdrojů, ve značné míře pocházejících z různých zemí vyspělého světa. Metoda sběru dat byla vždy polostrukturovaný rozhovor, ovšem měl jsem k dispozici ještě jedno opatření, které bych použil, pokud by předběžné seznámení se s otázkami nebylo pro respondenta dostačující, tím opatřením bylo zeptat se obecně na vliv H+ na lidský život v případě, že jeho technologie budou běžně využívány, přičemž bych si hlídal o čem respondent mluví. Nicméně toto opatření jsem nikdy nemusel využít a tak se z něj stala pouze doplňující otázka na konci rozhovoru. Nechat data sbírat jiné tazatele nebylo možné, protože jde o kvalifikační práci, kterou musím vypracovat sám. Na základě výše uvedených kritérií a argumentů k ním se domnívám, že můj výzkum je velmi důvěryhodný, pokud přihlédnu k tomu, že některé kritéria byly vzhledem ke kontextu práce vůbec realizovatelné.

Podle Hendla[100] přenositelnost odpovídá externí validitě a to ne ve významu zobecnění ve smyslu statistickém, ale ve významu zobecnění na další případ, přičemž se zde nevyužívá žádného indexu, jde spíše o to mít taková data, která umožní přenos na jiný případ. Domnívám se, že moje data jsou zobecnitelná v tomto významu s ohledem na

[99] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. *52*, s. 61-87
[100] HENDL, Jan, ref. 95, s. 339

diverzitu postojů a definic pojmů, která v komunitě panuje. Při hodnocení přenositelnosti svého výzkumu mohu tvrdit, že jakýkoliv obdobný výzkum by bylo možné realizovat pomocí metody polostrukturovaného rozhovoru v rámci kvalitativního výzkumu. Také si mohu dovolit tvrdit, že témata o kterých respondenti mluví, jsou velmi podobná, spíše totožná s odlišnými přístupy, definicemi a zaměřením, takže při hodnocení přenositelnosti mého výzkumu docházím k závěru, že je přenositelný s ohledem k rozdílností definic u pojmů v jednotlivých případech, které by byly potřeba vysvětlovat.

Hendl[101] charakterizuje hodnověrnost jako předpoklad důvěryhodnosti. Způsoby, jakými k ní lze dospět, jsou podle něj revize a triangulace. Myslím, že kritérium triangulace jsem naplnil jen částečně, jak jsem uvedl dříve, využil jsem poměrně dost různých zdrojů při tvorbě konceptuální části, ale metoda sběru dat byla vždy polostrukturovaný rozhovor, přestože jsem při něm měl připravená různá opatření v případě potíží respondenta v porozumění otázkám. Znovu opakuji, že vzhledem k tomu, že jde o kvalifikační práci, tak nebylo možné přizvat si experta zvenčí. Jediný expert, který mi byl k dispozici, byl vedoucí práce a s ním jsem konzultoval co šlo. Při zvážení všech argumentů považuji svůj výzkum za relativně hodnověrný.

Hendl[102] definuje potvrditelnost jako analogii objektivity, přičemž myslí objektivitu studie. Podle něj je nutné se ujistit, zda je dat dostatek nejen ke zhodnocení procesu zkoumání, ale také získaných dat. Ve své publikaci doporučuje se při posuzování potvrditelnosti a spolehlivosti zaměřit na hrubá data, jejich sběr a zobrazení; redukci dat a výsledky syntézy na základě použitých kategorii a jejich integrací ve vztahu s dostupnou literaturou, metodologické poznámky a rozhodnutí; materiály o cílech a uspořádání projektu, osobní poznámky a očekávání účastníků; informace o pilotních studiích, předběžných plánech a vývoji instrumentů. Při posuzování potvrditelnosti vlastního výzkumu na základě výše uvedených kritérií je třeba uvést, že jednotlivá data se tématicky překrývají, což je dáno kvalitním zpracováním v případě operacionalizace, data se někdy také liší perspektivou respodnenta; dále po přepisu rozhovoru proběhla redukce dat prvního řádu, kdy jsem odstranil prakticky cokoliv, co neneslo celou myšlenku nebo šlo o slovní vycpávku nenesoucí význam, data jsem poté okódoval a umístil do tabulky v excelu, která obsahovala kódy, "family" kódu, číslo respondenta, stranu, kde se kód nachází a výrok samotný; získaná data a kódy pochopitelně vycházejí z operacionalizace

[101] HENDL, Jan, ref. 95, s. 339-340
[102] HENDL, Jan, ref. 95, s. 340

a také konceptuální části, ovšem během zpracovávání výstupů z nich na ně bude pohlíženo optikou konceptuální části; veškerá činnost v konceptuální nebo metodologické části byla předmětem konzultací s vedoucím práce; cíle byly stanoveny, základní výzkumná otázka také a dílčí výzkumné otázky byly stanoveny na základě operacionalizace, která jak jsem výše uvedl – vychází z konceptuální části; konstruktivní poznámky ke svému výzkumu od respondentů jsem dostal jen ojediněle, jedna se týkala toho, že bych tam měl mít otázku na víru, která ve výzkumu, ale je, ovšem respondent měl pocit, že ne, protože jsem si odpověd na ni vytáhl z jeho jiných sdělení – to mě upozornilu na určité riziko. Druhá poznámka k mému výzkumu, od jiného respondenta, se týkala toho, že bych možná měl rozlišovat, transhumanismus jako myšlenkový směr a transhumanismus jako techologický směr, dále kyborgismus a podobné pojmy. Nicméně ve své práci používám pojem transhumaniismus jako zastřešující pojem a to na základě dostupné literatury. Respondentovi jsem vysvětlil, že je to proto, aby mohl mluvit o tom na co zná odpovědi, co ho zajímá a o čem dokáže mluvit. Ostatní poznámky respodnentů se týkaly toho, že by rádi znali výstupy z mojí práce, až bude hotová. Nejsem si vědom, že bych měl nějaký předběžný plán výzkumu mimo velmi obecných rozhodnutích o strategii a metodě výzkumu ani jsem nevyužil pilotní studii. Zato se hned při prvním rozhovoru ukázalo, jak obtížné mohou otázky v mém výzkumu být na porozumění a představu, proto jsme se respondentkou domluvili, že si nechá otázky na přípravu a zvládneme ten rozhovor příště. I toto jsem zkonzultoval s vedoucím práce. Na základě výše uvedených argumentů docházím k závěru, že moje práce je v zásadě hodnověrná, protože kritéria naplňuji ve většině jejich rozměrů. Zároveň připouštím, že zde lze najít určité rezervy v kritériích pilotních sond a vývoji instrumentů.

Při posuzování kvality mého výzkumu bych naplnění kritérií *důvěryhodnosti, přenositelnosti, hodnověrnosti a potvrditelnosti* na základě tezí Hendla[103] uvedl, že na základě výše uvedených argumentů považuji svůj výzkum za kvalitní vzhledem k tomu, že jsem naplnil většinu kritérií s ohledem na to, že jde o kvalifikační práci a proto z její povahy některé kritéria nelze naplnit a s ohledem na to, že je možné hypotetické zlepšení v kritériích triangulace, podrobnějších plánů výzkumu a pilotních studií, ovšem zde bych nejspíš narazil na časový rámec práce.

Při posuzování etického rozměru výzkumu opět vycházím z tezí Hendla[104]. Ten nejprve uvádí několik základních etických pravidel, která by měla být pokud možno

[103] HENDL, Jan, ref. 95, s. 339-340
[104] HENDL, Jan, ref. 95, s. 155-157

dodržována. Jedná se o pravidla, že je potřeba získat informovaný souhlas obsahující podrobnosti o výzkumu; pravidla upravující přístup k nezletilým respondentům, protože sami nemohou dát informovaný souhlas; dále je dle něj potřeba se rozhodnout mezi aktivním a pasivním souhlasem, aktivní znamená podpis příslušného fromuláře, pasivní znamená návrat prázdného formuláře s tím, že formulář vrací ten, kdo s účastí ve výzkumu nesouhlasí. Dalším bodem je zatajování informací, pokud to pro účely výzkumu bylo nutné, je třeba účastníky o pravých podmínkách informovat na konci studie. Účastník má mít možnost kdykoliv odmítnout účast na výzkumu, respektuje se i vůle nezletilého. Poslední z těchto pravidel, které Hendl[105] uvádí, je anonymizace, kdyby by neměli být ukládány žádné identifikační údaje o respondentech a pokud jsou, tak by neměly být poskytnuty nikomu dalšímu. Při sběru dat v rámci svého výzkumu jsem také od účastníků vyžadoval informovaný souhlas, ten obsahuje základní informace o okolnostech výzkumu i informace o výzkumu samotném, dále obsahuje informace o předpokládané délce trvání, dobrovolnosti účasti v četně možnosti odvolání souhlasu i opuštění výzkumu, o anonymizovanosti uchovávaných dat i o absenci možných zdravotních rizik s výjímkou těch, které mohou vyplynout z běžného používání přístrojů jako jsou počítač nebo mobilní telefon. Používaný informovaný souhlas také obsahuje informaci, že v případě odvolání souhlasu se může stát, že už nebudu schopen odstranit konkrétní citace nebo parafráze z již publikovaných děl. Informovaný souhlas jsem vyžadoval v případě všech respondentů, u osob mladších 18 let jej vyplňoval zákonný zástupce a ve fomuláři mnou požadovaným na to byl zvlášť určený prostor. Informovaný souhlas je aktivním souhlasem.Ve své práci jsem se nedopustil žádného zatajování informací, naopak respondenti se měli kdykoliv na cokoliv zeptat a to jak před rozhovorem, tak při rozhovoru. Veškeré rozhovory probíhaly anonymizovaně, cíleně jsem při nich neuchovával žádné informace, výjímku tvoří cokoliv identifikovatelného z hlasového projevu respondenta, může to být pohlaví, přibližný věk nebo národnost, případně něčí jméno, které v rozhovoru sám respodnent zmíní. V přepisech rozhovorů a své práci píšu uvádím akorát respondent/respondentka a číslo, abych jednotlivé respondenty odlišil od sebe. Další výjímku tvoří informovaný souhlas, který vyžaduje podpis, datum a bydliště, ten ovšem nebude ukázán nikomu nepovolanému. Během posuzování míry dodržení těchto pravidel jsem dospěl k závěru, že je dodržuji.

Hendl[106] ve své práci uvádí ještě některé další etické aspekty a zásady z nichž jsem se

[105] HENDL, Jan, ref. 95, s. 155
[106] HENDL, Jan, ref. 95, s. 155-156

zatím nevyjadřoval už akorát ke soukromí, emocionálnímu bezpečí a reciprocitě. Soukromí je podle něj potřeba respektovat, protože ne každý chce sdílet informace o svém soukromí, anonymita podle něj nestačí, protože místo je někdy možné identifikovat ze souvislostí. Také ve své publikaci uvádí, že v kvalitativních rozhovorech mají lidé velkou příležitost sdílet emočně citlivé záležitosti, riziko je podle něj, když se účastník příliš otevře a měl by podle něj tazatel umět adekvátně reagovat. V otázce reciprocity je důležité, že výzkumník nesmí ohrozit fyzické a psychické zdraví respondenta, může reagovat tak, aby stav respondenta zlepšil nebo se může rozhodnout nezveřejňovat výsledky. Při hodnocení ostatních etických aspektů a zásad si uvědomuji, že povahou svých otázek soukromí respodentů nenarušuji. Otázky jsou koncipovány obecně na lidi a respondent má možnost mluvit o svém vlastním životě nebo plánech jen pokud se proto sám rozhodne. Znovu připomínám, že o něm neuchovávám osobní údaje s výjimkou těch, které uvedl v informovaném souhlasu, jinde nejsou. Můj přístup k emočnímu bezpečí byl v rámci výzkumu takový, že jsem respondentům ponechal možnost jednat maximálně svobodně a autenticky, otázky jsem zaměroval na lidi obecně, nechával jsem je se ptát na co potřebují, byl jsem shovívavý k jejím možnostem, ujišťoval jsem je v tom, že jejich pohled je legitimní a nemusejí znát přesnou budoucnost, všeobecně jsem se snažil, aby se respondenti při výzkumu cítili dobře. Hendl[107] o reciprocitě uvádí, že v případě delšího vztahu a zkoumání může mít výzkumník tendenci iniciovat akci na zlepšení životních podmínek účastníků nebo se rozhodnout práci nepublikovat. Já svou práci publikovat nebudu, protože bych na to potřeboval další souhlasy.

[107] HENDL, Jan, ref. 95, s. 155-156

Analytická část

V této části své práce se budu zabývat získanými daty a zpracovanými daty v podobě kódování i ověřenými kontrolou kódů a budu hledat v kódech odpovědi na dílčí výzkumné otázky, které zní:

DVO1: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci reflexivity lidského aktéra?

DVO2: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci rozhodování?

DVO3: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci práce s informacemi?

DVO4: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci moci?

DVO5: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci existenciálního rozměru života?

1. DVO1: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci reflexivity lidského aktéra?

V následující kapitole se budu zabývat hledáním odpovědi na dílčí výzkumnou otázku *Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci reflexivity lidského aktéra u dospělých?* na základě již sesbíraných a okódovaných dat.

Při hledání opovědi na DVO1 jsem zjistil, že respondenti jsou skupina s diverzifikovanými postoji, kdy podle dvou z nich bude reflexivita lidského aktéra ovlivněna především za pomocí umělé inteligence, podle jiného bude ovlivněna díky dostupným technologiím, které ovlivní naše vnímání, podle dalšího H+ ovlivní reflexivitu především změna v myšlení, kde bude mnohem větší důraz na racionalitu, zatímco lidé opustí některé prvky, které získali díky evoluci. Poslední respodnent spatřuje potenciál ve

využití H+ technologie v rámci reflexivity lidského aktéra skrze technologie, které budou cenzurovat a pomáhat filtrovat sdílený obsah.

Podle respodnetky1 může být reflexivita lidského aktéra jednou ovlivněna transhumanismem způsobem, jaký vyjadřuje svým výrokem na str. 4[108]: *"Tak já si myslím, že bude víc takový to logický jednání, bude upřednostňováno před jednáním s emocí."*. A lidech v budoucnosti smýšlí, tak, že bude lepší jejich vnímání reality: *"Jo, uvidí to jakoby v čistějším světle"* a zdůvodňuje to svým výrokem na str. 4: *"protože už tam nebudou úplně ty obranný mechanismy našeho mozku, který nám zůstaly ze starších dob jako třeba uteč nebo bojuj a tyhlety věci. Takže naše paměť bude lepší, naše sebereflexe a takhle."Prostě se zbavíme všech evolučně nedokonalých věcí, který nám zůstali ještě od předků, myslím. "* Podle respondentky1 tedy dojde ke změnám v myšlení, kdy se začne jednak upřednostňovat racionalita před emotivitou a zároveň podle ní lidé dokážou odfiltrovat některé mechanismy nabyté lidstvem v minulosti. Také se domnívá, že lidé budou mít lepší paměť. Z kontextu položené otázky vyplývá, že toto všechno bude mít vliv na to, jak někdo hodnotí, monitoruje nebo mění své jednání podle Kondrat[109].

Respondent2 vizi ohledně vlivu H+ na reflexivitu lidského aktéra, kterou popisuje svými výroky na str. 7: *"Že by poznáme, napríklad, jak sa to volá, tie hodiny na hlavě, vieš o čom hovorím?Já: ne. Respondent2: Myslím, že se to volá time sense. Já: (*přikyvuju) Respondent2: Je prostě diodový pásik, ktorý má hodiny – sebe hodiny, asi hodiny, minuty a dny a máš ho na hlavě a každý podla času sa na konkrétnom miestě trošku ten pásiek zahreje a ty vieš po nějaké době, keď sa na to napojíš a vnímáš to na té pokožke, kde presně ťa to hraje, tak vieš vnímať čas 3D",* pak dalším výrokem na str. 7*: "Stále vieš kolko je hodin a stále si v obraze, že aký je čas. To je konkrétný príklad, že keď to niekto má, tak vie býť lepší možno na čas, vie zamedzit teda meškaniu, vie si možno vážit čas druhých a tak ďalej. Takže určitě v rámci toho konkrétneho zmyslu, tak to určitě ovlivňuje lid.",* pak dalším výrokem na str. 7: *"Jo. Tak konkrétně na tom time sense. Monitoruješ své jednání, vieš kolko ti zóstává času, si v obraze. Vieš sa lepši rozhodnuť, vieš ist na čas jednoduššie a už to bereš jako automatiku."* Podle něj tedy lidé budou moci ovlivnit svoje smysly, případně přidat nové. Jako příklad uvádí time sense – technologii umožňující neustále vnímat čas. Podle respodnenta2 to povede k tomu, že lidé si budou více vážit času druhých, snázeji docházet včas, ale také se budou moci lépe rozhodovat a monitorovat vlastní

[108]str. se zde myslí stránkou přepisu rozhovoru příslušného respondenta, to platí i pro všechny ostatní případy
[109] KONDRAT, Mary Ellen, ref. 63, s. 438

jednání. Tyto výroky respondenta2 je možné vnímat v kontextu tezí Navrátila[110], který ve své publikaci uvádí, že člověk je v postmoderní době vržen do reality a nucen se rozhodovat, ale také Kondrat[111], která definuje reflexivitu jako monitorování, hodnocení o změnu vlastního jednuání.

Podle respodnenta3 může být *reflexivita lidského aktéra* lze vliv umělé inteligence na reflexivitu lidského aktéra vyjádřit výrokem nacházejícím se na str. 6: *"Umělé inteligence – zrcadlo našeho chování"* nebo také dalším výrokem, který se nachází také na str. 6: "*že to může vést k tomu, že budou hledat alternativu, ale zajímavější a pravděpodobnější je to, že ta umělá inteligence nám může vytipovat alternativy, které jsou pro nás vhodné, právě díky tomu rozboru"*. Podle respondenta3 tedy mohou být H+ technologie využity k tomu, aby nám s reflexivitou pomohla umělá inteligence, která může zrcadlit naše jednání, můžeme díky ní vyhledávat alternativy nebo nechávat alternativy vyhledávat vytipovávat ji samotnou na základě rozboru, což je reflexivita v podání Kondrat[112], kdy jedinec monitoruje, hodnotí nebo mění své jednání.

Zato respondent4 má takovou představu vlivu umělé inteligence na reflexivitu lidského aktéra, že lidé změní svoje jednání v takové míře, že to popisuje částí svého výroku na str. 7: *"budou závislí na umělé inteligenci, která bude rozhodovat za ně. Například jak lidé monitorují své jednání? Teď jsem viděl například seriál Black Mirror (*kývu, že ne). Jeslti ne, tak určitě doporučuju, protože to je transhumanismus prostě na max. Tam je například jeden díl, který prostě je o tom, že tam všichni ti aktéři mají neurální rozhraní a můžeou zaznamenávat všechno co vidí, slyší a mají takovou ultimátní paměť, můžou to všechno přehrávat na monitorech, na televizi si prostě všechno čili na sto procent všechno monitorují a můžou se vrátit a můžou ukázat co se dělo čili monitoring: Jakým způsobem může transhumanismus ovlivnit to, jakým způsobem lidé monitorují svoje jednání? Stoprocentně to může ovlivnit, můžou monitorovat svoje jednání stoprocentně, protože můžou se kdykoliv vrátit k jakémukoliv bodu ve svojí minulosti a můžou si to přehrát, no mají prostě ultimátní paměť"*. Z pohledu respondenta4 tedy lidé budou moci využívat umělou inteligenci k rozhodování se nebo také díky neurálnímu rozhraní zaznamenávat vše, co vnímají smysly, což jim dle jeho slov umožní mít ultimátní paměť, kde se budou moci k jakémukoliv momentu z minulosti vrátit, což ovlivní reflexivitu

[110] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 68

[111] KONDRAT, Mary Ellen, ref. 63, s. 438

[112] KONDRAT, Mary Ellen, ref. 63, s. 438

každého z nich ve významu jakém o ní píše Kondrat[113], že lidé monitorují, hodnotí nebo mění své jednání.

Podle respodnenta5 může být *reflexivita lidského aktéra* ovlivněna tak, jak to popisuje svým výrokem nacházejícím se na str. 6: *"pochopil, správně. Já nevím, jak by mohl (Já: Aha). To, že já si nedokážu představit to, jak to řešit v dnešní společnosti s dnešními nástroji, jestli si kvůli tomu nedokážu představit, jak by to mohlo v tom transhumanismu pomoct. Já: (*přikyvuju) Respondent5: Můžu doufat, že snad pomůže, ale nedokážu si představit jak (*přikyvuju), ten mechanismus. Si říkám jako kolik úchylů se ke svojí oblíbeé berličce projekci do minulosti, tak může být zajímavé, jak třeba takové to jak facebook zavádí cenzuru už i v soukromých zprávách, že když pošlete něco cenzurovaného přes messenger nebo Whatsup, tak teď nevím jeslti vás to jenom upozorní nebo přímo zablokuje zprávu, jo když pošlu link na něco vyloženě blacklistovaného, tak to se ani nepřenese, ale myslím si, že už jsem někde viděl, jak někdo pošle něco hnusného (*přikyvuju) a ta appka se zeptá: Opravdu jsi to chtěl poslat? Tak pokud se náhodou něco z těch cenzurních nástrojů vyvine něco dobrého, mininálně v tom smyslu, že to umožní člověkovi, kterej si neuvědomuje, že to tomu člověkovi může ublížit, tak že ho to upozorní ještě než to pošle, tak by to třeba nějaké dobro mohlo udělat. Těžko říct, jestli to převáží to zlo cenzury, ale přiznávám, že by to mohlo udělat nějaké dobro. A tak si říkám, jestli nám technologie trošku pomůžou, když člověk nemá tu vlastní autocenzuru, tak mu pomůže mít tu cenzuru i v těch dobrých věcech, třeba abychom člověku neublížili nebo nevyeskalovali konflikt tam, kde ničemu nepomůže. Jo jako (*přikyvuju) mě osobně by to občas pomohlo, že já občas spolupracovníkům řeknu něco co si pak zpětně uvědomím, měl mě na to někdo jiný upozorní, což je super, že mám takové kolegy co mi to řeknou, že jsem něco takového udělal, že mi to přímo řekne ten Slack, že hele tomuto člověku takhle laděná zpráva nepomůže k řešení jeho problému, to bych občas potřeboval a tak si občas říkám, jestli by mi nějaký neurologický implantát mohl pomoct ve validizaci vlastních nápadů. Já: (*přikyvuju) Respondent5: Že by to byl takový rádce, že napíšu nasranej mail někomu, tak se občas zeptám přítelkyně, jestli to není moc a ona mi občas řekne, že je to moc. Takže by mi nějaký taový implantát říkal tohle častěji, tak jako proč ne no (*přikyvuju). Ale zase na to nepotřebujeme neurologický implantát (*zakroutím hlavou), na to by nám stačily dnešní technologie, teď je otázka jak vhodně je uchopit (*přikyvuju). Já jsem člověk, který věří osobní zodpovědnosti, já bych nechtěl, aby tohlensto za mě dělala automaticky platforma,*

[113] KONDRAT, Mary Ellen, ref. 63, s. 438

*ale abych si to já musel aktivně zapnout, ideálně appkou pod mojí kontrolou (*přikyvuju). Ale chápu, že může být lepší strategie tohle lidem zapnout by default. Ale aspoň jim dát možnost to vypnout."* Podle respondenta5 spočívají problémy s reflexivitou spíše v přijímání zětné vazby, kdy například jeho kolega neunese kritiku. Sice podle něj zpětnou vazbu někteří přijímají lépe a někteří hůře, ale většina lidí s tím má problém. Respondent5 neví, jak jim v tomto pomoct ani jak by toto řešil transhumanismus, zároveň ale dodává, že by to bylo možné pomocí cenzury jakou má Facebook. V tomto případě by šlo o upozornění nebo nutnost potvrzení odeslání, protože zpráva může někomu ublížit. Zároveň si ale uvědomuje, že cenzura má také svá rizika, což ve výsledku znamená, že reflexivita lidského aktéra, by podle něj mohla být ovlivněna především za použití moderních technologií a cenzury, díky které by bylo možné různé nežádoucí projevy filtrovat. Respondent by byl rád, kdyby mu zůstala možnost ten mechanismsu nechat vypnutý nebo jej mohl používat dle vlastního uvážení; zároveň si uvědomuje, že s cenzůrou může utrpět svoboda.

Pokud se zamyslíme nad výroky respondentů 2, 1, a 5 si uvědomíme, že jsou si do jisté míry podobné. Respondent2 se při potenciálním zlepšení reflexivity lidského aktéra zaměřuje především na možnosti využití různých smyslů, zatímco respondentka1 se zaměřovala spíše na myšlení, racionalitu a zacházení s ním. Přesto spolu oba názory úzce souvisí, protože teprve vjem je mozkem zpracováván. To je ovšem pouze moje interpretace na základě vlastních poznatků z psychologie, že nejprve je vjem vnímán smysly a poté zpracováván mozkem. Naopak respondent5 vyjádřil myšlenku, že by lidem v rámci reflexivity bylo možné pomoct díky cenzuře a technologiím, což je myšlenka ne nepodobná těm, které nám nabídli respondenti 2 a 3 o umělé inteligenci.

2. DVO2: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci rozhodování?

V následující kapitole se budu zabývat hledáním odpovědi na dílčí výzkumnou otázku *Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci rozhodování?* na základě již sesbíraných a okódovaných dat.

Při hledání opovědi na DVO2 jsem zjistil, že vzorek respondentů nabídl různorodé odpovědi. Dva z respondentů vnímají jako největší přínos pro oblast rozhodování vliv umělé inteligence, přičemž jednoho bude umělá inteligence fungovat jako asistent, který

bude dohledávat informace, ale také se o člověka starat ve virtuální realitě a ta proto zanikne, zatímco druhý vnímá roli umělé inteligence spíše jako rádce a asistenta pomáhajícího nám v naší realitě a vyhodnocující informace například na základě zkoumání DNA jedince. Jiný z respondentů uvedl, že transhumanismus může pomoci lidem v rozhodování tím, že věci zlevní, různé kouče nahradí aplikace a ekonomická činnost se bude přesouvat do virtuálního prostoru, kde nad ní nebude taková kontrola. Tyto myšlenky jsou velmi podobné tomu, co říkají předchozí dva respondenti o roli umělé inteligenci a činnosti ve virtuálním prostoru, ale s tím rozdílem, že klade důraz na ekonomickou činnost a nástroj, o kterém mluví je aplikace, což nemusí nutně být umělá inteligence. Další z respondentů uvedl, že transhumanismus pomůže lidem v rozhdování ítm, že věda/pokrok přinese nové možnosti, ze kterých si lidé budou moci vybírat. Jiný respondent byl zase názoru, že H+ nabídne lidem lepší smysly a kognitivní funkce, které pomohou k lepšímu rozhodování se. Výroky těchto svou respondentů spolu souvisí, ale překrývají se jen částečně, protože výpověď prvního z těch dvou je velmi obecná a zdůrazňuje vývoj přinášející nové možnosti a druhý respondent z těch dvou vidí potenciál ve vylepšení smyslů a kognitivních funkčí, což není v rozporu s výrokem předchozího respondenta, spíše ukazuje jeho myšlenku rozvíjí tím, že ji vyjadřuje podstatně konkrétněji.

Respondentka1 vnímá možný vliv transhumanismu na rozhodování způsobem, jakým se o něm vyjadřuje na str. 3: *"A ty smysly nám otevřou společně hodně možností, který my nemáme.*", také *"Mozek si nedokáže představit, co nikdy nezažil, takže ... ale dokážu si představit, že jednou budeme třeba vidět radiaci nebo mikrovlnný záření. Přitom teď ho jenom dokážu cítit na kůži, což je vlastně rozšíření mýho stávajícího smyslu – hmatu, ale potom třeba budeme mít nový čípky v očích, který nám budou umožňovat vidět ultrafialovou, gamma záření a takovýdle."* Limity v tomhle případě vidí v tom, že může být potíž nemít přístup do mozku, což zdůvodňuje výrokem nacházejícím se na str. 3-4 *"Protože zatím nemáme technologie, které by se daly úplně až do mozku a vytvoří ti zbrusu nový smysl"*. Poenticál těchto smyslů vidí v možnosti nahrazování smyslů výjádřené výrokem nacházejícím se na str. 3: *"To je jako kdyby ses třeba narodil bez sluchu a jedinej způsob jak ty vlastně můžeš mít ten smysl sluchu, tak by byl hmatovej nebo třeba znaková řeč, víš co, jakože na to koukáš, takže ty ten smysl zvuku přijímáš vizuálně, ale pořád to není sluch"*. Zde respondentka1 vysvětluje podstatu náhradu smyslu, která spočívá v umožnění vnímání vjemu za pomocí jiného smyslu. Výroky respondentky1 jsou tedy

v souladu s tezemi Navrátila[114], podle kterého se jedinec musí rozhodovat, zároveň získává větší svobodu i zodpovědnost.

Naproti tomu respondent2 vnímá potenciální vliv transhumanismu způsobem, jakým se o něm vyjadřuje svým výrokem nacházejícím se na str. 5: *"Jo, tak pokrok prináša nové možnosti. Takže keď sa niekto upriami na to a bude bude studovať a bude držať krok a stane sa súčasťou pokroku transhumanismu, tak určitě nové technologie a nové vymoženosti môžú rozšíriť pole jeho pósobnosti, to každopádně. A jakým konrkétním zpósobom, neviem odpověďať, pokrok prináší nové možnosti. Že určitě to může niekoho nadchnúť, to inšpirovať, může to umožniť čo do teraz nevěděl a tým pádom ho naviest, a lebo priviest na nějakú novú cestu, o ktoré nemal ani potuchy, že je možná."* Respondent2 nám tedy nabízí jen zevrubnou představu, že by mohl transhumanismus ovlivnit rozhodování lidí, protože jde o pokrok. To se překrývá se sděleními ostatních respondentů jen okrajově.

Podle respodnenta3 může být transhumanismus přínosem pro rozhodování člověka způsobem, jakým jej popisuje svým výrokem nacházejícím se na str. 5: *"Pro běžný lidský rozhodování (*přikyvuji). No tak jednoduchou věc, třeba student, který má maturitu, rozhoduje se nebo před maturitou, předtím v maturitním ročníku na jakou vejšku jít, bude umělá inteligence, která si projde záznamy, dá jí přístup, zjistí všechny chaty jeho, všechno, prohlížeč, historii prohlížení, filmy, na který kouká, slova, která si googlí, všechny tyhle ty věci a řekne mu nějaký profil toho o co se zajímá a co by ho mohlo bavit, procentuálně mu ukáže, které obory se tím zabývají. Jednoduchej příklad (*přikyvuju). Ale můžeme uvést další příklady. Třeba v tom jak můžou umělé inteligence pracovat s naší DNA a v něm v rámci výzkumu nacházet různé věci a říct ti: Hele, ty by ses hodila tady na kosmonautiku, že třeba na Marsu by ti nezpůsobovalo závratě ta jejich gravitace a podobně. Takže mylsím si, že tady v tomhletom směru by nám mohly říct spoustu našich neuvěřitelných, netušených talentů a taky třeba nějakých neduhů, kterých si nemusíme být vědomi."* Z příkladu, který respondent3 uvedl, je patrné, že počítá s umělou inteligencí jako s druhém asistenta, tedy někoho, kdo lidem může pomoci učinit různá rozhodnutí tím, že posoudí určité předpoklady. Zde výrok respoondenta3 v kontextu Navrátila[115] znamená, že si jedinec ke svému nutnému rozhodování přizve na pomoc umělou inteligenci.

Respondent4 vnímá přínos transhumanismu pro rozhodování lidí obdobně, vyjadřuje

[114] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 68
[115] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 68

se o něm nejprve výrokem nacházejícím se na str. 5-6: *"Možná ne jako transhumanismsu, ale buď se na to zase podíváme z úhlu pohledu umělé inteligence a toho (*přikyvuju) neurálního rozhraní, které umožní se napojit na tu umělou inteligenci a na počítače, tak potom to rozhodování, které jste někdy dělal vy nebo dělali my (*přikyvuju) se spíše přesune na tu umělou inteligenci, protože zadáte do tomu Alex nebo to té Siri, to budete mít v hlavě, zadáte: najdi mi nejlepší možný co já vím – pračku nebo nějaký produkt, který zrovna akorát potřebujete, tak jí prostě zadáte, aby vám ho našla, aby porovnala ceny a ve všech internetových obchodech, porovnala všechny produkty, které jsou dostupné na trhu a ona prostě vyplivne dva – tahle pračka a tahle pračka. A nebo Vám dá jenom jednu, tady máte tu nejlepší a tu si kup prostě čili jak kdyby to rozhodování nebude dělat člověk, ale bude to dělat za něj ta umělá inteligence. Dobrý příklad toho je Tinder. Někteří lidi tvrdí, že už teď umělá inteligence chová lidi svým způsobem, protože algoritmy, které jsou na Tinderu nebo na nějakých podobných aplikacích vybírají lidi, kteří se mají spolu vybírají ty matche nebo jak se to tam jmenuje čili svým způsobem ta umělá inteligence už teď má jako své mazly, protože určuje kdo s kým se spáří (*přikyvuju), kdo s kým se bude nějak intimně nebo tak. Čili výsledek – eventuální děti z těch párů, co se potkali na Tinderu, za to může umělá inteligence (*přikyvuju), to je příklad toho, že ta umělá inteligence nás má jako ty své mazlíčky."* Z jeho přístupu je patrné, že vnímá možnost využití umělé inteligence nebo neurálního rozhraní při výběru roduktů nebo při hledání potencionálního partnera. Respondent 4 svou odpověď dále rozšiřuje, ta se nachází na str. 6 a zní: *"No určitě, to je zase spojeno s tou superinteligencí třeba nebo schopnostmi. Pokud nemluvíme o tak daleké budoucnosti, tak třeba budem moct vylepšit svoje tělo nebo budeme využívat nějaké exoskeletony (*vyzývám vtrhávajícího bráchu, aby odešel), lidé, kteří nemůžou chodit budou zase moci chodit, protože buď budou mít nějaký exoskelet nebo nějaké přemostění míchy díky neurálnímu rozhraní. Lidé, kteří byli na trhu práce, se nemohli uplatnit, tak nějaká ta super inteligence ty super schopnosti díky neurálnímu rozhraní nebo něčemu jinému jim umožní, určitě transhumanismus přinese hodně možností jak se realizovat."* Zároveň ale tvrdí, že je možné dosáhnout až takového pokroku, že ty možnosti pro rozhodování budou jakékoliv, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 6: *"Milióny možností. Já: Například? Respondent4: Jakékoliv. Ale jde o možnosti v reálném světě nebo já mluvím o tom, že ten transhumanismus, všechny ty technologie způsobují to, že svým způsobem zanikne realita. No a v té realitě virtuální potom máte možnosti, jaké chcete, prostě můžete si dělat co chcete.",* Znamená to tedy, že respondent4 stejně jako

respondent3, že umělou inteligenci je možné využít při rozhodování člověka; což je podobně jako v případě respondenta3 výpomoc při nutném rozhodování v kontextu Navrátila[116]; zejména při volbě produktů nebo tvorbě životních rozhodnutí, ale respondent4 se v kontextu rozodování vyjadřujie i k technologiím, které mohou sloužit jako kompenzační pomůcka – např. Exoskeleton a dodává, že pokrok může být až takový, že lidé budou realizovat své možnosti ve virtuální realitě.

Respondent5 vnímá možnosti, jak může transhumanismus ovlivnit rozhodování, realizovatelné takto, což popisuje částí výroku nacházejícím se na str. 3-4: *"No například tím, že se zlevníjou ty různé možnosti, že na jednou na něco na co byla potřeba konzultant za hodně peněz, myslím tím kouče (*přikyvuju), tak najednou může mít mobilní aplikaci, a jako jsem ještě neviděl mobilní aplikaci, která by v tomhletnstom fungovala dobře a věřím, že tenhle problém se vyřeší (*přikyvuju). A že marketplacy, sice je to odporná kapitalistická věc, kde prostě nějaký velký subjekt kontroluje spoustu malejch, ale já vidím spíš to, že marketplace umožňuje lidem, kteří nejsou, kteří nejsou dost schopní na to něco vybudovat sami, tak umožnil být samostatnými i nezávislými. Sice je závislý na nějaké velké platformě, ale vlastně mají se mnohem líp než předtím. Já: (*přikyvuju) Respondent5: Takže různé platformy, revizovaná práce se tomu říká, myslím. Takže socialisti vidí jako prekarizovanou práci to co strašně škodí společnosti, ale já to vidím tak, že to pomáhá lidem, kteří nemají na to schopnosti, hlavně, na to podnikat sami, tak umožní jim podnikat, ale jednodušeji a v menším.",* dále pak výrokem nacházejícím se na str. 4: *"No, jak by mohl zprostředkovávat informace, které by lidé využili při volbě svého záměru? Tak to vidíme u těch smartphonů, jak umožní líp dohledávat informace a tak. A přecejenom vlastně i ti nejhloupější lidi občas dělají to, že si na mobilu otevřou tu Heuréku a srovnají si ceny, aby (*přikyvuju) nekoupili něco strašně draze (*přikyvuju).Respondent5: A já si myslím, že jako ty transhumaistické technologie v tomhlenstom to jen dál posunou, že ten to nebudu muset hledat na smartphonu a udělám to mnohem jednodušeji a rychleji přes ten implantát neurologicky.Já: (*přikyvuji) Já: Nebo rentgenové oči jim umožní vidět něco, co jsem předtím neviděl, nevím. Jo, ale hlavě asi ten přístup informací přes internet, chytré technologie a tak. To se v zásadě nezmění, si myslím (*přikyvuju). Ten ten neurologický implantát je nakonec pořád jen jinej interface k mému osobnímu počítači, kterej mám v kapse. Až časem ten osobní počítač, kterej mám v kapse nebude potřeba a bude fungovat přímo ta implantace o sobě."* Respondent5 tedy možný přínos transhumanismu pro

[116] NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 68

rozhodování lidí spatřuje v možnosti využití aplikací – coby náhražky koučingu, dále nástroje pro porovnávání produktů a jejich cen, v čemž se v podstatě shoduje s respodnentem4 I v případě těchto respondentů je možné vidět, že respondenti si mohou nechat pomoci s rozhodováním různými nástroji a pomocníky, když už se ve světě musejí rozhodovat, jak píše Navrátil[117]. Také vnímá, že v rámci rozhodování může pomocit díky novým smyslům, s čímž se shoduje s respodnentem1, zatímco o neurálním rozhraní mluví také respondent 3.

3. DVO3: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci práce s informacemi?

V následující kapitole se budu zabývat hledáním odpovědi na dílčí výzkumnou otázku *Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci práce s informacemi?* na základě již sesbíraných a okódovaných dat.

Při hledání opovědi na DVO3 jsem zjistil, že podle jednoho z respondentů ovlivní H+ technologie schopnost práce s informacemi zejména skrze rozvoj myšlení a eliminací faktorů jako je manipulovatelnost, sugestibilita nebo předsudky, lidé by pak měli na pravdu čistější náhled. Respondent2, Rrespondent3 a Rrespondent4 vnímají jako přínos zejména umělou inteligenci, avšak liší se způsobem jejich využití. Pro respondenta2 jde o možnost mít umělou inteligenci jako Boha, počítá také s neurálním rozhraním, respondent3 vnímá roli umělé inteligence v oblasti rozhodování spíše jako rádce, který je supervidován člověkem – psychologem, H+ by podle něj měl ovlivnit myšlení a prožívání, což povede k lepší práci s informacemi. Podle respondenta3 také H+ přináší určité riziko fašizace, to by negativně ovlivnilo práci s informacemi ve smyslu zneužití jejich přenosu, namísto toho by ale bylo možné využit různé aplikace za účelem připomenutí povinnosti. Práci s informacemi podle respondenta3 může také ovlivnit to, že lidé budou moci realizovat svá přání ve virtuální realitě a tím pádem nemusí mít potřebu je realizovat v naší realitě, tedy za předpokladu, že to interpretujeme tak, že člověk může využít simulaci jako copingovou strategii nebo jako prostředek nahlédnutí do důsledků. Respodnent4 vnímá také umělou inteligenci jako přínosnou, podobně jako v případě respondenta3 – ve fromě rádce, zatímco respondent2 je ochoten umělou inteligenci vnímat jako našeho Boha, čímž by se proces práce s informacmei mohl přenést na umělou inteligenci. Respondent3 a Rrespondent4 oba vnímají možnost toho, že svá přání bude možné realizovat ve virtuální realitě, ale

[117]NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 68

respondent4 počítá s tím, že během toho bude člověk práceschopný a také domýšlí, že díky neurálnímu rozhraní nebude možné vnímat rozdíl mezi virtuální a naší realitou. Podobným způsobem to vnímá i poslední respondent5, který tvrdí, že nám moderní technologie usnadní práci s informacemi jako je například porovnávání cen nebo komunikace, která se díky neurálnímu rozhraní stane mnohem jednodušší, protože se umožní přenos myšlenek mezi lidma.

Z odpovědí respondentů2, 3 a 4 vyplývá, že vnímají jako potencionálně přínosnou umělou inteligenci pro účely rozhodování. Respondent2 vnímá přínos umělých inteligencí pro práci s informacemi způsobem, jakým to popisuje výrokem nacházejícím se na str. 5: *"Za transhumanismus můžeme skoro považovať a lebo sa to tam blíží, keby máme zhmotněný Google a lebo superpočítač, který by nám odpovídal na otázky, napríklad. Tak kebychom boli presvědčeni, že jeho inteligencia je mnohonásobně většia, tak vlastně čokolvek by nám poradil, tak bysme se snažili, pokial by sme mu dóverovali, tak bysma sa snažili aplikovať do svojho života lebo by to bolo taký .ako keby Boh."* Zde je také možné vnímat, že respondent2 je ochotný vnímat umělou inteligenci jako něco schopnějšího než člověk, jemu nadřazeného. Zde by to znamenalo, že proces práce s informacemi by se přenesl na umělou inteligenci, čímž bychom si proces mohli usnadnit. Využití umělé inteligence jako Boha nepopisuje žádný jiný respondent. Podle respondenta2 také bude mít vliv na práci s informacemi v podobě ovlivnění myšlení i smyslů a to nejen díky neuralinku, což dokládá jeho výrok nacházející se na str. 5: *"Takže určitě vďaka umělé inteligenci a vďaka rózným nástrojům .ako je neuralink, tak nám to umožní vnímať a lebo rozmýšlať z úplně iného úhlu pohladu. A nás celý tento technologický prúd a tento technologický pokrok nás privadza úž vúbec celé dějiny, vlastně tu vnímáme z hlediska pokroku vedy. (*přikyvuji) A vynálezov, takže vyvadzal k úplně novým myšlenkám a náhledům na svět. A tiež vóči sebe samému, vóči spoločnosti, vóči životnému prostrediu, meziplanetárne cestovanie, prostě čokolvek. Pokrok prináša nové možnosti (*přikyvuji), tak asi tka by som to povedal."* V kontrastu s předchozím respondentem, respondent3 vnímá umělou inteligenci spíše jako rádce, který spadá pod supervizi psychologa, což dokládá následující výrok nacházející se na str. 5: *"Si myslím, že jeden ze způsobů ovlivnění může být právě skrze jakéhosi psychologického rádce – psychologa, kterej bude umět umělou inteligenci a pomůže nám stále při přemýšlení chápat chování druhých, trošku nás uklidňovat a tak dál.",* a dále výrokem, který se také nachází na str. 5: *"No byla by to externí umělá inteligence (*přikyvuji). Myslím, že by to mohlo bejt jako*

psychologická poradna, samozřejmě je lepší mít psychologa, který nad tím supervizuje, ale jakási terapie, strávit nad tím měsíc-dva a s nějakým kamarádem v uvozovkách, který nám rozumí, to si myslím, že by hodně odloučeným lidem mohlo pomoct." Respondent3 vnímá možnost ovlivnění práce s informacemi díky konektorům, které nás dokážou napojit na druhého a přečíst co od nás doopravdy chce, což lze doložit výrokemnacházející se na str. 5: *"No spousty způsoby. Třeba napojením na emoce a jakmile budeme mít konektory, kterýma budeme moci sdílet svoje pocity a budeme schopní se napojit na pocit druhého to nám hodně pomůže."* Podle respondenta3 by tedy možnost napojení se na druhého umožňovalo lépe vyhodnotit, jak se daný člověk cítí a co potřebuje, což by mohlo mít vliv na jednání s klientem i různými subjekty v rámci řízení neziskové organizace. H+ ale může svobodu díky zneužití práce s informacemi i omezit, pokud bude zneužit v podobě různých autoritativních využití, jak dokládá výrok nacházející se na str. 6: *"Určitě milión způsobů, milión pět set tisíc způsobů, jakým může transhumanismus nebo vědecký pokrok ve všeobecnosti zhoršit lidskou svobodu, různým dozorům a fašismům a takhle."* a další výrok nacházející se také na str. 6: *"V tomhletom ohledu děsívé představy typu obrazovky, na které okamžitě odvysílají náš zločin, na ulici, že nás zveřejní, pokud si nevyvěsíme vlajku nějakýho fašouna, to je samozřejmě děsivé."* Podle respondenta3 je tedy možné, že by H+ a práci s informacemi v rámci něj bylo možné zneužít autoritativním způsobem. Na druhou stranu si ale respondent3 uvědomuje, že mu H+ technologie mohou umožnit připomínání povinnosti, což dokládá výrok nacházející se na str. 6: *"Nějaké aplikace, které by nám ty věci připomínali, to je určitě snadná věc".* To znamená, že dle respondenta3 by se člověk nemusel soustředit a zaměstnávat se pamatováním na své úkoly. Respondent3 vyslovuje ještě jednu myšlenku a to tu, že je možné realizovat své přání ve virtuální realitě a poté by nemuselo být realizováno v té naší, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 6: *"Určitě pomocí simulací a simulačního prostředí lze splnit všelijaké představy, které lze, pak už nemusí být splněny v realitě."* Na zá kladě výroku respondenta3 je možné uvažovat nad virtuální realitou jako nad nástrojem zkoumání potencionálních důsledků možných variant, případně jako copingovou strategii, která by sloužila jako prevence zkreslení úsudku psychickou zátěží. A nakonec vnímá potenciál H+ v oblasti práce s informacemi díky možnosti zpětné analýzy, díky které bude možné analyzovat vlastní jednání předvolby a dosahovat lepšího tréninku a sebeovládání, což lze doložit výrokem nacházející se na str. 6: *"Myslím si, že díky programům nějaké zpětné analýzy našeho chování, našich předvoleb, takbys.me mohli dosahovat důslednějšího tréninku i našeho vlastního*

sebeovládání."

I podle respondenta4 je možné využít umělou inteligenci za účelem práce s informacemi lidmi, což dokládá výrok nacházející se na str. 6: *"No trochu jsem o tom mluvil, že rozhodování o našem jednání přijde čím dál více na umělou inteligenci čili my se svým způsobem spíš jakoby povezeme a necháme si od těch Siri a Alex a google asistentů...čili naše chování v budoucnosti bude čím dál více ovlivněno umělou inteligencí, tak asi tak bych na to odpověděl."* . Respondent4 tedy vidí využití umělé inteligence v práci s informacemi jedinců a to ve formě rádce, podobně jako to bylo u respondenta3, stejně tak respondent4 vnímá možnost, že díky neurálnímu rozhraní bude možné plnit si svá přání ve své hlavě, zatímco člověk je například v práci, což lze doložit úryvkem z výroku nacházejícím se na str. 6: *"představte si takovou situaci, že máte takové neurální rozhraní, kterým můžete své tělo i všechny své smysly, tak můžete naprogramovat to neurální rozhraní, aby za vás šlo do práce a vy si budete ve svojí hlavě, ve svojí realitě, dělat co se vám líbí."*. Tento výrok respondenta4 je podobný s výrokem respondenta3, s tím rozdílem, že respondent4 zmiňuje současně schopnost vykonávat práci při tomto prožívání. Zároveň podle respondent4 žijeme v době post-truh a neurální rozhraní bude moci napodobovat skutenčost, takže v případě přijetí rozhraní nebudeme schopní rozlišovat realitu od nereálného, což lze doložit částí výroku nacházejícího se na str. 6-7: *"No my stejně žijeme v době post-truth (*přikyvuju), po pravdě. Pravda už ne neexistuje, ale každý má svojí a nikdo neví co je skutečné a co je pravda a co ne (*přikyvuju). Pokud máte neurální rozhraní, které je schopné jakýkoliv váš smysl fejkovat, tak nemáte vůbec žádnou možnost rozeznat co je reálné a co ne. Protože například ikdyž si to neurální rozhraní vytáhnete z té hlavy nebo se rozhodnete, že už ho nechcete, protože to nedáváte, protože nevíte co je reálné (*přikyvuji), tak i to, že vám to neurální rozhraní vytáhli z hlavy může být jenom fikce (*směje se), čili pokud si ho jednou do té hlavy dáte, tak už nikdy nemáte možnost poznat co je reálné."* To znamená, že podle respondenta4 bude v případě neurálního rozhraní rozeznat realitu, protože když by došlo k vyjmutí neurálního rozhraní, tak jedinec neví, jestli to bylo skutečné nebo v rámci simulace, to naopak respondent3 ve své výpovědi nerozebírá.

Respondent5 vnímá potenciál H+ v rámci práce s informacemi tak, že bude snadnější poronvávat nabídky na trhu, pomůže to podle něj sledovat a hodnotit vlastní jednání, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 4 *" No, tak například, že ta Huréka, že můžu si lépe srovnat nabídky na trhu. Já: (*přikyvuji) Respondent5: Jo, že snižuje informační*

*asymetrii – se tomu říká v ekonomickém žargónu. Já: (*přikyvuji) Respondent5: Odpověděl jsem na aspekt a)?Já: (*přikyvuji) Já: Svým způsobem jo, jo, protože ovlivní to tu logiku sledování, hodnocení a vlastní jednání. Respondent5: Jo no, vlastně by to šlo zkrátit, snižuje to informační asymetrii."* Možnosti srovnávání produktů na trhu díky H+ technologiím je podle mého názoru možné do určté míry srovnat s rádcovstvím umělé inteligence v případech respondentů3 a 4, přestože respodnent5 neříká jakým způsobem by se k té možnosti porovnávání produktů docházelo. Zde se tedy opět objevuje myšlenka přenesení úkolu, procesu rozhodování na umělé inteligence. Respondent5 dále tvrdí, že bude možné komunikovat díky neurologickým implantátům, které dle jeho slov mají umožnit přenos myšlenek, což dokládá výrok nacházející se na str. 4: *"Tam bych si zase dovolil aproximovat z historie, což není úplně vítězná strategie pro předpovídání budoucnosti, ale já asi ani nemám nic lepšího. Nedokážu si představit konkrétní způsoby jak se to změní (*přikyvuji), ale dokážu si představit, že se to změní v tom smyslu, v jakém změnili smsky a chaty komunikaci, že umožnilo nám to komunikovat stručněji, rychleji, jednodušeji, možná povrchněji, možná více zavádějícím způsobem a tak je otázka, jestli ty neurologické implantáty umožní přenášet myšlenky mezi lidma, tak do jaké míry to vlastně pomůže v těhle problémech."* Zde vidím určitou paralelu výpovědi respondenta5 s výrokem respondenta3 o napojení díky konektorům.

Respondentka1 vnímá potenciál H+ v rámci práce s informacemi, který se může projevit ve zlepšení myšlení v podobě eliminace některých nežádoucích mechanismů, což dokládá výrok nacházející se na str. 4: *"Myslím si, že spousta lidí se bude, nebo spousta bytostí řekněme, se bude (*přikyvuji) chtít zbavit těch lidských vlastností jako jsou předsudky nebo manipulovatelnost, sugestibilita (*nejistě) – jako sugesce (*přikyvuji) a takhle"* .

4. DVO4: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci moci?

V následující kapitole se budu zabývat hledáním odpovědi na dílčí výzkumnou otázku *Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci moci?* na základě již sesbíraných a okódovaných dat.

Při hledání opovědi na DVO4 jsem zjistil, že i přes diverzifikovanost respondentů a rozdílnost jejich přístupů se respodnenti v některých věcech shodují. Čtyři z pěti

respodnentů vyslovují myšlenku, že transhumanismus pomůže lidem v boji proti sociálním nerovnostem. Cestu vidí v komercionalizaci, v prosazování cenové dostupnosti jednotlivých H+ technologií. Zbylá respondentka myšlenku, že H+ pomůže v boji proti nerovnostem sice nevyjádřila explicitně, ale zato vyjádřila myšlenku, že společnost bude více diverzifikovaná a nebude tolik záviset na fyzických tělech. Při zamyšlení se nad obsahem jejich slov je možné pouze usuzovat, že souhlasí v otázce nerovností s ostatními respondenty, protože fyzicky zjevné rozdíly mezi lidmi jsou hlavní příčinou nerovností dneška. Tři z pěti respondentů se vyslovili myšlenku, že za lidská práva, proti nerovnostem nebo za svobodu je potřeba bojovat. Jeden z těchto tří respondentů vnímá jako riziko velké firmy a stát a jako řešení vidí únik do virtuálního prostoru, další z těchto tří respondentů vnímá nutnost boje za práva na svobodné zacházení se svým tělem a za demokratickou společnosti, při posuzování jeho sdělení z jeho projevu usuzuji, že to považuje za důležité proto, aby se zabránilo asymetrii v otázce moci. Třetí ze tří respondentů vnímá jako rozhodující pro boj se sociálními nerovnostmi ulohu umělé intelgience, která by podle něj mohla přerozdělovat bohatství a hlídat trh, aby nedocházelo ke vzniku oligarchií a monopolů. Podle tří z pěti respondentů je možné H+ technologie využít tak, aby nabídli více možností. Při zamyšlení se nad tím, je možné tvrdit, že H+ technologie umožní lidem jejich sociálně nepříznivou situaci řešit nabídnutím více možností nebo usnadnit proces jejich rozhodování. To je pochopitelně zmocňuje a usnadňuje jim řešit nepříznivost své situace svépomocí.

Podle respondentky1 může transhumanismus ovlivnit moc lidí způsobem, který popisuje výrokem na str. 3: *"Uspíšit své kognitivní a senzorické schopnosti, nebudou tolik závislí na svých fyzických potřebách našich současných těl"*, z čehož vyplývá, že zlepšením kognitivních a senzorických schopností a snížením závislostí na svých fyzických potřebách bude pro lidi snažší realizovat jejich rozhodnutí. V souvislostí s tím respondentka1 mluví o moci jako o moci k (power to), kterou Dominelli[118] popisuje jako moc k uskutečnění svých záměrů a odlišuje ji od mocí nad a z. Podle tespondentky1 také už nebodou nerovnosti založené na pohlaví, barvě pleti, národnosti a podobně, což dokládá část výroku nacházejícího se na str. 3: *"nebudou nerovnosti ve společnosti závisející na pohlaví, barvy pleti, národnosti a tak. Náš vzhled bude proměnlivý. Že nebude tolik záležet na tom*

[118] DOMINELLI, L. Feminsit Social Work.Theory and Practice LA: Palgrave Macmillan 2002 s. 81 ISBN 0–333–77154–0

fyzikálním podle mě zase". Respondentka1 tedy vnímá moc jako nástroj k realizaci svých plánů a ústřední faktor v prostoru, kde lidský jedinec operuje, což popisuje Kondrat[119]. Výroky respondentky1 také mluví o zmocnění, opět je možné vyvodit myšlenku řešení své situace svépomoci a zároveň menší důraz na fyzické vlastnosti by znamenal útlum vlivu stereotypů a předsudků, ze kterých pramení diskriminace, která lidem tu moc realizovat své přání bere.

Podle respondenta2 může transhumanismus ovlivnit moc lidí tak, že může vylepšovat zdravé a funkční tělo, což dokládá výrok nacházející se na str. 4: *"Transhumanismus nieje len o vylepšování a plně zdravého a schopného a funkčného těla."*, to může odstraňovat limity v moci těch, kteří mají zdravotní znevýhodnění nebo znevýhodnění způsobené geriatrickými změnami, čímž se respondent2 v podstatě vyjadřuje o moci ve smyslu Kondrat[120]; dále nahrazovat orgány a smysly, to je podobné s tvrzením respondentky1, tvrzení je možné doložit výrokem respondenta2, který se opět nachází na str. 4: *"Ale je to aji o zdravotnej starostlivosti, o pomoci tým, ktorý majú odseknutú ruku, budú mať robotických ruku, ale nepočujú, tak budú počuť."*, zlepšovat své pocity, což je část výroku nacházející se také na str. 4 *"skrz vědu a technologiu máme nové možnosti, tak na každého osobnej úrovni sa vieme pomoct a zlešovat své pocity"*. Podle respondenta2 je je důležité respektovat autonomii člověka, což lze doložit částí výroku nacházejícího se na str.: 4 *"Velmi důležité je také respektovat autonomii člověka Keby druhý ludia nerešpektujú vólu transhumanistou aplikovať niečo lebo používať svoju tělesnů suverenitu akymkolvek smyslom si chcú, tak keby im v tom druhý ludia bránili, a lebo nám, tak by nič niedosáhli.""* a boj za demokracii, o němž najdeme zmínku na str. 5: *"Tak keby se celosvetově prijme nějaká deklaracia, že každý má právo na tělesnú integritu a že to musí být dodržiavané v rámci demokratickej spoločnosti, tak by to určitě pomohlo."*. Podle respondenta2 je také možné se snažit o ekonomický průlom, o kterém mluví na str. 8: *"to by tiež třeba otlačit potom na ceny, mateiral zhotoviť aji sám, tak určitě to neprehlbí žádné rozdiely, naopak ich vlastně zmenší. Keby je transhumanismus len pre ultra, extra ultra bohatých ludí, tak by sa samozdrejme prehlúbilo ten rozdiel mezi bohatým a chudobným lebo mezi tým, kdo má more možností a kdo má málo."*, sdílení technologii na způsob Cyber Foundation, doložené výrokem nacházejícím se také na str. 8: *"Já som za vzdělanie vlasntně nápadov a lebo technologických postupov a tak, za jejich zvereznienie. Takže keby*

[119] KONDRAT, Mary Ellen, ref. 63, s. 438
[120] KONDRAT, Mary Ellen, ref. 63, s. 438

transhumanismus .ako to robia napríklad Cyber Foundation keby vlastně všetky tie nové implantáty, nové zmysly, nové technologie sdielajú vlastně sdielajú ty postupy, kedy z nich každý vie z lahko dostupných a možno lacných,". Podle něj je také možné využít transhumanismus ke získávání nových vědomostí, seberozvíjení se a sebepoznání se, doloženo výrokem nacházejícím se na str. 8: *"Nové vedomosti, seba rozvoj, sebazpoznavanie"* nebo realizovat své plány vlastním tempem, což lze doložit částí výroku nacháezjícího se na str. 4: *"Tak všetko je to o možnostiach, čím my máme viacej možností, tím sme viacej schopni, tak tým sa ná viacej darí, je to transhumanismus .ako rozvoj člověka tak určitě dopady aj na to, akým zpósobom a lebo akou rychlosťou prostě splniať to čo chce."*. V případě nedostatku prostředků je možné uspořádat sbírku, což dokládá výrok nacházející se na str. 7: *"Nový nápad, vůbec, dá sa predostrít nápad v rámci transhumanismu, na ktorý nemáš peniadze prodosteries ho a ludia na jeho realizaciu vysbírajú"* nebo získat prostředky právě skrze využití transhumanismu k výdělečné činnosti, doloženo na základě výroku nacházejícího se na str. 7: *"Dá sa možno vytvoriť si nový zmysl, ktorý ještě nikto nemá, a lebo ho má málo ludí a naučí se s tím tak pracovat, že při spojení toho zmylsu a nějakej dalšej tvojej schopnosti napríklad tancovať, tak můžeš jako Moon Ribas a lebo Ribes a lebo jak sa volá, tak můžeš pretvoriť ten nový zmysl spolu s uměním na niečo zárobkové napríklad na skákanie a lebo na tancovanie, na vibracie Země (*přikyvuju) móžeš přetvorit na koncert a ludia za to zaplatí len aby viděli ťeba .ako na to reaguješ, na tý prírodné procesy nejakým tancom a teda nějaké súhre a lebo napojení na tu prírodu."*

Podle respondenta3 může transhumanismus ovlivnit moc lidí, způsob jakým to může udělat popisuje na str. 4-5: *"No, to je velice dobrá otázka a týká se těch dvou věcí: 1. Kyborgismu a jeho komercionalizace. To, aby jeho vymoženosti nebyly jenom záležiostí pár bohatých lidí, kteří na to mají, ale aby to byla běžná technologie pro běžné lidi, prostě občany, zemí a 2. věc a to co se týká toho hlubšího problému. Když si představíme nějakou umělou inteligenci, která přerozdělovává bohatství nebo něco takového řeší, tak kdyby se to snažila kontrolovat, tak zasahuje do světa, omezuje svobodu rozhodování. A to taky je. Pokud chceme přerozdělit bohatství ve světě, tak to tak bude nutný. Co ta umělá inteligence může hlídat je třeba trh a může hlídat, aby tam nedocházelo k nekalostem, aby nedocházelo k budování monopolů a oligargchií. (Já: *přikyvuji) A nějakých takových jednoduchých algoritmů tohle může hlídat a to si myslím, že samo o sobě může velice dobře napomoct situaci světa."* To by eliminovalo rizika plynoucí z existence monopolů

a oligarchií, což je majetková a mocenská nerovnost, zároveň nerovnost šancí vytvořit konkurenci. Podle něj tedy může být z hlediska moci využita umělá inteligence, může přerozdělovat bohatství nebo hlídat trh, přičemž se vztahuje opět k moci nad, tedy na moc, která respondenta nějakým způsobem přesahuje, jak popisuje Dominelli[121]. Respondent3 se shoduje s využitím umělé inteligence s respondentem2, ale respondent3 jej vidí spíše jako dozor nad trhem a přerozdělováním než Boha. Na druhou stranu i respondent3 tvrdí, že jednou umělá inteligence překoná naše schopnosti a stane se nejdůležitějším druhem na Zemi, což dokládá výrok nacházející se na str. 7: *"Singularita je moment, kdy vznikne Singularita – mysl, umělá inteligence, která bude tak přesahovat naše schopnosti a bude svobodná, že radikálně přemění náš svět, naši společnost a hlavně způsobí, že člověk přestane být nejdůležitějším a vedoucím živočisným druhem na planetě Zemi."*

.Podle respondenta4 může transhumanismus ovlivnit moc lidí, způsob popisuje na str. 4: *"Já to vidím hodně z toho úhlu pohledu cesta neurálního rozhraní o které se zajímám a píšu o nich, ale pokud by to s těmi rozhraními bylo tak jak například teď s mobilníi telefony, že by na trhu byla konkurence, díky tomu by ta rozhraní byla dostupná pro každého tak jak teď každý má telefofon v moderním světě, tak potom by nebyly ty nerovnosti v tom světě, pokud by každý to měl (*přikyvuju). No ale zase ne každý určitě bude chtít nechat voperovat něco do hlavy, že jo (*přikyvuju). Čili pokud by to bylo dostupné pro kohokoliv, kdo to chce, tak by to mohlo být v pořádku (*přikyvuju), tak jakoby sociálně nebo no."* To znamená, že podle respondenta4 by se mohy časem neurální rozhraní zlevnit, aby byly dostupné pro káždého a nevytvářely se tím sociální nerovnosti. Lze vidět, že potenciál vzniku sociálních nerovností vnímá také jako respondent3 a respondent2. Podle respondenta4 je možné vzít si půjčku v případě nedostatku financí a zpětně si díky H+ vydělat, což dokládá výrok nacházející se na str.: 5: *"No určitě, pokud jste vylepšený nějakým přístrojem, nějakým rozhraním a jste superinteligentí k němu, tak prostě máte určité výhody na trhu práce nebo prostě superinteligence určitě vám dá nějaké výhody, které určitě můžete z monetizovat, když to tak řeknu, prostě na nich vyděláte (*přikyvuju). Třeba Elon musk říkal někdy něco v tom stylu, že: Koupíte si neurální rozhraní jako investici, vezmete si půjčku, investujete ty peníze na akciových trzích a díky schopnostem, které vám to neurální rozhraní dá, tak tu půjčku z těch peněz za chvíli vyděláte, nějaký milióny a můžete si dělat co chcete. Je otázka kolik lidí to bude mít a pro koho to bude dostupné a nevím přesně jak to bude."* Je zde možné si všimnout, že

[121]DOMINELLI, L., ref. 118, s. 81

respondent4 navrhuje určitá řešení nedostatku prostředků, respondent2 navrhoval sbírku, zde respondent4 půjčku, oba se však shodují v možnosti zpětného výdělku. Podle něj také může neurální rozhraní fungovat tak, že zpřístupní informace podobným zpsůboem jako wikipedie, což dokládá výrok nacházející se na str. 5: *"No to je podobné. Já úplně nevím ,co si přesně představit pod pojmem umělá inteligence, protože IQ to rozhraní asi nezlepší, ale budete mít kdykoliv dostupné jakékoliv informace v internetu nebo z internetu a to ne takovým způsobem, že je budete někde vyhledávat nebo něco, ale budete je mít instatně. Budete je vědět prostě (*přikyvuju). Budete je mít jakoby ve své paměti, tak o tom vlastně aspoň mluvil Musk. Představte si prostě, že máte wikipedii (*přikyvuju) nebo všechno, co je v internetu v hlavě".*

Pode respondenta5 spočívá potenciál transhumanismu v oblasti moci zejména v tom, že díky neurologickým implantátům bude možné dohledávat informace, efektivně komunikovat s počítačem, což dokládá část výroku nacházejícího se na str. 3: *"Už teďka si sám u sebe dokážu představit jaké jsou všeliaké – na trhu se začnou objevovat věci, že brzo budou dostupné a jak bych to všechno využil a samozřejmě neurologický implantát je takovej, vypadá jako zlatej grál umět efektivně komunikovat s počítačem (*přikyvuju), jestli se to fakt dostane k těm věcem, že sempomoci toho efektivněji googlit a dohledávat si informace,"* což jedince nějakým způsobem zmocňuje například tím, že vyhledávání informací a komunikace bude rychlejší, protože odpadá doba zapínání a vypínání, vybalování techniky, zároveň neurologický implantát má jedinec neustále u sebe, takže si ho nemůže zapomenout a může ho tedy použít ; komunikace s počítačem může usnadnit jeho použití a zároveň sebou jedinec nemusí nosit USB nebo jiný nosič. Zároveň si ale respondent5 uvědomuje, že neurologické implantáty budou moci být využity ve zbrojním průmyslu při tvorbě super-vojáka a H+ tedy může pomoci i zabíjet, což dokládá část výroku nacházejícího se na str. 7: *"takové ty neurologické implantáty by mohli hodně pomoct, ale pak samozřejmě i takové věci, že tady máme super-vojáka, který najednou, kde najednou ta jeho moc spočívá v tom, že dokáže mnohem efektivněji, rychleji zabíjet, takže vlastně v nějakém režimu, kdy on je ten obránce, tak může problém vyřešit s méně vedlejšími ztrátami, což je vlastně také dobré u toho vojáka."* Respondent5 se také liší od ostatních tím, že otázku soc. Nerovností pojímá individualisticky a proto je podle něj řešením dát lidem ty nástroje, aby je využili sami, což dokládá část výroku nacházejícího se na str. 3: "*dřív byla prostě efektivní komunikace drahá, dneska už je strašně levná a každej chudej už má smartphone a dokáže komunikovat s lidma, ale už jenom zas je*

*problém jak on to to využije – konkrétně (*přikyvuju), jakože já tak nějak věřím, že nakonec všechno to je o tom konkrétním člověku, jakože příležitosti určitě jsou dneska abudou se jenom zvyšovat, jak se chudý může stát bohatým, ale pořád to nakonec bude o tom konkrétním člověku, jakou má vůli třeba nebo jestli chce nebo jestli má mentální schopnosti – s tím vším můžou technologie pomoct. Jo, že s vůlí mu může pomoct to, že to půjde jednodušeji, může mu pomoct lépe vnější koučing od koučovacích aplikací, které mu pomůžou ty první kroky udělat a pomůžou mu prostě s prokrastinací a tak, možností bude jenom přibývat a bude přibývat možností jak se může chudý stát bohatým (*přikyvuji), můžou snižovat ty příčky, aby skutečně do toho nastoupil a nemusí být nutně jako bohatej, stačí, že bude míň chudej nebo že si toho může dovolit víc".* Respondent5 ve výroku také tvrdí, že různé technologie pomohou člověku se stát inteligentnějším nebo získat pevnější vůli, dále může dostávat rady od koučovacích aplikací, což dokládá předchozí výrok, stejně jako dokládá naději na boj s chudobou. Respondent5 uvedl, že bude také snažší si uchránit vlastní peníze například před zdaněním apod., což dokládá tvrzení nacházející se na str. 7: *"Dneska už vidíme na sobě nastupování kryptoměn a to si myslím, že třeba může hodně zlepšit tu finanční sebeobranu (*přikyvuju), že najednou bude hodně dražší z lidí vypáčit ty daně (*přikyvuju) a jakože je okrádat, tak si říkám, že už dneska se vlastně stalo,"* Tato myšlenka se u jiného respodnenta neobjevuje. Respondent5 považuje za hlavního možného ohrozitele svobody skrze moc stát a velké firmy, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 7: *"A říkám si co dalšího takového nám v tom ty technologie pomůžou. Samozřejmě státy si taky budou osahávat technologie, velké zlé firmy si budou taky osahávat technologie proti nám (*přikyvuju), ale ti lidi, kdo jsou ochotní vzít zodpovědnost do svých rukou, tak taky mají víc nástrojů (*přikyvuju) a já doufám, že těch nástrojů pořád bude dost. Dost velká skupina dokázala tu zodpovědnost vzít do svých vlastních rukou (*přikyvuju) ikdyž taková aplikace Signál je takový dobrý standard v šifrované komunikaci a nikdy opravdu nebylo tak strašně jednoduché používat šifrovanou komunikaci."* V tomto případě je respondent5 také jediný respondent zmiňující jako riziko z hlediska moci stát a velké firmy. Podle respondenta5 singularita, tj. Zbavení se těla, nahrání se do cloudu, povede k většímu osvobození se od státu.

5. DVO5: Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci existenciálního rozměru života?

V následující kapitole se budu zabývat hledáním odpovědi na dílčí výzkumnou otázku *Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci existenciálního rozměru života?* na základě již sesbíraných a okódovaných dat. Jak jsem uvedl v případě operacionalizace, existenciální rozměr života je rozložen do kategorií osobní růst; identita; místo v životě, hluboké otázky a smutek a úzkost související s životními změnami a ztrátami. Pro přehlednost budu kategorii posuzovat zvlášť.

5.1. Osobní růst

Během zpracování dat z kategorie *osobní růst* jsem došel k tomu, že dva respondenti z pěti ve svých sděleních explicitně vyjádřili, že transhumanismus vylepší myšlení nebo vnímání skrze smysly, jeden z respondentů totiž řekl, že vlivem neurálního rozhraní budou technofobové pozadu a podle mého názoru to může být považováno za neexplicitní vyjádření myšlenky, že H+ může vylepšit smysly nebo myšlení. To znamená, že díky vylepšením myšlení a smyslů bude snadnější pro jedince překonávat překážky ve svém životě, naopak pro technofoby toto bude mnohem těžší, protože budou mít silnou konkurenci. Poslední respondent sice nemluvil o vylepšování myšlení nebo smylsů, ale mluvil o opravách těla a některých smyslů a domnívám se, že ta myšlenka je podobná těm předešlým, protože ten jedinec díky obnovení smyslu může překonat překážku. Podle jednoho z respondentů H+ přináší především naději, lze z toho vyvodit, že ta je bude povzbuzovat při překonávání těch překážek. Jeden z pěti respondentů vyjádřil myšlenku, že H+ může ze začátku způsobit sociální nerovnosti, čímž některým lidem ztíží překonávání překážek.

Respondentka1 vnímá potenciál pro osobní růst v rámci transhumanismu v tom, že bude možné zlepšit kognitivní schopnosti, doloženo výrokem nacházejícím se na str. 3: *"Tady jsem napsala, že zlepšení kognitivních schopností dané bytosti přináší jisté výhody."* Podle respondentky1 tedy může jedinec díky H+ zlepšit své kognitivní schopnosti, což mu umožní překonávat překážky a osobně tak růst. Dále podle respondentky1 je možné, že se v budoucnu změní vnímání překážek, což dokládá výrok nacházející se na str. 3: *"Nutno dodat, že to, co mi dnes vnímáme jako překážky a cíle, tak postčlověk vůbec vnímat nemusí."* Respondentka1 uvedla, že do budoucna se vnímání překážek a cílů může změnit.

Respondent2 vnímá potenciál pro osobní růst v rámci transhumanismu v tom, že nám technologie pomáhají ať už v těle nebo mimo něj, také mohou rozšířit smysly, mohou nás chránit nebo být nebezpečné, důležité podle respondenta2 je, aby byly dobrovolné, což dokládá výrok nacházející se na str. 3-4: *"Tak znova určitě rozšíření zmyslov lebo nové technologie či už teda mimotělové a lebo v rámci těla pomôžů zjednodušeniu alebo upgradovaniu našich životov, takže ten výsledok z technologii máme vždycky užitok. Alebo ve většině prípadov. A keď nie, tak nás alespoň chránia, alebo sú to prípady nebezpečné, aby sme jich mohli použít. Takže určitě to zlepší každému, kdo si to dobrovolně a myslí si, do toho dobrovolně ide."* Podle respondenta2 v tomto pomůže především rozšíření smyslů nebo nové technologie, důležitá je podle něj dobrovolnost.

Respondent3 vnímá potenciál pro osobní růst v rámci transhumanismu v tom, že transhumanismus se může rychle rozšířit, pokud se to komerčně rozšíří a lidé pochopí přínos transhumanismu, což dokládá výrok nacházející se na str. 3: *"A v takovým světě se může transhumanismus zdát hodně vzdálený. Ale ve skutečnosti není. Jakmile lidé zjistí, jak snadné a dostupné to je, jakmile dojde k překonání té první vlny, která trvá než se to komerčně rozšíří, tak pak se toho chopí velice rychle a myslím si, že lidé budou víc důvěřovat v budoucnost a pokrok až uvidí pokrok reálně na svejch tělech."* Respondent3 si tedy uvědomuje nutnost zpřístupnění H+ skrze ekonomický průlom a dostatečné vysvětlení lidem, ovšem sám explicitně neříká, k čemu konkrétně by měl v rámci osobnostního růstu transhumanismus přispět. Lze jeho výrok pochopit tak, že to pomůže obecně.

Respondent4 vnímá potenciál pro osobní růst v rámci transhumanismu v tom, že podle něj dojde k úplnému rozbití překážek, což lze doložit částí výroku nacházející se na str. 4: *"No může to půlně rozbít ten systém nějakého toho překonávání překážek."* K rozbití konceptu překážek může dojít podle respondenta4 v dohledu 20-30 let. V kontextu dřívějšík výroků respondenta4 je možné usuzovat, že mluví o virtuálním hedonismu nebo variantě, kdy jsou lidé mazlíčky umělé inteligence. Pokud se však bavíme o kratší době – 5-10, tak dle respondenta4 lidé s neurálním rozhraním získají výhodu na trhu práce, protože budou vylepšení a budou mít k dispozici informace, což lze doložit částí výroku nacházející se na str. 4: *"Pokud se bavíme o tom, co bude za pět za deset let (*přikyvuju) a ne za dvacet nebo třicet nebo něco, tak může docházet k určitým sociálním nerovnostem (*přikyvuji) ve smyslu toho, že pokud mám například to neurální rozhraní,"*.Zde respondent4 přiznal, že rozhraní může vést k nějakým nsociálním nerovnostem. Tento výrok je v částečné shodě s respondentky1, podle které bude možné zdokonalit myšlení

i tělo. To rozhraní bude mít asistenta podobného Siri nebo Alex, což je možné doložit na základě části výroku nacházejícího se na str. 4: *"Určitě bude mít asistenta umělé inteligence typu Siri nebo nebo Alexa.*"Co je důležité, respondent4 dodává, že kvůli výhodám na trhu práce se mohou prohlubovat sociální nerovnosti a může se dojít na střet mezi technofoby a technofily, což je možné doložit na základě části výroku nacházející se na str. 4: *"Takže to je určitá superinteligence, která dá lidem výhody na trhu práce určitě. A určitě to taky nebude levné čili bohatí k tomu budou mít přístup čili budou mít ještě větší výhody než chudí čili taky může vzniknout to rozpolcení na technofoby a technofily."*

Respondent5 vnímá potenciál pro osobní růst v rámci transhumanismu v tom, že bude možné vytvořit supervojáka, ale také pomáhat lidem s handicapem, doloženo výrokem nacházejícím se na str. 5: *"No já si zas pomůžu těma paralelama s ostatníma věcma, že jako když je někdo slepej, tak smartfone mu skvěle pomohl jako v tom mu poznávat svět (*přikyvuju), komunikovat s okolím jako zajít si sám na nákupy a nebo vlastně pro ně nemusí ani chodit, prostě objedná na rohlíku (*přikyvuju). To jako dřív nemohl, jo a kolem toho transhumanismu zase, jak jsme se dřív na chatu bavili, to už potom záleží na tom o kterých techonologiích se vlastně bavíme. Jo ale já u transhumanismu vidím takový ty technologie, které dokážou opravovat tělo, nejenom léčit, ale i opravovat, ale může znamenat nejenom to, že voják se stane supervojákem, ale i to, že vozíčkář najednou bude moci chodit pomocí exoskeletonu (*přikyvuju), což těžko říct, jeslti by to lidi zařadili do transhumanismu, ale taky může pomoci elektronických implantátů překonat nefunkční míchu a podobně nebo prostě člověk bez končetiny – tak pomocí implantátu se může napojit na nervy a může ovládat protézu – robotickou (*přikyvuju). A to jsou ty překážky jo, tak jestli někdo má nějakou překážku, tak jo, ale teď najednou budou vylepšení jo, jakože jak jsme začal s tím vojákem, tak nemusí to pomáhat jenom těm, kteří mají nějaké postižení, ale i těm co chtějí být v něčem lepší (*přikyvuju)."* Podle trespondenta5 je tedy možné díky H+ vytvořit supervojáka nebo pomáhat překonat osobní překážky osobám se zdravotním postižením. Jako příklad vidí pomoc vozíčkáři s exoskeleton, ovládání robotické protézy, různých umplantátů. O neurologických implantát mluví ještě repsondent4. Respondend5 také mluvil o tom že si nechal voperovat chip na otevírání dveří a vyrábí si na to vhodné dveře.

5.2. Identita

Během zpracování dat z kategorie identita jsem došel k tomu, že v tomto případě respondenti podávají různorodá data. Podle dvou z pěti respondentů ovlivní identitu člověka vznik úlí mysli, jeden z těch dvou říká, že jeho vlastní identita proto zanikne a druhý tvrdí, že se lidé budou považovat za jiný živočišný druh, čímž si zpětně uvědomuji, že se druhý respodnent ze dvou také nevyjadřuje k individuální identitě. Další respondent tvrdí, že lidé zůstanou stejní, proto se nezmění ani jejich identita. Podle zbylých dvou respondentů bude záležet na volbě těch konkrétních jedinců.

Podle respondentky1 bude mít H+ potenciální vliv na identitu lidí takový, že podle ní nebude mít důraz na lidskost takový vliv, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 1: *"Tak já si myslím, že v budoucnu na lidskost nebude kladen takovej důraz jako teď, že teď vlastně mnoho lidí se strašně bojí ztráty lidskosti".* Ovšem zde neznamená lidskost charakterovou vlastnost, ale lidskost ve významu lidství v rámci identity, což vyplývá z kontextu jednotlivých výpovědí. Podle respondentky1 bude v budoucnu mnohem větší diverzita, každý se bude moci považovat za něco nebo někoho jiného a bude možnost se přetvořit podle volené identity, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 1: *"ale v budoucnu jako bude mnohem větší diverzita a každej se bude považovat za něco jiného, protože tam bude taková ta možnost se přetvořit, vlastně do něčeho jiného, pokud chceš. Takže kdo se bude cítit jako ženská jakoby v ženským těle jako chlap, tak bude chlap, kdo třeba jako kočka, tak bude kočka a kdo třeba jako robot tak prostě bude robot nebo jako takhke, že tam to bude víc jakoby diverzita".* Podle respondentky1 tedy budeme mít mnohem větší svobodu co se týče tvorby identity. Respondentka1 dodává, že ten posun a tedy i určitá diverzifikace nebude mít tak komplikovaný průběh, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: *"A myslím si, že to nebude tak strašný."* Respondentka1 tedy nevnímá diverzifikaci identit jako problém. Dále respondentka mluví o tom, za koho se považuje ona sama, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: *"já se třeba jako člověk necejtím ani teď a tak hrozný to není, jak si lidi myslej. Já: Dobře a jak se teda cítíš, jestli se můžu zeptat, to by mě teda zajímalo. Respondentka1: No můžeš, no ... já se vlastně cejtím jako ... nevím ... já se prostě cejtím jako bytost, která vlastně je jenom v tomdletom lidským těle. Já vlastně jakoby nepovažuju to to lidský tělo za součást svojí identity, že já jsem člověk – to úplně ne. Já: (*přikyvuju) Respondentka1: A považuju se teda za nějakou bytost, která může jednou překročit ty hranice lidského těla. Já: (*přikyvuju) Respondentka1: Já nevím, já ve vnitřním, jakoby v mysli se vnímám jako nějakej genderově*

nebinární kyborgickej elf." a doplňuje to výrokem ze str. 1: "*Nebo alespoň s elfíma ušima*". Respondentka1 v těchto výrocích popisuje, že se považuje za genderově nebinární bytost v lidském těle, konktrétnji elf nebo alespoň s elfskýma ušima. Mezi respondenty se neobjevil nikdo jiný, kdo by takto otevřeně sám od sebe promluvil o své identitě. Podle respondentky1 někteří lidé nerespektují identitu druhých, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: *"A což samozřejmě lidem připadá strašně divný, protože jako dneska ti lidi jako říkají „Jo, dneska se každej identifikuje jako jinak", "dneska je třeba 67 pohlaví"*. To koresponduje s tématem boje technooptimistů s technofoby v rámci jiných výzkumých otázek. Dále podle jejích slov se někteří mohou považovat za kyborgy nebo transdruhové bytosti, což lze doložit částí výroku nacházejícího se na str. 1: "*protože tam se lidi neidentifikujou stoprocentně jako lidi, ale vlastně jako transdruhové bytosti nebo jako kyborgové*". Dále respondentka1 uvádí příklad, kdy má konkrétní člověk kyborgán a popisuje jej výrokem nacházejícím se na str. 1: "*Třeba že tam je hoch, co je má ploutve a vnímá s něma počasí, že teplotu, vlhkost a tlak vzduchu a voni jsou nějaký zvířata, co můžou vnímat tyhlety podněty, takže třeba některý ty jejich kyborgány, ty jejich součásti těla – nový – připomínají buď třeba ty zvířecí jako ten kdo má ty ploutve, takže ploutve mají ryby nebo jako Neal má anténu, která připomíná (Já *přikyvuju) anténu mořskýho ďasa a nebo můžou vnímat nějaký smysly jako který vnímají třeba ultrafialovou - třeba včely vnímají ultrafialovou a tak dále*". Zde respondentka1 popisuje hocha s kyborgánem, který vypadá jako ploutev a slouží k vnímání počasí a Neala, který má anténu, která připomíná anténu mořského ďasa. Nicméně, neříká za koho se zmínění lidé považujíl O důvodech tohoto nevyjádření by bylo možné spekulovat.

Podle respondenta2 bude mít H+ potenciální vliv, popisuje jej výrokem nacházejícím se na str. 1: "*Tak na základě informacií na základě znalostí se umíme líp rozhodnúť. Že určitě v rámci osobného rozvoje, osobného pokroku tak informace pomáhají pomáhají k tomu, abys.me rastli. Jednak v rámci užitočnosti, ktoré robíme pre seba a pre okolie. Když máme víc informacií a jednak v rámci toho, že máme vědomosti – lepší vědomosť si vybrat*" v kontextu identity to znamená, že podle respondentky2 se díky pokroku a rozvoji lidé budou moci lépe rozhodnout za koho se budou považovat.

Podle respondenta3 bude mít H+ potenciální vliv na identitu lidí tím, že vznikne úlí mysl, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: *"Myslím si, že si kyborgismus, tohleto změní především v tom, že nás může komunikačně propojit a vytvořit něco jako úlí mysl. Může nás vlastně propojit už jenom tím, že budeme mít něco jako schopnost telepatie,*

v podstatě tím, že budeme mít propojené třeba telefoní mozky" a dále výrok nacházející se také na str. 1:*"No v tom smyslu, že třeba kdyby.sme měli v mozku čip, pomocí kterýcho by.sme mohli telefonovat kdykoli chceme, jenom (Já: Jo takhle!), tak jsem v podstatě na úrovni nějaké telepatické komunikace. A to si myslím, že pak hodně akceleruje vůbec chápání ohledně toho, co je já, co je self, co je ty, co je vlastně lidstvo a tak dále."*. Podle respondenta3 tyto výroky znamenají, že úlí mysl bude mít vliv na identitu člověka, myšlenka úlího myslu se v datech objevila již dříve v jiných dílčích výzkumných otázkách. Polde respondenta3 už se lidé nebudou považovat za homo sapiens sapiens, ale za někoho jiného, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: *"Já myslím, že se přirozeně lidi pak budou považovat za trošku jinej živočišnej druh než lidstvo, klasický, homo sapiens sapiens."* Tento výkor částečně koresponduje s výrokem respondetky1, podle které nebude na lidství kladen takový důraz.

Podle respondenta4 bude mít H+ potenciální vliv na identitu lidí tím, že se mohou naplnit tři již dříve zmíněné scénáře – virtuální hedonismus, kolektivní vědomí a bytí mazlíčky umělé inteligence, což dokládá výrok nacházející se na str. 1-2: *"Ok. Ovlivní to určitě hodně, odhadování budoucnosti je určitě těžké a vždycky se dá s nějakou pravděpodobností odhadnout, je možné vytyčit několik možností a (*přikyvuju) podle mě jsou dva nebo tři možné směry, kterým by to mohlo jít. Buď ten escapismus, kterej může způsobit to, že lidi budou sedět doma, budou prožívat nějakou virtuální realitu ve svojí hlavě a tam se budou realizovat a nebo kolektivní vědomí čili ta neurální rozhraní umožní vytvořit – já tomu říkám internet of minds, určitě internet myslí, telepatické propojení, víc než telepatické (*přikyvuji), protože určité splynutí myslí lidí na celém světě. Čili zánik individuality, taková nějáká kolektivní civilizace (*přikyvuju), kolektivní mysl. Čili escapismus nebo kolektivní mysl a nebo ještě třetí možnost, ta je taková asi nejhorší, že si necháme, aby ta umělá inteligenci si z nás udělala mazlíčky nebo něco podobného, že by my budeme jakýmsi poddruhem a umělá inteligence bude jakoby nad námi někde."* Podle respondenta4 mohou nastat tři scénáře. V případě kolektivního vědomí by došlo k zániku individuality a v případě byti mazlíčky umělé inteligence by došlo k hierarchickému zařazení se pod umělou inteligenci, přičemž druhý případ přinejmenším částečně koresponduje s dřívějšími výroky jiných respondentů v jiných dílčích výzkumných otázkách, zejména s výroky týkající se umělé inteligence jako Boha, asistenta nebo rádce. Respondent4 v tomto výroku neříká, jak by identitu mohl ovlivnit virtuální hedonismus, jen v obecné rovině uvedl, že je obtížné předpovědět, jak H+ ovlivní identitu lidí. To může,

ale nemusí být z důvodu, že nevíme, který scénář nebo scénáře se naplní.

Respondent5 hodnotí potenciální vliv H+ na identitu lidí tak, že se člověk zatím vždycky přizpůsobil změnám a při zpětném pohledu zjistil, že se zas tolik nezměnil, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 1: *"No já se v tomhlenstom projektovat jak jako proměnili na život technologie do teďka a v zásadě (*přikyvuju) a v zásadě si myslím, že transhumanistické techonologie na tom nic zásadního nemění na tom trendu. Jo, že jakože na každé technologii v minulosti, tak se tomu člověk nějak přizpůsbobil a tím se prostě dívám i na objev ohně, na kolo, slévárenství až po dnešní smartphona a tak, že prostě to je jenom o tom, že najednou jsou nějaké nové možnosti (*přikyvuju) a lidi se tomu nějak přizpůsobili. A při zpětném pohledu nám ty změny připadají vlastně jako docela samozřejmé (*přikyvuju). Tak zatím na transhumanismus nemáme ten zpětný pohled. Ale myslím si, že to bude stejně samozřejmé při zpětném pohledu potom jako všechny ostatní věci do teďka (*přikyvuju)."* Zároveň respondent5 přiznává, že ještě nemáme ten zpětný pohled na transhumanismus, abychom to mohli takto hodnotit. Respondent5 svým názorem, že lidé příliš nezmění, mezi respondenty ojedinělý.

5.3. Místo v životě

Během zpracování dat z kategorie *místo v životě* jsem došel k tomu, že podle jednoho respondenta H+ místa v životě konkrétních lidí neovlivní, protože lidé jsou pořád stejní. Podle jiného z respondentů neexistuje univerzální způsob života, lidé se podle něj budou vnímat jako odštěpky Boha, duchovno považuje za vědu. Podle tohoto respondenta budeme umět navozovat uměle pocity štěstí, budeme podle něj žít ve virtálních realitách, což je svým způsobem virtuální hedonismus. Dále se podle něj změní morální zásady. Podle dalšího respondenta budeme narhazovat orgány, respondent vidí paralelu s veršem slepí vidí, chormí chodí, považuje to za Boží království svotřené lidskou ruklou. Lidé podle něj budou ohleduplnější k zvířatům, ale budou se chtít stát Bohem, je to podobná myšlenka jako u prvního zmíněného respondenta v odstavci. Lidstvo podle něj čeká boj proti sobeckosti, válkám a hladomoru. Jiný z respondentů vnímá jako přínosnou umělou inteligenci, se kteoru by naložil jako s Bohem nebo starším bratrem, mohli by jí naprogramovt k etickému myšlení, převést lidské vědomí do PC, nechat ji zamyslet se nad člověkem nebo z něj udělat i superbytost. H+ podle něj bude mít vliv na všechna náboženství a dále na život svých příznivců. H+ má podle něj negativní i pozitivní

potenciál, je možné ji naprogramovat k úctě ke všem bytostem. Poslední z respondentů vnímá také jako přínosnou umělou inteligenci a komunikaci podobnou telepatii, což způsobí Singularitu. Umělá inteligence se o nás podle něj bude starat, ovšem neříká, že by nám měla být Bohem. Bude dle něj možnost přenést vědomí do PC nebo virtuální hedionismus, jako u předchozích respondentů. Stejně tak věří v budoucnsot boje mezi technofily a technofoby. Tento respondent v budoucnu také počítá, mimo jiné, s nanotechnologiemi v člověku, umělé inteligenci s emocema nebo například digitalizací vědomí.

Podle respondentky1 spočívá vliv H+ na místo v životě lidí v tom, že požadavky těla už nebudou tolik důležité, což dokládá výrok: "Takže já si myslím, že už nebude potřeba tolik záviset na těch biologických jako požadavcích toho těla." Je možné výrok vnímat tak, že koresponduje se všemi výroky v dřivějších výzkumných otázkách, kde se mluví o přesunu prožívání do jiných forem nebo náhradě orgánů či různých vylepšení těla. Respondentka dále uvedla, že lidé budou trávit čas ve virtuálních realitách, kde budeme moct například zkoumat vesmír, svět nebo psychedelické krajiny, což dokládá výrok nacházející se na str. 2: *"A že teda budeme trávit čas spolu nebo v nějakých jakoby virtuálních realitách, budeme si užívat, vlastně se to celý promění – budeme hodně zkoumat třeba vesmír nebo svět nebo různé psychedelické krajny"*, koresponduje s některými výroky z předešlých dílčích výzkumných otázek o virtuálním hedonismu. Podle respondentky1 se tím může stírat rozdíl mezi mozkem a prostorem, jak dokládá výrok nacházející se na str. 2: *"vlastně pomalu se setřou ty rozdíly mezi námi a ostatními – mezi našimi mozky a prostorem."* Nejsem si vědom, že by to nějaký respondent řekl takto nebo podobně. Podle respondentky1 život nemá univerzální smysl, ale každý si v sobě neseme ten svůj, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 2 *"Lidé asi pochopí, že není žádný určitý univerzální smysl života a že si každý v sobě neseme ten svůj. Možná bude klesat víra v univerzální dobro a ve velká světová náboženství".* Podle respondentky1 nejen, že není univerzální smysl života, ale také díky H+ může v budoucnu klesnout vliv velkých světových náboženství. Také se podle ní změní morální zásady kvůli tomu, že se promění naše těla, což dokládá výrok nacházející se na str. 2: "*s ohledem na proměnu našich těl a myslí se na určité morální zásady bude pohlížet jinak*" a dále výrok také nacházející se na str. 2: "*například už nebude riskantní někoho na ulici zbít nebo jakože už vlastně nebude tolik riskantní ohrozit vlastně tělesné potřeby, když třeba už nebudeme potřebovat tolik.*" Zde respondentka mluví o tom, že na naše morální zásady bude

pohlíženo jinak a bude tak zejména proto, že už nebude tak snadné ohrozit naše tělesné potřeby. Podle respondentky1 je také možné, že se omezí živočišná výroba a živočichové se nebudou bezdůvodně zabíjet, rozdíly se budou stírat, což dokládá část výroku nacházející se na str. 2: *"Také se možná ale omezí živočišná výroba a zvířata se nebudou bezdůvodně zabíjet, rozdíly se budou stírat"*. Tím respondent1 nabízí příklad toho, co se z hlediska morálky může změnit, konkrétně zacházení se zvířaty. V případě vlivu H+ na víru respondentka1 uvedla, že lidé se budou považovat spíše odštěpky Boha nebo jeho atomy, tuto víru označuje jako satanistickou, což dokládá výrok nacházející se na str. 2: *"podle mě lidi přestanou tolik věřit v toho univerzálního Boha a že to bude tak trošičku jako satanistický nebo jako vlastně jako satanisti teď věřej v to, že každej má v sobě svého Boha, tak tohle si myslím (*přikyvuju), že bude něco podobnýho v tom transhumanismu, že vlastně v sobě máme odštěpek Boha a jsme vlastně jakoby Boží bytosti, ale v tom, že to není jakoby náš Otec ten Bůh (*přikyvuju), někde na obláčku, ale že je to naše součást, že my jsme jakoby co já vím – třeba atomy (*směje se; *přikyvuju) nebo buňky nebo jak to říct. Prostě že každej máme v sobě Boží částici".* Podle respondentky1 se budeme moci sami rozvíjet, což dokládá výrok nacházející se na str. 2: "*jako budeme se sami tvořivě rozvíjet*.", což je vzhledem k definici nabídnuté v koncptuální části společné snad všem transhumanistům a nemá podle mého názoru smysl hledat korespondence. Respondentka1 také uvedla, že budeme moci navozovat štěstí uměle, to je možné to doložit na základě výroku nacházejícího se na str. 2: *"Šťastní? Já jsem tady napsala, že štěstí je jenom emoce v mozku a bude se moci navozovat uměle, jestli ti jde primárně o ten pocit štěstí, tak podle mě bude to vlastně jakože už nebudeme emoce prožívat spontánně, ale vlastně všechny tyhlety pozemské požitky se budou dát navozovat kdy my budeme chtít."* Tato myšlenka se objevuje také u respondenta5 a částečně to koresponduje s myšlenkou virtuálního hedonismu, která se napříč mezi DVO objevuje. Podle respondentky bude také dostupná dlouhověkost a změní se vztah ke smrti, což lze doložit na základě části výroku nacházejícího se na str. 4: *"možná se změní jejich vztah ke smrti, ale nevím jestli bude nesmrtelnost nebo je posmrtnej život, to je takový diskutabilní"*. Myšlenka dlouhověkosti a změny vztahu ke smrti souvisí s inými tématy v práci, kde respondenti mluví o možnosti porazit smrt nebo náhradách orgánů. Respondentka1 také vyjadřuje naději, že H+ může jednou odhalit jak je to s tím posmrtným životem nebo duší, což dokládá výrok nacházející se na str. 5: *"A třeba se to konečně odhalí, cože se děje po smrti s tou duší nebo jestli je posmrtnej život nebo není."* Respondentka1 je jediná respondentka, která by tedy zkoumala

transcendentno pomocí technologií transhumanismu.

Podle respondenta2 spočívá vliv H+ na místo v životě lidí v tom, že je možné nahradit nebo opravit smysly, což je možné doložit částí výroku nacházející se na str. 1: *"Pokrok ve vědě umožňuje to, co se to teď niedalo. Že už umíme třeba liečiť zrak, napravit zrak, odstranit téměr od slepoty až po vidění, zlepšiť ho, teda úplně priniesť ten opak"*. Výrok respondenta2 je do jisté míry podobný výrokům respondentky1 o příkladech použití H+ technologií, které jsou dostupné už dnes. Podle respondenta2 je H+ důležitý i pro společnost, vidí v něm paralelu k Božímu království a věčnému životu, leč dosáhnutému lidskou silou, což dokládá část výroku nacházející se na str. 1: *"transhumanismus má určitě zmysel v rámci spoločnosti aj v rámci pohladu na zmysel spoločnosti ako_také, keď niekto vierí že napríklad „Boží Království" prijde nějakým zázračným způsobem, tak to sa dá lahko vyvrátit, že? Nebo sa dá poukázat na transhumanismus, že na to nemusíme čakat až to udělají nějaký ufoní alebo nějaký bohové alebo něco tak mi to môžeme udělať že prostě slepí vidí, hluchý vidí a takové to jak se to říká ty zprofanované to biblický verše, tak už můžeme díky transhumanismu umožnit tady a zlepšit takhle kvalitu života druhým"* a část výroku nacházející se na str. 1:*"Člověk, když se zamýšlá třeba nad posmrtným životem v rámci svý víry nebo svého presvědčení tak práve skrz viedu (*přikyvuju) si hranice toho svého přemýšlení posouvá a vidí, že ten věčný život bude možný."* Podle respondenta2 je tedy díky transhumanismu možné vytvořit Boží království na zemi, zlepšit kvalitu života druhých a získat věčný život, ale lidskou silou. Podle respondenta2 je možné v transhumismu najít poslání nebo díky němu začít lépe vykonávat své dosavadní zaměstání, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: *"Člověk, když se zamýšlá třeba nad posmrtným životem v rámci svý víry nebo svého presvědčení tak práve skrz viedu (*přikyvuju) si hranice toho svého přemýšlení posouvá a vidí, že ten věčný život bude možný."* H+ podle něj tedy nabízí nové kariérní možnoti nebo díky němu vylepšit výkony v té své. Dále dle respondenta2 je důležité právo na tělesnou integritu a soukromí, o čemž se v poslední době hodně diskutuje, což dokládá část výroku nacházející se na str. 2: "*Keby chceme prekonávať smrt, tak už tak už teďka vidíme v rámci demokratické spoločnosti boje různé o práva žen a tak či ma žena právo potratiť a možnost isť na potrat a teďka se tělesná integrita, právo na soukromí a tak se hodně debatuje, hodně se kvůli němu protestuje, či už na to právo mať ale bo ju zakázať"*. Výrok respondenta2 podle mého názoru koresponduje s výroky o boji technofobů s technofily a potřebě boje za lidská práva a demokratickou společnost. Podle respondenta2 se můžeme stát Bohy a porazit smrt,

přestože by to hodně lidí odsuzovalo, což dokládá výrok nacházející se na str. 2: *"máme možnosť stát se skutečnými Bohy, třeba poraziť smrť, tak hodně lidí z hlediska morálky by to odsuzovalo, chceli by se vrátiť k starým zaužívaným chodom spoločnosti ... může to ... celý pohled na člověka"*. Podle respondenta2 se tedy můžeme stát Bohy a porazit smrt. Respondent2 uvedl, že aby bylo zachováno právo na zásahy a úpravy svého těla, bylo zahrnuto také do kyborgické deklarace, což je možné doložit na základě části výroku nacházející se na str. 2: *"že už v tý kyborgický deklaraci je zahrnuté právo na zásahy a úpravy svojho těla, ale ještě né každý to tak nemusí vnímat."* Podle respondenta2 by tedy člověk měl mít právo takové zásahy na svém těle nechat provést. Respondent2 uvedl, že na základě transhumanismu může vzniknout nový náboženský proud, uctívající transhumanistického Boha – singularitu nebo vylepšeného kyborg člověka, což dokládá výrok nacházející se na str. 2: *"Jo, může podporiť asi 3 způsoby víry. Kdyby vzniklo transhumanistické náboženství, což už předpokládám že nějaké organizace na to jsou a měli by teda reálného transhumanistického Boha – jako singularitu alebo nějakého kyborg člověka vylepšeného alebo tak, může vzniknúť nový prúd vlastně."* Výrok korespnduje s výroky o způsobech naložení s umělou inteligencí a možnými scénáři dle respondenta4. Podle respondenta2 H+ může ovlivnit štěstí tak, že zlepší kvalitu života lidem, což je možné doložit částí výroku nacházející se na str. 2: *"asi to nieje, že lidé můžou mít len štěstie, jenom šťastný po celý život – asi to takhle nikoho neovlivní, ale kvalitu života a vztahy lidí vůbec zdravie a kvalitu jednotlivca může určitě ovlivnit k lepšímu už jenom skrz to, že zkoumá a vytváří nové kvalitné možnosti, tak už jenom skrz toto"*. Respondent2 tedy vnímá H+ jako něco, co nám nedá výlučný pocit štěstí, ale zlepší kvalitu života a nabídne nové možnosti jako například propojení člověka do copy-center nebo playtronika, což lze doložit částí výroku nacházející se na str. 2: *"jsou rúzné technologie a tak, ktoré prepájajů rúzných lidí dokonce do copy-centerov, playtronika a různé takéto dalšej věci"*. Podle respondenta2 se tedy lidé budou moci propojovat s různými zařízeními. Podle respondenta může transhumanismu ovlivnit všechan světová náboženství, což je možné doložit výrokem nacházejícím se na str. 3: *"Spíš transhumanismus má určitě velkú příležitosť prehovoriť snad k všetkým vieracím všetkých možných alebo tých největších světových náboženstvoch, protože asi každé monoteistické a polyteistické náboženstvo má nějakého stvoriťela (*přikyvuju)"*, zde respondent2 tvrdí, že podle něj může H+ ovlivnti všechna světová náboženství, protože mají své stvořitele. Respondent2 znovu uvádí příklad H+ technologie, tentorkát jiný a vysvětluje, jak je

myšleno tvrzení, že H+ přibližuje člověka k přírodě, což se objevuje v tvrzení nacházející se na str. 3: *"Príklad je zemětrasenie. Pokial si já dám do těla senzori, ktoré viedia predpověďat možno alebo predpoviedat se blížace zemětrasenie, tak ma to stavia do podobné polohy do rovnaké polohy jako ta zvierata, které majů tiež takúto schopnosť už sami od seba (*přikyvuji) alebo z prírody. Takže tým já viem, že pokial mám vedomosť to tiež majú, čo by bolo vhodno písať ku každómu tomu zvieratku. Takže iba zaujímavosti, takže viem viacej vnímať prírodu a viaca vnímať .ako jejich súčasť (*přikyvuju), že jednak ma to přiblíží k tiem zvieratám a jednak ma to ochrání .pred zemětraseniem a tak isto viem, že tie zemětrasenia tu sú, ale viem nám to zlepšit kvalitu života, protože vieme, že tie zemětrasenia prídou".* Respondent2 tvrdí, že pokud si někdo dá do těla kyborgán, který dokáže předpovídat, zemětřesení, bude mít blíže ke zvířatům, které tuto schopnost mají. Podle respondenta2 může mít transhumanismu v pozitivním i negativním smyslu, přesněji se k tomu vyjadřuje ve svém výroku nacházejícím se na str. 7: *"Může v pozitivnom a může v negativnom. Může priniesť "spásu" skrz technologie, viedecký pokrok. Móže priniesť aji zkázu. Móže přiniest zkázu ludstvu, dokonce lednotlivcom. Keď si vďaka transhumanismu prekonáme všetky naše vojny napríklad, zlepšíme životné prostredie, zničíme hladomor, chudobu a všetky tyto věci, tak nám to jedině pomóže. A lebo ta technologia sama jako taká je podle mňa dobré ju zkúmať, záleží o to akým zpósobom ludia použia, ale nemám strach, že by došlo k nějakému riaděnému spiknuťú vedcov, a lebo tak, že by technologie a transhumanismus používali zlým smerom, to si nemyslím. Skór verím v pokrok a sílu ludí, že nám bude sloužit transhumanismus len na dobré".* V tomto výroku respondent2 rozebírá myšlenku, že H+ je možné využít k dobrým i špatným účelům. Je možné skrze něj přinést spásu i zkázu. Jako přiklady dobrého využití jmenuje překonání válek, zlepšení životního prostředí, zničení hladomoru a chudoby. Nakonec respondent2 ještě rozvádí své teze o boji ve společnosti a právu na sebeurčení a přidává tezi o decentralizaci, což je doložitelné na základě části výroku nacházející se na str. 8-9: *"o tom už jsme se asi bavili, o tom boji ve spoločnosti za a lebo proti a tak (*přikyvuji) a o tom osobným příkladě a súkromných konverzaciach a tak keď im vysvětluješ, čo si si dal vlastně do těla, za jakým účelom, prečo si si dal, prečo bojuješ za decentralizaciu napríklad prostě týchto technologií a chceš, aby si je mohli dávat súkromné osoby dobrovolně, bezpečně a aby to nerobil štát na silu a prostě nutenie a tak. To všetko má vplyv na to, *ako ludia vnímajú transhumanismus a potom aji jako vňímajú morálku skrz tento technologický pokrok, skrz budovania technologického nadčlověka."* Zde respondent2 rozvíjí své myšlenky o boji za svobodné

nakládání se svým tělem, přidává boj za decentralizaci dechnologií, aby byly přístupné, bezpečné a aby stát lidi do nich nenutil. Respondent2 také popisuje, že to všechno má vliv na to, jak lidé vnímají transhumanismus, který v konečném důsledku vede k vytvoření nadčlověka. Pojem nadčlověk zde respondent2 nevysvětluje, ale je pravděpodobné, že tím odkazuje na svůj předchozí výrok o tom, že jednou můžeme stvořit díky singularitě vlastního Boha nebo kyberčlověka, kdy by pak vznil nový proud. Rozumím tomu tedy tak, že si respondent2 použil ve významu od Friedricha Nietzscheho.

Podle respondenta3 spočívá vliv H+ na místo v životě lidí v tom, že optimismus může podle něj dát lidem naději, což lze doložit výrokem: "Myslím si, že transhumanismus v tomhle může pomoct a dát lidem opět optimismus a naději". Respondent3 zmiňuje naději jako jediný. Respondent3 vnímá potenciální úlohu umělé inteligence jako někoho, koho přirovnává ke staršímu bráchovi, kdo by nás chránil a dával na nás pozor, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 1: "*protože pokud vyvineme umělé inteligence, které budou nadanější a moudřejší než my, tak můžeme doufat, že třeba některé otázky, které my nejsme schopní zodpovědět budou oni schopní zodpovědět. A to je podle mě docela optimismus, protože dřív jsme doufali, že nám to řekne Bůh, ale Bůh se nezjevuje a teďka můžeme mít nějakou bytost, která může být náš starší brácha, když to tak řeknu nebo Otec, někdo, kdo nás naučí víc. Což lidi se toho třeba můžou bát, ale ve skutečnosti je to docela příjemná role, to, že nás někdo ochraňuje a dává nad náma pozor.*" Tento výrok částečně koresponduje s respondentem2, který vnímá umělou inteligenci jako potencionálního Boha. Podle respondenta3 to může být i člověk, pokud se nám povede jej převést lidskou mysl do počítače, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: *"Je také možný, že tadleta bytost bude v podstatě přetransformovaný člověk až se nám povede převést lidskou mysl do počítače. A v takovém případě (*přikyvuji) mysl člověka napojená na nekonečné možnosti internetu je to, co by vytvořilo takovou superbytost."* Tedy podle respondenta3 může umělá bytost dohlížet na lidstvo buď jako Bůh nebo starší brácha, je to tedy podobné jako u respondenta2 v tom, že by měla k větši nebo menší autoritu v závislosti zda by šlo o koncept umělé inteligence jako Boha nebo staršího bráchy. Podle respondenta3 transhumanismus primárně neřeší odpovědi na etické otázky, etika je spíše součástí jednotlivých kulturních nebo náboženských proudů, je podle něj ale možné nějakou etiku u umělých inteligencí naprogramovat, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: *"Myslím si, že v této oblasti může transhumanismus ovlivnit spoustu věcí negativně i pozitivně a nic v čem by to asi výrazně změnil. Myslím si, že transhumanismus primárně neodpovídá na na*

*etické otázky. Takže etika jako součást každého náboženského proudu nebo jakéhokoliv kulturního proudu, tak tady si myslím, že úplně není. Možná etika umělých inteligencí ve smyslu jak naprogramovat ty umělé inteligence, to určitě (*přikyvuju) a to může zpětně vrhnout. pohled na člověka".* Respondent3 uvedl, že etika u transhumanismu je součástí spíše jednotlivých náboženských nebo kulturních proudů. Rozumím tomu tak, že na etické otázky H+ nenabízí odpovědi sám o sobě. Podle respondenta3 řeší spíše filosofické otázky, je to podle něj myšlenkové náboženství a jedno z jeho témat jsou budoucí práva umělých inteligencí, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 1-2: *"Vím, co myslíš. Myslím si, že to je tím, že transhumanismus je typické myšlenkové náboženství. Tedy náboženství, které se orientuje na ideje, je to vlastně hodně podobné i filosofiím. Řeší to spíš „vysoké otázky filosofie" - Co je to bytí? Jak se dostat do budoucnosti? Jakej smysl má evoluce? Jak prostě tohleto tamto? Takové ty drobné věci, jak se má člověk chovat jeden k druhýmu, to úplně neřeší. Ale myslím si, že transhumanismus může velice silně ovlivnit určitou část lidského morálního myšlení a to nepřímo. A to skrze naše debaty budoucí ohledně práv umělých inteligencí."* Žádný z respondentů takto striktně neodděluje morálku od filosofie. Podle respondenta3 H+ neřeší jak se k sobě lidé mají chovat, spíše řeší filosofické otázky. Podle respondenta3 vnímá H+ panteistickým způsobem ostatní bytosti, vnímá soucit se vším živým, člověk má podle něj stejnou duši jako robot, což dokládá výrok nacházející se na str. 2: *"Ano. Myslím si, že transhumanismus celkově vnímá nějakým panteistickým způsobem soucit a soucítění s dalšíma živýma bytostma a má ve svých základech vlastně i v lidské, zvířecí a celkem i řekněme životní práva všeho živého, takže v tomhletom ohledu určitě to ovlivní lidi, když si uvědomí, že člověk má úplně stejnou duši jako má ten robot."* *Na* tomto výroku je možné vnímat protichůdnou výpověď respondenta3 ohledně transhumanismu, který dle jeho předešlých slov neřeší etické otázky, ale zde popisuje panteistický soucit transhumanismu, což koresponduje s pohledem respondentky1 o konci bezdůvodného zabíjení zvířat. Podle respondenta3 bytosti nejvíce trápí to, že jednou zemřou a to je žene do náruče imaginárních Bohů, alternativu přestavuje H+, který smrti může zamezit, což dokládá výrok nacházející se na str. 2: *"Myslím si, že to je asi to nejdůležitější, co může transhumanismus udělat. Zároveň záleží o jakém štěstí to mluvíme, ale myslím si, že každej člověk a potažmo každá živá bytost, hlavně každý inteligentní člověk se celý život trápí nad tím, že zemře. A todleto teda (*přikyvuju) mě vrhá do náručí různých imaginárních Bohů a všeho možného. A transhumanismus se svými schopnostmi umělých inteligencí a futurologie a podobně vlastně ve skutečnosti nabízí reálnou*

alternativu. A pokud transhumanismus dokáže a je těch cest vícero, kterýma to může dokázat. Pokud dokáže zamezit lidské smrti, té běžné smrti – řekněme na stáří, tak vyřeší podle mě hlavní filosofický problém nebo takovej ten problém ve smyslu jako jakej je smysl života, když zemřeme. Protože ten nereálný smysl můžeme nalézt teprve když už nás nebude starat a strachovat ta běžná smrt." Zde respondent3 popisuje, jak je možné, že transhumanismus může negativně ovlivnit počty věřících, protože víra je podle něj útěk před smrtí. Nicméně transhumanismus podle něj může přinést člověku štěstí. Postoj respondenta3, že je to to nejdůležitější, že H+ ovlivní štěstí lidí, koresponduje s výrokem respondentky1 o umělém navozování pocitu štěstí a s výrokem respondenta2 o dosažení štěstí díky zvýšené kvalitě života. Podle respondenta3 dojde k diverzifikaci společnosti a individualizaci, což dokládá část výroku nacházející se na str. 2: *"Myslím si, že určitě bude bude vést také k větší diverzifikaci lidské společnosti - odlišení, budeme vlastně i více tělesně odlišní vzhledem k těm modifikacím a tak dál a tak dál. Takže v tomhletom ohledu si myslím, že každej bude takovej individualističější, ale těžko říct, samozřejmě může se to vrhnout i masovou cestou. A to právě záleží k čemu ten kyborgismus bude použit, určitě způsobí mnoho štěstí a radosti i u individuálních životů, které (*přikyvuji) promění".* Podle respondenta3 tedy může transhumanismus přinést určitou diverzitu a být individualistický – zde jem možné vidět podobnost s respondentkou1, ale může jít i masovou cestou. Respondent3 v podstatě reflektuje možný vývoj a diferzifikaci jako důsledek postmoderních změn ve společnosti, které popisuje Navrátil[122] v návaznosti na Bartlettovou. Podle respondenta3 způsobí také štěstí, v čemž se shoduje jak s respondentkou1, podle kterého bude moct být navozeno uměle, tak s respondentem2, podle kterého ho bude dosaženo díky zvýšení kvality života. Respondent3 uvedl, že H+ ovlivní především životy příznivců transhumanismu, což dokládá výrok nacházející se na str. 2-3: *"To je dobrá otázka. Myslím si, že se to týká toho, co to je bejt. Myslím si, že to budou dvě věci. Jedna věc – dozvědět se o transhumanismu. A běžní lidi to úplně neovlivní. Ale lidé, kteří uvěří v transhumanismus, ti – určitě si vyberou takovou životní cestu, která bude vést k nějakým životním osudům spojenými právě tady s tou agendou. A myslím si, že u běžných lidí, když si uvědomím možnosti transhumanismu, tak si můžu velice dobře vybrat budoucí zaměstnání, investovat nebo taky vychovat svoje potomky, protože je jasné, že v těchto oblastech, digitálních oblastech bude ekonomika růst a že tím směrem půjde vývoj."* Podle respondenta3 to neovlivní život běžných lidí, ale spíše život příznivců

[122]NAVRÁTIL, Pavel a kol., ref. 52 s. 61

transhumanismu, kteří si budou moci zvolit životní cestu spojenou s agendou transhumanismu. Také podle budou moci dobře zvolit budoucí zaměstnání, investovat nebo vychovávat potomky. Respondent3 také očekává ekonomický růst v ekonomických oblastek, kde tím směrem půjde vývoj. Změny také očekává v případě náboženství, protože se podle něj s transhumanismem budou muset vyrovnat tak, že do nich prosákne, což dokládá výrok nacházející se na str. 7: *"Já si myslím, že transhumanismus může pro někoho hodně radikálně změnit pohled na náboženství, ale že zároveň se brzo dočkáme různých náboženských skupin, který budou inkorporovat do svýho tradičního učení. Takže tak či tak, transhumanismus prosákne do všech náboženství."* Podle respondenta3 tedy jednolivá náboženství časem zahrnou H+ do svého učení.

Podle respondenta4 spočívá vliv H+ na místo v životě lidí v tom, že H+ bude znamenat konec soukromí, jeho část bude z větší části na internetu, bude zpřístupněna telepatie díky neurálnímu rozhraní, dále se bude spolupracovat s umělou inteligencí, která už teď ovlivňuje náš život. Transhumanismus podle něj může vést i ke kolektivnímu vědomí, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: *"Pro mě transhumanismus znamená několik věcí, několik možných důsledků jsou to například věci jako například konec soukromí. To že člověk bude žít nebo jeho osobnost bude z větší části v internetu, bude znamenat určitý konec soukromí. (*přikyvuji) Taky to může být telepatie, kterou právě umožní ta neurální rozhraní (*přikyvuju). Bude to taky spolupráce s umělou inteligencí, která určitě obrovským způsobem ovlivní. A teď vůbec ovlivňuje naše rozhodování a život. Ten transhumanismus může vést k určitému kolektivnímu vědomí,".* Korespondenci koncem soukromí v případě života na internetu můžeme najít mezi daty o ztrátě individuální identity v případě kolektivního vědomí v předchozí kategorii existencionálního rozměru života. Stejně tak o umělé inteligenci se v kategorii Místo v životě vyjadřují zejména respondent2 a respondent3. O vlivu na komunikaci mluví respondenti zejména v předchozích kategoriích a dílčích výzkumných otázkách. Respondent4 očekává podobný vliv jako v případě technologií na život fiktivní rasy Borgů ze seriálu Star Trek, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: "*asi znáte seriál Star Treak (*přikyvuji) a tam je určitá rasa Borgů, kteří prostě tím, že jsou připojení 24/7 jakoby do jejich internetu nebo mezi sebou, tak mají určité kolektivní vědomí a zanikla u nich úplně individualita, což si myslím, že je taky možné pro lidi. Dalším aspektem toho transhumanismu může být taky escapismus nebo určitě bude taky escapismus, protože ta neurální rozhraní umožní určitou virtuální realitu v hlavě, jakoby (*přikyvuju), budem tam moci prožívat cokoliv ve svojí*

*hlavě čili bude to určitý útěk od reality a realita může svým způsobem toho uživatele (*přikyvuji) toho rozrhaní úplně zaniknout. Nebude pro ně možné rozeznat co je a co není reálné. Protože pokud už jednou máte to neurální rozhraní, tak pak nebude možné rozlišit, co je reálné a co ne."* Respondent4 zde opakuje myšlenky vyjádřené v předchozích dílčích výzkumných kategorií a předchozích kategoriích o tom, že v případě H+ půjde zejména o virtální hedonismus, využití umělé inteligence a výhody díky neurálnímu rozhraní, kvůli kterému nebude možné rozeznat realitu od virtuální reality. Respondent4 také opakuje dříve vyjádřenou myšlenku, že díky virtuálnímu hedonismu bude jediným cílem člověka uspokojování jeho potřeb, což dokládá výrok nacházející se na str. 1: "*Právě těch důsledků bude několik. Například já tomu říkám virtuální hedonismus, například ta forma toho escapismu, kdy jediným cílem člověka bude uspokojování jeho potřeb".* Respondent4 také vysvětluje pojem Singularita výrokem nacházející se na str. 2: *"Singularita to je něco jiného, tak jak o tom mluví Kurzweil. Singularita je určitý bod v čase, kdy vývoj technologie bude až tak hodně zrychlí, že už nebudeme mít žádnou možnost předvídat, co bude potom. O to jde, že Singularita je konec možností předpovídání budouucnosti. Tam bude exploze techonologie, exploze inteligence a nikdo si nemůže vůbec představit co bude právě po té Singularitě. Právě Kurzweil ten tvrdí, že ta Singularita přijde někdy okolo roku 45 (přikyvuju), jestli si dobře pamatuju. Jde o to, že určitá sinergie technologií a umělé inteligence vyvolá explozi nebo exponenciální růst technologie, vědomí, znalostí, všeho (*směje se). Já: (*přikyvuju)".* Respondent4 zde vysvětluje, že on sám rozumí pojmu singularita tak, že půjde především tak, že půjde o technologický boom způsobený technologií a umělou inteligencí a v jejich důsledku nabere vývoj takový spád, že nebude možné dále předpovídat budoucnost. Respondent4 rozumí pojmu Singularita podle Kurzweila[123], který vysvětluje tento pojem jako bod ve vývoji, který umožní nezvratně proměnit lidský život, přičemž ovlivní všechny jeho oblasti. Respondent4 dále vysvětluje, že v případě pečující umělé inteligence nemá smysl se bouřit, zároveň nebude žádný smysl života, ale pouze smysl virtuálního života, což dokládá výrok nacházející se na str. 2-3: *"To je podobné jako právě jako ty tři věci o kterých jsem mluvil. Smysl života – pokud žijete někde ve virtální realitě ve svojí hlavě, tak nevím jestli má smysl mluvit o nějakém smyslu života. To se potom mění na nějaký virtuální smysl života a něco prostě dosáhnout v té virtuální realitě, ale nějak společensky nebo mocenský nebo se realizovat někde v reálném světě – to nemá moc smysl o tomhle mluvit. A pokud jste mazlíčkem umělé inteligence*

[123] KURZWEIL, Rei, ref. 16, s. (nečíslováno)

*a nějakým poddruhém a ona se o vás stará, tak taky nemá smysl moc mluvit o nějakém smyslu života. Možná (*přikyvuju) můžete kout pikle a zkoušet se postavit té umělé intelgienci, ale to taky nemá smysl, protože ten scénář je možný tak, že ta umělá inteligence by dělala všechno pro to, aby se o vás starala a bylo vám dobře, tak proč byste se potom proti ní bouřil".* Respondent4 tedy poukazuje na to, že bojovat s umělou inteligencí, která se o nás stará nemá moc smysl, stejně tak podle něj zanikne smysl života v naší realitě a bude možné jej spíše hledat virtuální smysl života. Tento výrok je možné si spojít s výrokem stejného respondenta ze stejné kategorie a DVO, kde uvedl, že jediným smyslem takového života je uspokojení potřeb. Stejně tak se zde opakuje myšlenka, že v případě kolektivního vědomí může existovat společný cíl, ale zanikne individualita, což dokládá část výroku nacházející se na str. 3: *"Pokud budete alespoň trochu společensky existovat s jinými lidmi na nějakém tom internetu nebo internetu myslí, tak možná tam můžete chtít něco dokázat, ale tam se mi spíš zdá, že ta individualita jakoby zaniká, že už potom nebudou jakoby jednotky lidí, ale bude kolektivní vědomí, které může mít taky nějaký cíl, ale to nevím jaký".* Podle respondenta4 tedy zanikne individualita, ale cíl nějaký nejspíš bude. Respondent4 také uvedl, že nejspíše zanikne i morálka, což dokládá část výroku nacházející se na str. 3: *"No, ty otázky vycházejí jak kdyby z momentálního uspořádání společnosti (*přikyvuju), v kterém je právě morálka nějaká potřebná – nevím co, spravedlnost, hlavně takový věci, ale pokud žijete ve svojí virtuální realitě, ve svojí hlavě, tak nemá smysl mluvit o nějaké morálce, protože tam si můžete dělat co chcete."*, podle respondenta4 tedy virtuálním hedonismem zanikne i morálka, celé to zdůvodňuje částí výroku nacházející se na str. 3: *"protože může být ovlivněn každý z vašich smyslů a pokud existuje něco takového, tak jak chcete někomu něco dokázat, že někdo někoho zabil nebo někdo někomu něco ukrad (*přikyvuju). To mohlo být všechno jenom v jeho hlavě nebo vaší hlavě."* Tedy obtížná prokazatelnost je podle respondenta4 dalším argumentme, proč nadále morálka nebude fungovat. Dále se respondent4 věnuje tématu boji technofilů proti technofobům, což dokládá část výroku: " Ale tam musíme nějak dojít (*přikyvuju) a ta cesta tam určitě bude trnitá a zajímavá, ale co se týče té víry, tak já si myslím, že to bude tak, že svět se rozdělí na dvě poloviny (*přikyvuju) nebo lidi se rozdělí na dvě poloviny: na technofily a technofoby (*přikyvuju" a dále". Myšlenka boje technofobů proti technofilům se objevuje u různých respondentů i v dřívějších dílčích výzkumných kategoriích. Objevuje se u respondenta4 znovu myšlenka, že člověk bude moci pracovat a díky neurálnímu rozhraní bude prožívat něco jiného než ve skutečnosti

dělá, což dokládá výrok nacházející se na str. 6: "*To zařízení je schopno za vás pracovat, vy prostě montujete nějaké auto nebo já nevím co nebo prodáváte něco v obchodě, ale to dělá ten virtuální asistent a vy zatím ve svojí hlavě ležíte někde na kanárech na pláži, děláte si prostě co chcete. Je to v dlouhém časovém horizontu velké změny, přinese transhumanismus*". Na závěr respondent4 cituje Kurzweila, který předpovídá budoucí technologie a léta, kdy jich dosáhneme, což dokládá část výroku nacházející se na str. 7-8: *"Přečtu vám, počkejte, co tady psal Kurzweil. Jak vypadá podle něj časová osa příchodu těch transhumanistních technologií. Podle něj: v roce 2025, to je za 5 let, přijdou pokročilé nanotechnologie, prostě malincí roboti někde v krevním oběhu nebo kdekoliv, kteří budou moct dělat různé věci, hodně různých věcí; v roce 2029 počítače budou moci projít turingovým testem. Čili vznikne umělá inteligence, která vznikne, bude schopná emocí. Taková skutečná umělá inteligence. V roce 2034 bude příchod pokročilého neurálního interfacu typu Neural Lace, čili za nějakých 14 let bude podle Kurzweila možné se připojit k počítači takovým způsobem – schopni telepatie, čtení myšlenek, všechny vaše smysly budou přeneseny do počítače čili budete stoprocentně spolurpacovat s počítačem, budete propojeni. V roce 2039 bude podle něj možná digitalizace lidského vědomí čili budete moct sám sebe nahrát někam do cloudu za 19 let, těžko se tomu věří, což je člověk který se v těch svých předpovědích prakticky nemýlí. Více než 80 % odpovědí, které předpověděl, se splnily všechny, jo. Možná tam s nějakým rozjedem roku, dvou. No a většina věcí se mu plní. No a v roce 2045 předpovídá, že přijde právě ta technologická Singularita".* Tedy podle respondenta4 budou dostupní nanotechnologičtí roboti, operující někde v lidském těle, v 2029 budou moci počítače projít turingovým testem, takže budou schopné emocí. V roce 2034 budou podle něj možné se propojit s počítačem a tím ho ovládat, především díky interfacu typu Neural Lace. V roce 2039 už podle něj bude možná digitalizace lidského vědomí a v roce 2045 nastane Singularita.

Podle respondenta5 spočívá vliv H+ na místo v životě lidí v tom, že se lidé nezmění a zdůvodňuje to pokusy z 80 letech o to předejmout jaký bude "socialistický člověk", výrok respondenta5 nalezneme na str. 1 ve znění: *"Já si myslím, že zásadně nijak. Že lidi zásadě zůstanou lidmi, jenom ty jejich tooly, které mají, že jako jak nás změnil internet, no jako spoustu vizionářů, tehdy v 80tkách, když byli první vizionáři, kteří projektovali všechno, co jako víceméně dokáže, tak při zpětném pohledu mi to připomíná takové ty teorie o tom, jaký bude socialistický člověk, že bude (*přikyvuju) mít dokonalou postavu, dokonalé sociální cítění cítění a bude mít tenčí hlas a bude krásně zpívat, jo a akorát se*

*ukázalo, že lidi jsou furt stejní (*aha). Jo, že ikdyž se v tom socialismu ho snažili nějak shape-ovat, tak akorát mu dali přiležitost těm jeho nejhorším vlastnostem a internet udělal něco podobného, jakože lidi na to mají potenciál podle toho takový, takže s internetem dokážou úžasné věci, lidi co jsou svině jsou svině i na internetu (*přikyvuju), lidi co jsou jednoduše zmanipulovatelní, tak si můžou vybrat z nepřeberného množství manipulátorů, lidi co jsou podnikaví, tak dokážou rychleji zbohatnout, je to jenom nástroj, kterej toho umožňuje více, stejně jako ten pazourek umožňuje víc (*přikyvuju).* Podle respondenta5 se tedy člověk vlivem transhumanismu nijak zásadně nezmění a podobně jako v případě příkladu s internetem a "socialistickým člověkem" se člověk bude projevovat podle toho, jaký sám je.

5.4. Životní změny a ztráty

Během zpracování dat z kategorie *životní změny a ztráty* jsem došel k tomu, že podle dvou z pěti respondentů bude možné navodit stav duševní pohody uměle. Jeden z respondentů vnímá jako vhodnou strategii ekonomický průlom a krytí H+ technologií zdravotním pojištěním. Dále by podle tohoto respondenta pomohly náhrady orgánů, kde vidí možnost využití pro osoby s mentálním postižením nebo například osoby bez přístřeší; také uvedl, že někdo může kvůli H+ vystoupit z církve. Podle jiného respondenta by bylo možné čelit životním změnám a ztrátám prodloužením fyzického života nebo digitalizací vědomí, například nahráním mo cloudu. Tuto možnost Kurzweil odhaduje na rok 2039. Poslední z respondentů vnímá jako možnost využití umělé inteligence při chatování si s osamělými seniory. Také by podle něj umělá inteligencem mohla udržovat lidstvo díky implantátu nebo hybernaci, což je svým způsobem podobné v tomto ohledu prvním dvěma respondentům. Tento respondent daké dodává, že reakce některých lidí na příchozí změny bude brojení proti těmto změnám.

Čtvrtá na řadě k posouzení je kategorie životní změny a ztráty. Podle respondentky1 může transhumanismus ovlivnit *prožívání životních změn a ztrát* tak, že bude možné rovnováhu navodit rovnováhu v mozku chemicky, což lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 3: *"Může ti to právě že chemicky navodit nějakou rovnováhu v mozku a nebo efekt prostě nějakýma technologiema".* To koresponduje s předchozími výroky respondentky1 o možnosti navozování pocitu štěstí uměle. Zároveň by podle respondentky1 mohlo pomocit to, že lidé nebudou tolik závislí na svých fyzických potřebách, což je možné doložit na základě výroku nacházejícímu se na str. 3: *"nebo nebudeš tolik závislej na těch*

fyzických potřebách". Respondentka1 myšlenku dále nerozvádí, ale vzhledem k povaze otázky je možné se domnívat, že může jít například o kompenzaci nebo vyřešení různých hendicapů.

Podle respondenta2 může transhumanismus ovlivnit *prožívání životních změn a ztrát* tak, že by bylo možné si dát do těla senzor, který nás upozorní na nedostatečné množství konkrétní látky v mozku, abychom si ji doplnili, protože její absence negativně ovlivňuje úsudek, což lze doložit tvrzením nacházejícím se na str. 4: *"Konkrétně napríklad v tom, že kedže vieme, že máme v těle různé algoritmy a lebo způsoby fungovania našeho těla a že tie biochemické reakcie nás častokrát viac ovládajů než bysme možno chceli a lebo prostě t.reba se stím naučit pracovať, tak keby si dáme do těla nějaký senzor, že teraz je dobré doplnit si nějaký vitamín, což je vplyvom stresu nám chýba a lebo máme niedostatok a keby nás na to upozorňoval, tak už len to, že nám to pripomene počas toho stresovieho obdobie, kdy nerozmýšláme úplně triezvo, tak bysme sa mohli lepši vrátit na tu pokojnú kolej."* Zde je možné vidět, že i tato odpověď je do jisté podoby podobná tvrzení respondentky1 s tím rozdílem, že respondent2 se spíše soustředí na to upozorňění na doplnění.

Podle respondenta3 může transhumanismus ovlivnit *prožívání životních změn a ztrát* tak, že transhumanistická přeměna i přes svou počáteční stresovost způsobí nakonec to, že člověk přestane řešit nedůležité věci, zároveň respondent3 dodává, že každý má ve skutečnosti potenciál k tomu ty stresové záležitosti zvládnout, jak lze doložit výrokem nacházejícím se na str. 3: *"Transhumanistická přeměna nebo jakákoliv přeměna, ať už v myšlení díky transhumanismu nebo kyborgické přeměně těla. Všechny tyto věci jsou extrémně stresové. A pokud člověk nezvládá a pokud člověk nezvládá běžné životní stavy, tak nezvládá ani todle. Ale já si myslím, že žádná taková osoba není. A naopak si myslím, že po těch momentech, když člověk se musí vyrovnat s tím, že vlastně vnímá nějakým novým smyslem nebo že chápe vesmír úplně jinak, takže po takovédle věci už ho nějaký malý prkotiny třeba nevyvedou z míry, ale můžu se mýlit."* Informace o psychické náročnosti transhumanistické přeměny je mezi respondenty ojedinělá. Respondent3 také uvedl, že by byl rád, kdyby se lidé transhumanismu více věnovali, aby prosperovalo ekonomické odvětví, které by to šíření transhumanismu usnadňovalo, zároveň podle respondenta3 se H+ po ekonomickém průlomu a porozumění od lidí rychle rozšíří; také by implantát mohl neustále například měřit teplotu což je patrné z části výroku nacházejícím se na str. 3: *"Já bych určitě doporučil každýmu, aby se začal věnovat transhumanismu. Ale problém je, že v dnešní době není vytvořené to ekonomické odvětví, které by z toho prosperovalo, které by*

*šířilo (*přikyvuji) věci, které by mohli lidé rozvíjet, inovovat a je to zatím stále v pasti jedinců a undergroundu. Jakmile to vyjde z toho undergroundu a povede se první komerční průlom, reálnej komerční průlom, tak dojde podle mě k rychlému rozšíření. A je opravdu jenom o překonání první lidské bariéry ohledně kyborgismu a myslím si, že to bude fakt rychlý. Stačí jednoduchý výrobek typu čip, který místo toho co umí ty dnešní čipy, což je vlastně prd velký, tak kdyby uměl neustále měřit teplotu těla a třeba ještě nějakou vlastnost. To je fuk. I kdyby jenom tělesnou teplotu, neustále, a mohl by to dávat do apky. (*přikyvuji) Snadnej čip tam můžou implantovat za litr, za tisícovku nebo za dva tisíce v nemocnici tady na poliklinice. Taková věc, kdyby byla dostupná, tak velice snadno, tak si myslím, že se kyborgismus velice rychle rozšíří."* Myšlenka ekonomického průlomu se v práci již několikrát objevila v rámci předšlých výzkumných otázek. Transhumanismus může dodat podle respondenta3 odvahu, což dokládá část výroku nacházejícím se na str. 3-4: *"Lidi sami sebe jen podceňujou. To není o tom, že by se vymlouvali, ale podceňujou svoje schopnosti. Myslí si, že nejsou dost silní. A transhumanismus jim může ukázat, že jsou tak silní. Že můžou se probojovat něčím, že můžou bejt úplně odlišní a myslím si, že je to může spíš psychologicky podpořit"*. Podle respondenta3 tedy může transhumanismus dodat lidem odvahu, tato myšlenka koresponduje s výrokem o naději, který pronesl také respondent3. Podle respondenta3 může transhumanismus natolik ohodnotit víru člověka, že kvůli tomu vystoupí z církve a stane se transhumanistou, to mu poté dodá sílu projít dalšími výzvami, což je možné doložit výrokem nacházejícím se na str. 4: *"právě, po takovédle přeměně, když najednou si dáte kyborgán nebo něco podobného nebo si změníte pohled, vystoupíte z církve nějaké křesťanské a stanete se transhumanistou, který věří v singularitu, tak tohleto všechno vám třeba přinese nějaké obtíže v životě a když už tím projdete, tak projdete kde s čím."* Podle respondenta3 může mít H+ potenciálně negativní vliv na něčí členství v křesťanských církvích a zároveň dodává, že mu to může umožnit lépe zvládat problémy v životě. Respondent3 neříká jak přesně by to mělo pomoci, ale z výroku je možné se domnívat, že půjde o psychické hledisko. Respondent3 dále mluví o příkladu osoby bez přístřeší, která trpí alkoholismem a odpovídá na otázku, jak by mu v tomto případě mohl pomoci transhumanismus, na základě výroku nacházejícího se na str. 4: *"Myslím si, že právě takovýhle člověk může být prototypem toho, jak lze velice zajímavě použít některé kyborgány. Například člověk, co trpí takovýmhle bezdomovectvím, alkoholismem a vším možným, stačilo by, aby dal souhlas k tomu, že dostane nějaké podkožní zařízení, které by mu neusále filtrovalo jakékoliv alkoholické látky nějakým*

*způsobem s těla (*přikyvuji), aby se reálně nemohl opít. Nechal by si dát třeba něco do žaludku nebo by si dal něco co je napojený na cévní systém, to je prostě fuk. Tohleto si myslím, že by byl třeba způsob, jakým by se on velice snadno mohl stát řekněme zodpovědnějším"* a dále na základě výroku nacházejícího se na str. 4:*"Bezdomovec je teda nějakej typ člověka, co nezvládá život. Co jsem já měl namysli s tím nezvládáním života, jsem měl spíš psychicky namysli. Spousta lidí (já: jo takhle) psychicky nedává život a že nějaká transhumanistická přeměna nebo kyborgismus, že to už vůbec by nedali. To se lidi jenom podceňujou. Ale právě lidé, kteří jsou na ulici, tak ti by to právě potřebovali. Lidé, kteří trpí fakt vážným alkoholismem, aby třeba i nanoroboty, kteří by pročistili jejich tělo od zbytku alkoholu. Chromí lidé tak často trpí a postižení lidé ti by samozřejmě potřebovali kyborgismus, že jim může nahradit jejich chybějící orgán pomocí/s novým smyslem. (*přikyvuji) Stejně tak mentálně postiženým, prostě spoustě lidem může kyborgismus pomoct právě i na té ulici."* Podle respondenta3 může H+ pomoci osobě bez přístřeší závislé na alkoholu tak, že bude skrze nanoroboty nebo podkožní zařízení filtrovat alkohol v těle, takže nebude moci se opít, pochopitelně se souhlasem. Respondent3 se vrací k myšlence komercionalizace a doplňuje, že by H+ jednou mohl být součástí zdravotního pojištění, což je možné doložit částí výroku nacházejícího se na str. 4: *"Co si myslím, že je naopak důležité, potřebné a chvalitebné podporovat je komercionalizace kyborgismu a to aby se k tomu mohli dostat běžní lidé. Aby to nebylo cenově nepřístupný. (*přikyvuji) Aby to bylo tak běžné, aby se to mohlo stát součástí státní pojišťovny, zdravotnictví."* Respondent3 tedy vnímá komercionalizaci, kdy se může stát, že H+ se stane součástí zdravotního pojištění. Responden3 uvedl také myšlenky, že umělá inteloigencem může akcelerovat naše plány, být dobrým rádcem a prodloužit nám život, což je možné doložit výrokem nacházejícím se na str. 4: "*Transhumanismus v tom konečném měřítku, třeba s pomocí umělých inteligencí může naše plány neskonale akcelerovat, může nám být dokonalým rádcem, nějaká umělá a prodloužit nám život, což je možn inteligence. Takže to si myslím, že je i s prodloužením života a vším můžou jenom zlepšit".* Podle respondenta3 je tedy možné, že nám s úzkostí a ztrátami pomůže umělá inteligence a to, že se nám prodlouží život. Myšlenka, že nám umělá inteligence pomůže s obtížemi psychického rázu se objevila již v rámci různých dílčích výzkumných otázek u respondentů 5 a 3.

Podle respondenta4 může transhumanismus ovlivnit *prožívání životních změn a ztrát* tak, že zabráněním smrti blízkých, jejich zachování ve fyzické nebo digitalizované podoby zamezí smutku ze ztrát, což dokládá výrok nacházející se na str. 4-5: *"Pokud se na to*

*díváme tak, že hodně do budoucnosti, tak například největší změny, ztráty – blízkých osob, pokud toto bude možné, tak ti futurologové nebo autoři, tak i science fiction, ale i vědci tvrdí, že jednou by bylo možné nebo jednou bude možné například prodloužení života – fyzického nebo digitalizace vědomí, určitý přechod do digitální formy no tak (*přikyvuju) ty dvoje blízké neztratíte. Budou zkopírovaní někde do cloudů a pořád (*přikyvuji). Rey Kurzweil tvrdí, že digitalizace osobnosti bude možná, myslím, že to říkal, že 2039 (*přikyvuji). Tak já vám to řeknu – 2039 čili to je 19 let (*přikyvuji). Za 19 let bude podle něj žít věčně jestli (*přikyvuju). Já nevím, to je člověk, který ví hodně věcí o hodně věcech (*směje se) a většinou má pravdu. Většinou se nemýlí (*přikyvuji). Čili potom toho smutku bude míň, že pokud lidi nebudou umírat nebo aspoň někteří."* Podle respondenta4 je tedy potencionálně možný scénář, že díky nahrání člověka do nějakého užložiště nebo zachováním jeho fyzického těla zbavíme smutku člověka, který by byl jinak pozůstalým. Podle respondenta4 to Kurzweil předpovídá na rok 2039.

Podle respondenta5 může transhumanismus ovlivnit *prožívání životních změn a ztrát* tak, že bude využívat umělou inteligenci ke komunikaci, zmiňuje se o experimentech v domovech pro seniory s chatboty, dále podle něj bude možné vyrobit díky neurologickým implantátům lepší antidepresiva by mohly vyvolávat určité pocity, také by se podle respondenta5 mohla umělá inteligence starat o blaho lidstva třeba v podobě hybernačních komor. Také by bylo podle respondenta5 možné za použití neurologického umplantátu zresetofat mozek, aby ten konkrétní člověk neprožíval deprese. Také se zde znovu objevuje téma boje techofobů a technofilů, což je všechno doložené na základě výroku nacházejícího se na str. 2: *"To mě tady napadá spoustu věcí. Jakože když se podívám na technologické řešení, pak tam budou nějaké netechnologické řešení v řešení zlepšení komunikace s blízkými, když blízcí nechtějí komunikovat, tak bychom tu mohli mít umělou inteligenci se kterou by se dalo komunikovat (*přikyvuju). Na to si myslím, že nějaká umělá inteligence není vůbec potřeba, ikdyž sleduju jak se nějaká 5letá holčička dokáže bavit se Siri a půlku dne konverzovat a mít z toho uspokojení, tak předpokládám, že až se ta Siri trošku vylepší, tak by to mohlo uspokojit mě až budu starej a osamocenej (*přikyvuju). Já mám pocit, že už kolem toho byly nějaké experimenty v domovech důchodců, že prostě zkoušeli různé svoje asistenty a takové ty chatboty s hlasovým asistantem, myslím, že kolem toho byly nějaké experimenty a že to celkem fungovalo a ikdyž ne třeba úplně dokonale, tak určitě lépe než samota (*přikyvuju). Jo a taky si říkám, že určité neurologické implantáty typu neuraling a tak – ty můžou vhodně pomoct ve*

*výzkumu neurologie a můžou třeba vyrobit konečně funkční antidepresiva, u kterých dneska se neví proč vlastně fungujou a že to je vlastně nerozlišitelné od placeba (*přikyvuju), takže třeba můžou ty zlepšit buď jestli ty látky mají skutečně biologicky smysl, tak to třeba zlepší jejich dávkování a cílení nebo jinak vyrobit nějaké funkční postupy a nebo klidně u toho, že by ten neurologický implantát mohl vyvolávat nějaké konkrétní pocity, což je takové hodně blízké tomu – nevím jestli znáte takovou tu – takový ten filosofický vtípek, že pokud bychom předali vládu dokonalé umělé inteligenci, s dokonalýma technologiema, aby se starala o blaho lidstva (*přikyvuju), tak může být vítěznou strategií to, že lidstvo zavře do nějakých hybernačních komor a nadopuje drogama, takže lidi prožijou celej život v naprosto úžasné extázi (*přikyvuju) a že je to vlastně to nejlepší jak lidem udělat dobře. To je taková odobčka no (*přikyvuju). No když se na to díváme méně cynicky, tak můžou lidem co mají chorobnej problém s depresema, tak jim můžou ty implantáty pomoct. Jakože lidi s depresí si dokážou uvědomit ten svůj problém, že prostě mají deprese a nejsou schopní s tím nic dělat (*přikyvuju) a jako konvenční antidepresiva já nevím jak to s nimi přesně je, že začínají fungovat až po čtrnácti dnech, třeba – ty jo čtrnáct dnů třeba má člověk zůstat v depresích, to není zrovna moc příjemné, to by bylo fajn, kdyby mohl nebo si otevře v mobilu appku antidepresiva, zmáčkne tam tlačítko a neurologický implantát mu ten mozek zresetuje (*přikyvuju). To by bylo pěkné."* Respondent zde nabídl několik informací o umělých inteligencích, implantátech, možnosti zabránění smrti a zachování kontaktu s blízkými, dále mluvil o možném boji mezi technofoby a technofily a o umělých inteligencích starající se o nás. Názor respondenta5 na umělé navozování štěstí je podobný respondentce1 a respondentovi2. O digitalizované podobě mluvil i respondent3. O hybernačních komorách mluvil často respondent4, když mluvil o virtuálním hedonismu.

5.5. Existenciální rozměr života – shrnutí odpovědi na DVO5

V následující kapitole se budu zabývat shrnutím odpovědi na dílčí výzkumnou otázku *Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci existenciálního rozměru života?* na základě již sesbíraných a okódovaných dat. Jak jsem uvedl již dříve, existenciální rozměr života je v mojí práci rozložen do kategorií osobní růst; identita; místo v životě, hluboké otázky a smutek a úzkost související s životními změnami a ztrátami a právě kombinace odpovědí z těchto kategorií bude tvořit mou odpověď na DVO5 týkající se existenciálního rozměru života, nicméně zde i jinde

data působí dojmem, že respondenti hovoří o dospělých jedincích.

Ze získaných a zpracovaných dat vyplývá, že transhumanismus může ovlivnit *osobní růst* lidí zejména tak, že vylepší jejich myšlení nebo smysly, na základě kterých se mohou rozhodovat. Obdobným způsobem může ovlivnit překonávání překážek lidmi díky neurálnímu rozhraní. Transhumanismus ale může lidi také povzbudit, protože jako pokrokový proud sebou nese naději, zároveň lidé, kteří se k transhumanismu budou stavět odmítavě se mohou vystavit riziku, že budou zaostávat, čímž se zredukuje jejich možnost osobního růstu.

Ze získaných a zpracovaných dat vyplývá, že transhumanismus může ovlivnit *identitu* lidí zejména tak, že lidé začnou podávat různorodé odpovědi na otázku kým vlastně jsou. Drtivá většina respondentů si myslí, že lidsvo k tzv. Úlí mysli nebo kolektivnímu vědomí, což může vést k zániku osobní identity nebo k považování se za jiný druh. Mezi respondenty se ovšem objevila i myšlenka, že transhumanismus nebude mít na identitu lidí žádný vliv, stejně jako nezmění jejich přirozenost.

Ze získaných a zpracovaných dat vyplývá, že transhumanismus může ovlivnit hledání *místa v životě a odpovídání na hluboké otázky* lidmi zejména tak, že se život přesune do virtuální reality, pečovat o nás bude umělá inteligence nebo vznikne již zmíněné kolektivní vědomí. Věda může pokročit natolik, že bude možné nahrazovat orgány, dokonce porazit smrt, vyřešit hladomor i zastavit války. Je možné, že se jako lidstvo naučíme uměle navozovat pocity štěstí. Hodnoty společnosti se mohou proměnit natolik, že už nebudeme zabíjet zvířata. Zároveň ale musí přijít střet mezi příznivci a odpůrci transhumanismu. To se dle respondentů promítne i do jednotlivých vyznání, budeme se moct sami stát Bohy nebo si Boha stvořit v podobě umělé inteligence. Někteří respondenti vidí paralelu s biblickým veršem "slepí vidí, choromí chodí". I přes potenciální přínosy podle respondentů existují i rizika.

Ze získaných a zpracovaných dat vyplývá, že transhumanismus může ovlivnit prožívání *životních změn a ztrát* lidmi zejména tak, že bude možné navodit stav duševní pohody uměle, to si myslí podstatná část respondentů. Zároveň se zde znovu objevuje myšlenka virtálního hedonismu. Mezi respondenty se také objevila myšlenka, že i v tomto případě pomůže ekonomický průlom nebo svázání H+ technologií se zdravotním pojištěním. Znovu se zde objevují myšlenky náhrady orgánů nebo jejich úpravy, které by mohly pomoci s nepříznivou životní situací, dále prodloužení délky života nebo vítězství nad smrtí. Toho by bylo možné dosáhnout například nahráním vědomí do cloudu. Tuto

možnost podle jednoho z respondentů předpovídá Ray Kurzweil na rok 2039.

Závěr

Cílem mojí práce bylo odpovědět na základní výzkumnou otázku *Jaký je podle české transhumanistické komunity potenciál využití H+ technologie v rámci reflexivního plánování?* V konceptuální části jsem rozpracovával, upřesňoval a redefinoval pojmy ze základní výzkumné otázky a to v kontextu teorie Person-in-Enviromant a postmoderních změn ve společnosti. V metodologické části jsem tyto pojmy na základě dostupné literatury operacionalizoval a na základě toho vytvořil otázky do výzkumu. Na základě pojmů v operacionalizaci jsem vytvořil dílčí výzkumné otázky, které jsem využil při analýze dat. V metodologické části jsem také rozepsal a zdůvodnil, proč bylo při vypracovávání mé práce vhodnější zvolit kvalitativní výzkum a v rámci něj polostrukturovaný rozhovor. Ve stejné části práce jsem také zhodnotil limity i silné stránky svého výzkumu, stejně tak jsem zdůvodnil volbu vzorku respondentů. Analýza dat probíhala prostřednictvím vytváření trsů kódovaných dat. *Výstup ze všech získaných dat* je možné shrnout tak, že transhumanismus má podle české transhumanistické komunity potenciál ovnivnit všechny složky reflexivního plánování lidí. Nutno podotknout, že získaná data působí dojmem, že respondenti mluví o dospělých jedincích. Velké změny může přinést vývoj umělé inteligence, která může sloužit jako náš rádce a nástroj k vyhledávání, ale také jako pečující entita nebo dokonce pro některé něco jako Bůh. S jejím rozvojem může přijít možnost žít život i v jiných realitách, podobných té virtuální, kde budou lidé maximálně svobodní a zajištění a to po fyzické i emocionální stránce. V připadě naší, společné reality je jedno z důležitých témat tzv. kolektivní vědomí neboli úlí mysl, která umožní lidem komunikovat mezi sebou přimo – i na dálku. Dalším důležitým tématem v naší společné reality je boj za lidská práva a demokracii, aby volba přijetí H+ technologií byla maximálně svobodná a nikdo do ní nebyl nucen ani mu v ní nebylo bráněno, z podobného důvodu je podle českých transhumanistů důležité tlačit na komerční průlom

transhumanistických technologií, aby zlevnili a tím byli dostupné pro co nejvíce lidí. Někteří respondenti uvedli příklady použití H+ technologii pro řešení nepříznivých životních situací, někteří respondenti uvedli, že odmítnutí transhumanismu může vést u některých lidí k zaostávání za ostatními. V případě posuzování vlivu H+ na životní plánování jedinců v naší realitě může mít transhumanismus také velký vliv. Díky neurálnímu rozhraní a různým implantátům může zdokonaleno jak myšlení a vnímání lidí a tím pádem i jejich rozhodování, tak schopnost komunikace, která ovlivňuje sociální interakce. Také různé náhrady orgánů mohou mít vliv na osobní růst, protože lidé nebudou tolik omezováni zvými znevýhodněními. Zároveň H+ může ovlivnit překonávání stresu a smutku spojeného se životními změnami a ztrátami tím, že nám zpřístupní zemřelé blízké nahráním do počítače nebo přímou manipulací s pocitem štěstí například na chemické bázi. Transhumanismus může mít i vliv na víru lidí, protože pokud se rozšíří, jednotlivé věrouky k němu budou muset zaujmout postoj, což podle některých respondentů vyústí ve střet mezi technooptimisty a technofoby a souvisí to opět s bojem za lidská práva a demokracii. Respondenti také popisují, že člověk získá více svobody v náhledu na svou identitu, kterou si bude tvořit a přetvářet, zároveň z dat vyplynulo, že pokud nastane situace s kolektivní myslí, tak identita jedincem může zaniknout. Naproti tomu se ale objevil i respondent, podle kterého se člověk příliš nezmění, tedy ani jeho identita ne. Při výzkumu respondenti někdy uváděli i příklady již dostupných technologií. Na základě zpracovaných dat je možné jmenovat několik dalších témat v rámci transhumanismu souvisejících se sociální prací. Především jde o témata moci, kde by bylo možné zkoumat co může H+ udělat pro boj s chudobou; jak může H+ zamezit rozevíráním sociálních nůžek, zda může H+ pomoci v boji proti rasismu, sexismu, xenofobii a nenávisti, jak může H+ zmocňovat lidi. Důležitá témata pro sociální práci by bylo možné nalézt i v rámci identity, kde by H+ nabídl pestrou paletu dalších identit, které by mohli doplnit řadu identit nabízenou v rámci LGBT hnutí, takže by bylo možné zkoumat i potenciální spojenectví těchto dvou hnutí. Pro přímý výkon sociální práce by mohla být zajímavá témata jako jsou využití virtuálního hedonismu jako copingové strategie, substituční léčby v případě závislostí, ale také jako prostředí pro setkávání s klienty, pokud by se tam mohlo sejít více osob. Myšlenka kolektivního vědomí by mohla mít zajímavý dopad na komunitní práci a také by mohlo jít o zajímavé téma. Naopak scénář, kde jsou lidé mazlíčky umělé inteligence a jsou v její péči by teoreticky mohl znamenat konec sociální práce jako takové, pokud by lidé nepociťovali nepříznivost životní situace ani neměli potíže v soc. Interakcích a nebo alespoň její zásadní a těžko

předvídatelnou proměnu v závislosti na vývoji situace.

Seznam literatury:

BOSTROM, Nick. *In defense of posthuman dignity.* Bioethics. Wiley-Blackwell: 2005, 19 (3), S. 202-214 ISSN: 0269-9702

D'CRUZ, Heather, Philip GILLINGHAM a Sebastian MELENDEZ. Reflexivity, its Meanings and Relevance for Social Work: A Critical Review of the Literature. The British Journal of Social Work. Great Britain: Oxford University Press 2007, 37(1), 73. ISSN 00453102

DOMINELLI, L. Feminsit Social Work.Theory and Practice LA: Palgrave Macmillan 2002 s. 81 ISBN 0–333–77154–0

DUMSDAY, Travis. *Transhumanism, theological antropology, and modern biological taxonomy* [online]. Chicago: Wiley-Blackwell, 2017, ISSN:1467974405912385

GARETT, Paul Michael. The Trouble with Harry*: Why the „New Agenda of Life Politics" Fails to Convince. The British Journal of Social Work,* OXFORD UNIVERSITY PRESS, 2003.. 33(3):389-390 ISSN: 004531021468263X

GIDDENS, Anthony. The Constitution of Society. *Outline of the Theory of Structuration*. Great Britain: Polity Press, Cambrige 1984. S. 5-34. ISBN 0-7456-0006-9.

GRAJETA, Paulina; *Ciało wobec technonauki. Perspektywa transhumaistyczna.* Warszawa: Studia Socjologiczne. Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. 2019, č. 1, 122, ISSN: 00393371

HANSELL, Gregory R. and William GRASSIE. *H+/-: Transhumanism and Its Critics*. Philadelphia: Metanexus 2011, IBSN 978-4568-1567-7

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace* (1. vyd.). Praha, Portál 2005, s. 339-340 ISBN 80-7367-040-2

Hilger-Kolb, J., Ganter, C., Albrecht, M. *et al. Identification of starting points to promote health and wellbeing at the community level – a qualitative study. BMC Public Health* 19, 75 (2019). [cit.: 2020-4-8] Dostupné na: https://doi.org/10.1186/s12889-019-6425-x

KONDRAT, Mary Ellen. Author-centered social work: Re-visioning „Person-in-Enviroment" through a Critical Theory Lens. Social Work; Oct 2002; 47, 4; ProQuest Central

HUXLEY, Julian. *Transhumanism: Ethics in Progress.* Poland: Adam Mickiewicz University, 2015. 6 (1) 12-16.

KURZWEIL, Rei; *Singularity is near: When humans transcend biology*. USA: Penguin 2005, kap. 1 Str. 1 (nečíslováno) .ISBN 0-670-03384-7

MATOUŠEK, Oldřich; *Metody a řízení sociální práce.* Portál, Praha 2003 ISBN 80-7178-548-2

MIOVSKÝ, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu (vyd. 1). Grada Publishing, Praha 2006, str. 25-27 ISBN 80-247-1362-4.

MORE, Max. *The Philosophy of Transhumanism.The Transhumanist Reader: Classical and Contemporary Essays on the Science, Technology, and Philosophy of the Human Future.* Chichester: John Wiley and sons, Inc., 2013. ISBN 978-1-118-33431-7 (pbk.: alk. paper) – ISBN 978-1-118-33429-4 (cloth: alk. paper)

MORE, *T.* Technological Self-Transformation: Expanding Personal Extropy. *The journal of Transhumanist thought.* California: Extropy Institute, 1993: 10(Winter/Spring)

NAVRÁTIL, Pavel a kol. *Reflexivní posouzení v sociální práci s rodinami*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. s. 120-128. ISBN 978-80-210-7504-7.

PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje: výkladový slovník : výchova, vzdělání, péče, řízení*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

PETERS, T. *Radical life extension, cybernetic immortality, and techno-salvation: really?Dialog 57(4)*. Wiley-Blackwell, 2018: 250-251 ISSN 0012-2033

PETRÁČKOVÁ, Věra; KRAUS, Jiří. *Akademický slovník cizích slov*. Vydání 1. (dotisk), Praha, Akademia, 1998 ISBN 80-200-0607-9

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Praha: Leda, 2012 (2. Vydání) 978-80-7335-296-7

YETISEN, Ali. K. *Trends in biotechnology* (Regular ed.). Amsterdam, Elsevier Ltd 2018: 36 (8), ISSN 0167-7799

Internetové zdroje

Elonx.cz Dostupné 27. 11. 2020 https://www.elonx.cz/elonovinky-5-neuralink-a-openai/

Paralelnipolis.cz Dostupné 27. 11. 2020 na https://www.paralelnipolis.cz/o-nas/

Abstrakt v češtině

Moje práce se zabývá potenciálním vlivem transhumanismu na reflexivní plánování lidí podle české transhumanistické komunity s ohledem na teorii Person-In-Enviroment a postmoderní změny ve společnosti. Konceptuální část obsahuje kapitoly o transhumanismu, oblastech na které se transhumanismus zaměřuje, H+ technologiích, potenciálu, komunitě a reflexivnímu plánování. V rámci kvalitativního výzkumu, moje data byla sbírána za použití polostrukturovaných rozhovorů na témata reflexivita lidského aktéra, rozhodování, práce s informacemi, moc, existenciální rozměr života a smutek a úzskost související se životními změnami a ztrátami. Podle získaných dat největší potenciál pro refleixvní plánování může být nalezen ve zkoumání možností využití umělé inteligence, kolektivního vědomí a virtuálního hedonismu, ale v překonávání smrit, náhradě orgánů, vylepšení kognitivních schopností a smyslů, to vše s ohledem na nutnost boje za lidská práva a demokracii a ekonomický průlom, což by mělo za následek odstraňování sociálních nerovností.

Abstract in English

My thesis follows up a potential influence of transhumanism on reflexive planning of people according to a Czech transhumanist community in regard of Person-In-Enviroment theory and postmodern changes in the society. A conceptual part contains chapters about transhumanism, areas that transhumanism focuses on, H+ technologies, potential, community and reflexive planning. In a framework of a qualitative research, my data were gathered using semi-structured interviews on topics reflexivity of an human actor, decision making, work with information, power, existential dimension of life and sorrow and anxiety related to life changes and loses. According to the obtained tata the biggest potential for reflexive planning can be found in examining possibilities of using artificial inteligence, collective consciousness and virtual hedonism, all that with regart to necessity of fight for human rights and democracy and economical breakthrough, wich could result in removal of social inequality.